

LANDINRICHTING

De Westhoek

EINDVOORSTEL VAN RICHTPLAN

RAPPORT
opties en maatregelen

Kaart gebiedsopties

RAPPORT
referentiekaders en
sectorvisies (richtplan deel A)

Kaartenatlas

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ

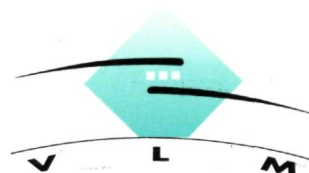
INSTELLING VOOR DE ONTWIKKELING VAN HET PLATTELAND

Gulden-Vlieslaan

72

B-1060

Brussel 6

LANDINRICHTING
PROJECT
DE WESTHOEK

EINDVOORSTEL VAN RICHTPLAN

RAPPORT "OPTIES EN MAATREGELEN"

INHOUD

INLEIDING	4
1 SITUERING RICHTPLAN BINNEN DE LANDINRICHTINGSPROCEDURE EN ANDERE BELEIDSKADERS	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Wat doet landinrichting en over welke middelen/ instrumenten beschikt ze om tot uitvoering over te gaan	8
1.3 Landinrichting en ruimtelijke ordening	9
1.4 Industriële dynamiek, woonuitbreidingen en verkeer	10
1.5 Ecologisch Impulsproject, Groene Hoofdstructuur, GNOP's	10
1.6 Bosbouw	11
1.7 Het landinrichtingsplan en het duinendecreet	12
2. AANVULLINGEN LANDSCHAP	14
2.1 Uitgangspunten	14
2.2 Algemene doelstellingen	18
2.3 Strategische kerngebieden voor landschapszorg	19
2.4 Landschapsecologische structuur	20
3. PLANCONCEPT RICHTPLAN	31
3.1 Planmethode	31
3.2 Uitgangspunten en doelstellingen	31
3.3 Hoofdstructuren van het richtplan	33
3.4 Hoe de kaart gebiedsopties lezen	35
4. BESCHRIJVING VAN DE OPTIES EN MAATREGELEN	37
4.1 Structuur voor landbouw	37
4.2 Structuur voor natuur	44
4.3 Structuur voor landbouw met bijzondere waarden	47
4.4 Structuur voor recreatief medegebruik	50
4.5 Structuur voor landschapszorg	54
4.6 Water	61
4.6.1 Het riviersysteem van de IJzer	62
4.6.2 De duinen met aansluitend de polders	66
4.6.3 Watervoorziening	71
4.7 Randstedelijke gebieden van Nieuwpoort en Adinkerke - De Panne	74
KAART GEBIEDSOPTIES	78
TABELLEN EN KAARTEN	80

INLEIDING

INLEIDING

Het voorliggende rapport maakt deel uit van het eindvoorstel van richtplan dat werd opge-
maakt in toepassing van het besluit van 26 april 1990 houdende nadere regelen betreffende
de landinrichting.

Conform dit besluit brengen de gemeenteraden van de bij de landinrichting betrokken gemeen-
ten en de Stuurgroep advies uit op het voorstel van richtplan. Na ontvangst van deze advie-
zen maakt de Vlaamse Landmaatschappij een eindvoorstel van richtplan op. Het eindvoorstel
van richtplan wordt aan het Landinrichtingscomité ter advies voorgelegd en vervolgens aan de
Commissie voor Landinrichting. Deze maakt het met haar advies over aan de Vlaamse minister
ter goedkeuring.

De verschillende betrokken gemeenteraden brachten formeel advies uit over het voorstel van
richtplan in de periode juli-augustus 1994.

Op 21 december 1994 werd een formeel advies door de Stuurgroep uitgebracht.

Op basis van de adviezen van de gemeenten en de bespreking van het voorstel van richtplan
in de Stuurgroep werd de nood gevoeld tot bijkomende explicitering van bepaalde kaders
van de landinrichting, bijkomende toelichting met betrekking tot de gevolgde methodiek, de
uitgangsgegevens, de visievorming, de doelstellingen en de voorgestelde maatregelen. Deze
elementen werden gebundeld in een aanvullend rapport.

Op basis van het aanvullend rapport en de besprekingen in het Landinrichtingscomité werd
het voorgelegde eindvoorstel van richtplan opgemaakt.

Het eindvoorstel van richtplan omvat in het bijzonder volgende aanvullingen:

- de bijkomende elementen inzake landschap en een verdere uitwerking van de "struc-
tuur voor landschapszorg"
- de groepering van inrichtingsopties en maatregelen onder een hoofdstuk "water" met
betrekking tot het riviersysteem van de IJzer en de polderwaterlopen ten behoeve van
het expliciteren van integraal waterbeheer.

Het eindvoorstel van richtplan bestaat bijgevolg uit:

- * Rapport referentiekaders en sectorvisies (in: Richtplan deel A)
- * Rapport opties en maatregelen (voorliggend rapport)
- * Kaart gebiedsopties (met aangepaste legende)
- * Kaartenatlas

De deelrapporten b, c, d, e en f (de IJzer, de Duinen, Lampernisse, de Polderwaterlopen en de Randstedelijke gebieden) die deel uitmaken van het voorstel van richtplan, geven bijkomende onderzoeksgegevens weer. Deze informatie is ondersteunend bij het richtplan, en geeft een aantal mogelijkheden aan bij de verdere uitwerking op het niveau van het structuurplan.

30 mei 1995

1. SITUERING RICHTPLAN

1 SITUERING RICHTPLAN BINNEN DE LANDINRICHTINGSPROCEDURE EN ANDERE BELEIDSKADERS

1.1 Inleiding

Het LANDINRICHTINGSPLAN bestaat uit 3 plannen:

- RICHTPLAN
- STRUCTUURPLAN en
- ACTIEPLAN.

Landinrichting is een stap die volgt nadat de bestemming binnen het kader van de ruimtelijke ordening werd vastgelegd (gewestplan). Landinrichting voert uit, landinrichting creëert geen nieuw wettelijk kader.

Landinrichting zorgt ervoor dat overheden zodanige condities scheppen in de inrichting, dat een specifiek landgebruik duurzaam kan beantwoorden aan de vastgelegde bestemming. Duurzaam betekent geen onomkeerbare aantasting of uitputting van produktiemiddelen en milieucomponenten, zodat ook generaties na de onze een ruimte hebben om in te wonen en te werken met produktieve en voor het menselijk welzijn noodzakelijke kwaliteiten.

Via afstemming van initiatieven van de diverse overheden wordt gestreefd naar een optimale inrichting in functie van de diverse gebruiksvormen conform de bestaande juridische kaders. De landinrichting wordt beëindigd na de uitvoering en laat het gebied verder evolueren in de richtingen waarvoor verbeterde condities werden gecreëerd.

Landinrichting komt niet in de plaats van een welbepaalde sector maar tracht te sturen waar er een conflict optreedt tussen sectoren of waar er door gecoördineerd overleg een meerwaarde aan functies kan worden gegeven. Landinrichting gaat na waar er door overleg en coördinatie een efficiëntere besteding van overheidsmiddelen kan bekomen worden. Landinrichting tracht in principe win-win situaties te creëren. Landinrichting streeft ernaar alle voorkomende functies door gecoördineerde inrichting beter te laten functioneren.

De verschillende plannen, richtplan, structuurplan en actieplan, worden na elkaar opgemaakt om stapsgewijs van meer algemene naar concrete voorstellen te gaan en daarbij overleg mogelijk te maken.

- waar gebeurt landinrichting

Volgens het decreet houdende oprichting van de Vlaamse Landmaatschappij van 21 december 1988, is *Landinrichting uitsluitend van toepassing op de landelijke gebieden en de recreatiegebieden, op woongebieden met een landelijk karakter en de ontginningsgebieden* zoals vermeld in artikel 2 van het koninklijk besluit van 28 december 1972 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en de gewestplannen.

Maatregelen, handelingen en werken in het kader van de landinrichting kunnen uitsluitend in deze gebieden worden voorgesteld. Dit betekent dat binnen de andere bestemmingen o.m. voor woongebieden en industriegebieden door de landinrichting geen acties kunnen worden uitgevoerd.

- **het richtplan binnen de landinrichtingsprocedure**

HET RICHTPLAN geeft doelstellingen weer; geeft de keuzes of ook wel de *gebiedsopties* aan die er genomen worden en geeft aan waarom voor die doelstellingen wordt gekozen. *Het betreft keuzes en ingrepen die men voorstelt om tot een evenwichtige en duurzame inrichting te kunnen komen die beantwoordt aan de bestemmingen van het gewestplan.*

Het richtplan geeft in abstracte termen ook reeds de aard en soort van de ingrepen aan die nodig zijn om de doelstellingen te bereiken. Het richtplan geeft niet de concrete ingrepen weer.

De opzet van de richtplanfase is om op basis van een globale visie op het gebied, de discussie omtrent de doelstellingen, de gebiedsopties, en de aard van de voorgestelde ingrepen te openen.

Uit deze discussie - EERSTE FORMELE ADVIESRONDE - moet blijken of de juiste keuzes gemaakt werden om de activiteiten te kunnen verbeteren. Pas wanneer men het eens is met de keuze kan men starten met de precieze realisatie van de doelstellingen door concrete ingrepen te bepalen. Dit gebeurt in het STRUCTUURPLAN, het plan dat volgt op het richtplan. Elke betrokkene kan dan oordelen - TWEEDE FORMELE ADVIESRONDE - welke de gevolgen van deze ingrepen zijn.

1.2 Wat doet landinrichting en over welke middelen/ instrumenten beschikt ze om tot uitvoering over te gaan

De hoofddoelstelling van landinrichting is maatregelen te treffen of ingrepen uit te voeren om tot een betere inrichting van het landelijk gebied te komen.

Een betere inrichting betekent een inrichting waarbij een welbepaalde activiteit zoals landbouw, natuurontwikkeling, recreatie, waterwinning, wonen etc. zich comfortabel, zonder negatieve invloeden kan ontwikkelen en handhaven en waarbij de ruimte duurzaam wordt gebruikt.

Landinrichting is gebaseerd op EEN SAMENWERKINGSVERBAND TUSSEN UITVOERENDE OVERHEDEN. Het zijn dus de betrokken overheden die gezamenlijk het goedgekeurde plan zullen moeten uitvoeren. Landinrichting werkt daarom in feite met alle bestaande sectoraal instrumenten. De procedures van deze instrumenten blijven geldig en dienen volledig doorlopen te worden.

Landinrichting verandert de bestaande wetgevingen en het vergunningstelsel niet en interfereert daardoor ook niet met de rechtszekerheid.

Voor elke ingreep dienen de wettelijk voorziene procedures gevolgd te worden die daarvoor gelden. Zo dient bijvoorbeeld voor een wijziging aan het waterlopenstelsel de wet op de

onbevaarbare waterlopen gevolgd te worden, voor een eventuele ruilverkaveling dient de procedure van de ruilverkavelingswet gevolgd te worden, voor een voorstel tot rangschikking de normale rangschikkingsprocedure. Ook inzake de vestiging van landbouwbedrijven in landelijke kernen en van veredelings-bedrijven blijft het vergunningenbeleid inzake ruimtelijke ordening en milieu van toepassing. Dit betreft niet het werkingsveld van de landinrichting.

Aan het landinrichtingsplan wordt een FINANCIERINGSPLAN toegevoegd dat goedgekeurd wordt door de Vlaamse regering. Dit betekent dat er vanuit de overheden financiële middelen worden vastgelegd ter uitvoering van het landinrichtingsplan.

1.3 Landinrichting en ruimtelijke ordening

Het is de taak van de ruimtelijke ordening om een afweging te maken tussen alle verschillende aanspraken op de ruimte. Het resultaat van deze afweging is vastgelegd in gewestplannen, weldra in een Structuurplan Vlaanderen dat verfijnd zal worden op provinciaal en gemeentelijk niveau. Landinrichting komt niet in de plaats van de ruimtelijke ordening, maar is een fase die volgt op de functionele bestemming, nl. de fase van afgewogen inrichting en beheer.

Ruimtelijke ordening doet na afweging uitspraken over bodembestemmingen zoals natuur, landbouw, recreatie, waterwinning, ontginning. Landinrichting doet na afweging uitspraken over de inrichting van een gebied. Dit zijn uitspraken over hoe inrichten voor welke vorm van natuur, hoe inrichten voor welke vorm van landbouw en van recreatief medegebruik. Zij tracht tevens de verwevenheid van een aantal functies duidelijk te specificeren op inrichtingsniveau (bv. mogelijkheden van recreatief medegebruik in natuurgebieden, soort landbouwbeheer in natuurgebieden, type natuur- en landschapswaarden in agrarische gebieden).

Het richtplan dient te voldoen aan alle wettelijke en juridische kaders, dus ook aan het gewestplan, tenzij uit de huidige gebiedsanalyse zou blijken dat een welbepaalde bestemming van het gewestplan een duurzaam gebruik van de ruimte zou verhinderen. Landinrichting kan in zulke gevallen, in principe, een gewestplanwijziging voorstellen.

Nieuwe bestemmingen of bepalingen tot stand gekomen via de procedure van ruimtelijke ordening vormen een nieuw gegeven.

Dit betekent dat wil een gemeente een voorstel doen voor een gewestplanwijziging of een Bijzonder Plan van Aanleg (B.P.A.) t.b.v. een KMO- of woonuitbreiding, dan gebeurt dit in het kader van de ruimtelijke ordening. Een gewestplanwijziging of een B.P.A. geeft een nieuw kader voor de landinrichting.

- het richtplan, het Structuurplan Vlaanderen en het Structuurplan Kustzone

De ruimtelijke ordening heeft de afweging tussen de verschillende aanspraken op de ruimte vastgelegd in de gewestplannen, in de toekomst wellicht in structuurplannen en uitvoeringsplannen. Het Structuurplan Kustzone loopt hierop vooruit, maar zal na terugkoppeling met het Structuurplan Vlaanderen, hiermee rekening houden.

Het richtplan en het Structuurplan Kustzone hebben slechts gedeeltelijk betrekking op hetzelfde gebied. Dit geldt met name voor de gemeenten Koksijde, De Panne, Nieuwpoort en gedeel-

ten van Veurne en Alveringem. De afbakening van het gebied voor het Structuurplan Kustzone is van administratieve aard, de afbakening voor het richtplan van de landinrichting is op landschappelijke eenheden gebaseerd.

Landinrichting komt niet in de plaats van het Structuurplan Kustzone. Indien de voorstellen in het Structuurplan Kustzone aanleiding geven tot nieuwe bestemmingen, zal het landinrichtingsplan de nieuwe situatie als uitgangspunt kiezen, en indien nodig een aangepaste inrichting voorstellen. De toetsing van beide documenten bij de actuele stand van zaken heeft aangetoond dat geen belangrijke interferenties ontstaan.

1.4 Industriële dynamiek, woonuitbreidingen en verkeer

Het richtplan legt geen beperkingen op aan de normale ontwikkeling van woon, KMO- en industriezones die tot stand komen of in procedure zijn binnen het kader van de ruimtelijke ordening. Wanneer blijkt dat vanuit deze sectoren in de toekomst een wijziging van het gewestplan nodig is, dan is het wenselijk dat dergelijke bestemmingswijzigingen getoetst worden aan de voorgestelde inrichtingsopties in het richtplan. De motivering van plannen van overheden m.b.t. woonuitbreidingen, nieuwe woonlokaties, industriële ontwikkeling en verkeer in deze gebieden wordt niet in vraag gesteld. Landinrichting kan door maatregelen in de aangrenzende gebieden de nieuwe ontwikkeling ondersteunen en beter integreren door eventuele negatieve invloeden op te vangen of door gebruik te maken van een kwaliteitsverhoging van het gebied door maatregelen op elkaar te laten inspelen.

Op het gewestplan is voor de aanleg van de A19 een reservatiestrook voorzien. De eventuele aanleg van de A19 op deze reservatiestrook of eventueel op een ander tracé maakt het voorwerp uit van beleidsbeslissingen.

Bij de huidige stand van de beleidsvoering is nog geen definitieve beslissing ten aanzien van de aanleg van de A19 voorzien. (Hiervoor kan verwezen worden naar de Openbare Commissievergadering van 21 maart 1995 van de Commissie voor Openbare Werken en Vervoer: interpellatie van de heer D. Ramoudt tot de heer T. Kelchtermans, Vlaams minister van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over de autosnelweg A19 tussen Ieper en Veurne, Handelingen van de Vlaamse Raad).

Wel kan worden gesignaleerd dat de doorwerking van een beleidsstandpunt naar het bestemmingsplan toe, bijdraagt tot het voeren van een geïntegreerd beleid.

1.5 Ecologisch Impulsproject, Groene Hoofdstructuur, GNOP's

Beleidsmatige elementen geven de visie weer van beleidsverantwoordelijken op een bepaald beleidsniveau; in een aantal gevallen worden ze in het juridisch kader verankerd. Van belang voor de landinrichting binnen dit projectgebied zijn onder andere het Ecologisch Impulsproject, de Groene Hoofdstructuur en de Gemeentelijke Natuurontwikkelingsplannen.

Een klein deel van het Ecologisch Impulsgebied IJzervallei overlapt met het landinrichtingsgebied de Westhoek. Het Ecologisch Impulsproject wil overheids- en private middelen bundelen ten gunste van natuurbehoud en natuurontwikkeling.

Landinrichting kan op verschillende manieren een bijdrage leveren aan het Ecologisch Impuls-

project. Landinrichting heeft immers basisgegevens voor de planvorming en kan verder bijdragen aan de specifieke inrichtingsprojecten in samenwerking met andere besturen en overheden.

De Groene Hoofdstructuur is een beleidsondersteunend document ten behoeve van het sectorbeleid van de Vlaamse minister van leefmilieu inzake natuurbehoud. In die zin is het een ruimtelijke visiekaart die binnen het kader van de ruimtelijke planning, meer bepaald het Structuurplan Vlaanderen, zal afgewogen worden tegenover andere sectoraal wensbeelden. Binnen het kader van het landinrichtingsproject de Westhoek werd dit sectoraal wensbeeld zoals de andere sectoraal wensbeelden mee opgenomen in het afwegingskader m.b.t. de inrichting.

Gemeentelijke natuurontwikkelingsplannen (GNOP's) en Gemeentelijke milieubeleidsplannen (Actieprogramma's) dienen door de gemeenten opgemaakt te worden binnen het kader van het door hen afgesloten milieuconvenant met het Vlaamse Gewest.

GNOP's geven een gemeentelijke visie en ruimtelijke vertaling van natuur en landschap, Gemeentelijke milieubeleidsplannen geven de prioriteiten weer van het gemeentelijk milieubeleid. In beide gevallen wordt sterk de nadruk gelegd op concrete realisaties. Binnen het projectgebied zijn concrete initiatieven aan de gang voor de opmaak van GNOP's en milieubeleidsplannen. Voor de opmaak van GNOP's werden gemeentelijke begeleidingsgroepen samengesteld. Via deze begeleidingsgroepen kan overleg en afstemming plaatsvinden. Landinrichting is in de gemeentelijke begeleidingsgroepen van De Panne, Koksijde en Nieuwpoort vertegenwoordigd.

Landinrichting is gericht op realisatie en het treffen van maatregelen. De uitvoering van landinrichting is gebaseerd op een gecoördineerde werking van diverse gewestelijke administraties (bv. Afdeling Water, Afdeling Natuur,...). De GNOP's en de gemeentelijke milieubeleidsplannen zijn gemeentelijke initiatieven. Coördinatie met de landinrichting is een meerwaarde omdat daarbij het gewestelijk en het gemeentelijk beleid met elkaar kunnen worden betrokken en op elkaar worden afgestemd.

Alle hoger vermelde beleidsdocumenten/-intenties en overlegstructuren doen uitspraken over de inrichting en het beheer van het landelijk gebied. Het is daarom een meerwaarde voor de betreffende gebieden een goede wisselwerking te onderhouden tussen de opmaak van GNOP's e.d. en de concrete invulling van het landinrichtingsplan.

1.6 Bosbouw

In het richtplan worden geen uitspraken gedaan over het voorstel vanuit de sector bosbouw voor bebossing van de Pistelhoek en de Lenspolder. Landinrichting formuleert inrichtingsvoorstellen, met als doel de interacties tussen sectoren te verbeteren. Landinrichting neemt weliswaar het werk van de planning van de sectoren niet over. Een bebossing van de Pistelhoek wordt niet nodig geacht vanuit de landinrichtingsproblematiek. Dit betekent niet dat het voorstel voor bebossing niet wenselijk zou kunnen zijn. De behoefte aan, en de lokatie van bossen in dit gebied dienen via een eigen planmethodiek bekeken te worden. In de eerste plaats is dit een sectoraal materie. Tevens betreffen deze bebossingsvoorstellen, gezien de omvang en de ligging op het gewestplan in agrarisch gebied (met landschappelijke waarde) aangeduide zones, een voorafgaandelijke beleidsbeslissing, waarbij ook de planologische

bestemming aan de orde is. Aldus behoort het aanvaarden van een bebossingsvoorstel in eerste instantie niet tot de bevoegdheid van de landinrichting.

1.7 Het landinrichtingsplan en het duinendecreet

Het decreet houdende maatregelen tot bescherming van de kustduinen (kortweg duinen-decreet) dat op 14 juli 1993 door de Vlaamse Raad werd aangenomen, is, zoals onder meer het mestdecreet en de Vlaremmregelgeving een wetgevend kader voor de in het landinrichtingsplan weerhouden doelstellingen en voorgestelde maatregelen. Dit betekent meteen dat het richtplan rekening zal houden met de bepalingen van dit decreet en de aanduidingen als beschermd duingebied of als voor het duingebied belangrijk landbouwgebied. Deze aanduidingen werden bij besluit van de Vlaamse regering van 15 september 1993 vastgelegd en deels aangepast in het besluit van 16 november 1994.

2. AANVULLINGEN LANDSCHAP

2. AANVULLINGEN LANDSCHAP

Voor de verdere verantwoording van de planvoorstellen worden bijkomende elementen met betrekking tot de landschapszorg gerapporteerd. Deze elementen situeren zich als aanvulling bij de referentiekaders en sectorvisies wat betreft landschap zoals beschreven werden in het rapport (Richtplan deel A).

De planvoorstellen wat betreft opties en maatregelen worden dan verder gegeven onder de hoofding "Structuur voor Landschapszorg".

2.1 Uitgangspunten

Het landschap kan worden beschouwd als het complex van betrekkingen tussen abiotische en biotische factoren en het menselijke handelen.

De zorg voor het landschap (landschapszorg) is er één voor het totale landschap, en in het bijzonder voor de relictlandschappen in de niet verstedelijkte ruimte én voor de nog relatief gave (delen van de) historische stads- en dorpskernen binnen de verstedelijkte gebieden.

Landschap is in feite een resultaat van de werking van alle sectoractiviteiten in het landschap, maar daarnaast is landschapszorg ook een duidelijk sectoraal beleidsactiviteit.

De verscheidenheid in de verschijningsvorm van de landschappen is in de laatste decennia dermate afgenomen dat terecht gevreesd wordt voor een eenvormig landschap. Een dergelijke vervlakking van de landschappen is een zeer subtiele vorm van degradatie; zij valt minder op dan de vervuiling van lucht, water en bodem, maar is daarom niet minder schadelijk. De band met de vertrouwde plekken en plaatsen wordt verbroken, het historisch bewustzijn vervaagt en er ontstaat een proces van vervreemding.

2.1.1 Gaafheid van het landschap

In het kader van landinrichting is de gaafheid van de nog aanwezige landschappen belangrijk. Het betreft landschappen waar het landschapspatroon nog in min of meer sterke mate als authentiek bewaard is gebleven.

Om die "aandachtsgebieden" (relicten) aan te wijzen, dient gesteund te worden op de zogenaamde traditionele landschappen in Vlaanderen.

Traditionele landschappen zijn karakteristieke gebieden op macro-schaal waar een landschaps-ecologisch evenwicht is ontstaan tussen natuur en cultuur (in algemene zin), in min of meer rijke mate. Ze zijn dus de resultante van het natuurlijk draagvlak (geologie, bodem, reliëf, hydrografie) en de landontginning door de mens, in zijn technologisch en politiek kader,

doorheen de geschiedenis. Een goede referentiebasis vormen de kabinetskaart van Ferraris (ca. 1775) en de topografische kaarten van de tweede helft van de 19de eeuw.

Vele structuren en elementen van deze eeuwenoude traditionele landschappen zijn thans nog als relictten herkenbaar. De grote veranderingen kwamen er vanaf de 19de eeuw. De "relictten" (op meso-schaal) komen overeen met de landschapsecologisch min of meer rijke gebieden.

Het is belangrijk te weten waarom bepaalde delen van het projectgebied niet meer als landschappelijk gaaf (of landschapsecologisch rijk) kunnen beschouwd worden, m.a.w. een antwoord op de vraag naar de historische verstoringen van de landschapsecologische structuur. Tevens dient men inzicht te hebben in de actuele knelpunten en bedreigingen van en in de landschapsecologisch rijke relictten, alvorens men een aantal opties ten behoeve van landschapzorg kan formuleren.

In bijkomende orde is het belangrijk te weten welke de visuele karakteristieken van het landschap zijn (landschapsbeeld).

In het kader van recent wetenschappelijk onderzoek kwam een tussentijdse bijsturing tot stand van de "traditionele landschappen in Vlaanderen" (zie tabel 1). Dit is een vrij algemene benadering op macro-schaal, welke verder in het kader van het landinrichtingsproject wordt uitgewerkt en verfijnd.

Een andere, nog algemenere indeling, is deze van Prof. H. Gijssels:

- 1 Oud polderlandschap met reliëfsinversie (Oudland)
- 2 Oud polderlandschap met reliëfsinversie en zonder terpen (Middelland)
- 3 Landschap van de oude droogmakerijen
- 4 Estuarien polderlandschap met kreken (Nieuwland)
- 5 Landschappen actueel onder invloed van de zee
- 6 Duinlandschap intensief bebouwd.

Kaart 1 geeft een vergelijking tussen enerzijds de Ferrariskaart en anderzijds het huidige landschap (aan de hand van orthofoto's, topografische kaarten en terreinwaarnemingen). Deze kaart geeft aan in welke mate het polderlandschap is gewijzigd. **Kaart 2** werd opgesteld door de Afdeling Monumenten en Landschappen t.b.v. het richtplan. De kaart geeft eenzelfde vergelijking, waarbij tevens gebruik werd gemaakt van recente luchtfoto's (opname 4/7/1989). Beide kaarten vullen elkaar aan.

Kaart 1 en **kaart 2** doen een uitspraak over de authenticiteit van het landgebruik. Een stap verder in de bepaling van de relictwaarde van landschappen is de kartering van het waardevolle bouwkundige en archeologische erfgoed. Het bouwkundige erfgoed in algemene zin, voegt een waardedimensie toe aan het landschap.

De inventaris zoals weergegeven op **kaart 3** is niet volledig. Volgende elementen werden aangeduid:

- het bouwkundig erfgoed van het arrondissement Veurne, volgens het verschenen inventarisboek;

- de belangrijkste landelijke gebouwen volgens de Afdeling Monumenten en Landschapen West-Vlaanderen voor het ganse gebied;
- de archeologische sites zoals ze geïnterpreteerd werden voor de ruilverkavelingen Fortem, Eggewaartskapelle, 's Heerwillemskapelle, Stuivekenskerke;
- de definitief beschermde monumenten, stads- en dorpsgezichten en landschappen voor het ganse gebied (zie ook kaart 4).

Konden derhalve, bij gebrek aan onderzoeksgegevens, niet aangeduid worden:

- de volledige inventaris van het bouwkundige erfgoed in het gedeelte van het arrondissement Diksmuide. Het betreft hier in grote mate het wederopbouwgebied van WO I, zodat historische monumenten eerder schaars zijn in tegenstelling tot de archeologica.
- de archeologica buiten de vermelde gebieden: vooral dit laatste is een belangrijk tekort.

Evenmin werd het bouwkundig erfgoed in de geïurbaniseerde badcentra aangeduid; die in de oude kernen van Koksijde, Oostduinkerke, Nieuwpoort en in de duin-polderovergangszone daarentegen wel.

De landschapsrelictenkaart is slechts een aanzet voor een wetenschappelijk meer verantwoorde versie. Ze geeft echter belangrijke indicaties voor een strategisch plan voor landschapzorg, samen met de landschapsecologische analyse i.f.v. het richtplan.

Enkele kanttekeningen en algemene conclusies m.b.t. de landschapsrelictenkaart:

- de niet-geïurbaniseerde duinen hebben sinds de periode van Ferraris een volledig ander karakter gekregen (begroeiing en bebossing): ze werden dus niet als relicten aange-merkt.
- de gebieden die buiten de landschapsrelicten vallen, bestaan hoofdzakelijk uit structureel antropogeen gevormde landschappen, zoals:
 - de gebieden na ruilverkaveling;
 - het vliegveld van Koksijde;
 - het urbane gebied van Veurne en Nieuwpoort (de historische kernen ervan zijn te kleinschalig om als aparte relictstadslandschappen aan te duiden);
 - de omgeving van (relatief) recente grote verkeersassen.
- door de uitsluiting van het plateau van Izenberge, vervalt de historisch-landschappelijke relatie met de aangrenzende polders.
- de relictlandschappen van De Moeren en de Lenspolder zijn van een recentere datum dan de overige.
- een bijzonder merkwaardige opeenvolging van relictlandschappen vormen de Westhoek-Oosthoekduinen (met voorbehoud voor de vegetatiewijziging), het overdekte

waddengebied ten zuiden ervan, de Oude Duinen, de Binnen- en Buitenmoeren, de kreekkrug van de Bergenvaart en de noordelijke plateaurand van het zandleemgebied. Dergelijke unieke opeenvolging (toposekwens) van relictlandschappen is zeer uitzonderlijk in Vlaanderen.

- een landschappelijk kerngebied vormt onbetwistbaar de zone Fortem-Zoutenaai-Lampernisse met een quasi intact (abstractie gemaakt van de hoogspanningslijn) landgebruikspatroon, een grote dichtheid aan waardevolle bouwkundig-erfgoedelementen én een grote dichtheid van archeologica.
- in de ruilverkavelingsgebieden werd het landgebruikspatroon grotendeels gewijzigd, en verdwenen een aantal archeologische sites. Een voorbeeld zijn de "redouten" van het Frans legerkamp (het eerste in zijn soort door Vauban geconcipeerd) ten westen van Veurne.
- een belangrijk relictgebied is de Vlavlakte en omgeving.
- niet "zichtbaar" op de relictkaart is de historische ontubbeling van een aantal dorpskernen: Kaaskerke (tot WO I functioneel), Oud-Stuivekenskerke, Lampernisse, Oostkerke, 's Heerwillemskapelle (Klein Westhof), Zoutenaai, Pervijze,...
- merkwaardig is de waardevolle hoevenrij langs de zuidrand van het Plateau van Izenberge (Beveren-Roesbrugge).
- uit de studie van de Ferrariskaart kunnen een aantal voorkeurgebieden voor perceelsrandbeplanting gefilterd worden, bijvoorbeeld: Avekapelle-Oost (ten zuiden van de baan naar Pervijze; Veurne-Noord tussen de baan van Wulpen naar Oostduinkerke en de oostrand van het vliegveld, ten noorden van het kanaal; Fortem-Oost - Lampernisse (deels buiten de rangschikking: relict 15 van kaart 2). Dergelijke gebieden kunnen het voorwerp zijn van stimulansen voor differentiële herbeplanting.
- opvallend is de onlogische begrenzing van het beschermd landschap van de Moeren: een aanvulling is hier ten eerste wenselijk.

2.1.2 Knelpunten, verstoringen en bedreigingen

Hieronder volgt een greep uit de knelpunten die als toelichting bij **kaart 1** en **kaart 2** naar voor kunnen worden gebracht:

- het verdwijnen van de opgaande vegetatie in grotere gebieden, vooral op de kreekkruggen in het centraal en noordelijk deel, sinds het begin van deze eeuw.
- Landschapsnivellering: het laag houden van het waterpeil in polderwaterlopen heeft tot gevolg dat de drainage van de lager gelegen gebieden (poelgronden) gemakkelijk kan worden gerealiseerd en het scheuren van grasland in de poelgronden toeneemt (Oudland ten westen van Veurne).
- Evolutie naar grootschaligheid met verlies van sloten, perceelsrandbegroeiingen en het doorsnijden van het historisch gegroeide wegenpatroon ingevolge ruilverkaveling. Vervangen van de oude blokverkaveling op kreekkruggen door grote rationele kavels.

- Waterbeheersingswerken waardoor het natuurlijk overstroombare karakter van de IJzerbroeken afneemt, met verlies aan systeemkenmerken.
- Toenemende concentratie van toeristische activiteiten in de kustzone, met als gevolg een grote druk op de duincomplexen en de nog aanwezige corridors tussen de complexen, en verarming van de specifieke duinvegetaties.
- Ontwikkeling van stedelijke en recreatieve activiteiten in het overgangsgebied tussen duinen en polders, waardoor gradiëntsituaties verdwijnen.
- Verlies in samenhang en identiteit tussen het noordelijke en het zuidelijke deel van de polders, door de realisatie van grote weginfrastructuur zoals de A18 en tengevolge van ruilverkavelingen.
- Waterwinning als landschapsecologisch vreemde structuur.
- Plannen voor nieuwe infrastructuurwerken (aanleg A19).
- Gebetonneerde oevers van de IJzer.
- Bestaande en geplande hoogspanningslijnen.
- Aantasten dorpsgezichten van binnenuit.
- Landschapsecologische en visuele verstoring van het vliegveld van Koksijde.
- Toenemende verbossing van de duinen.

2.2 Algemene doelstellingen

- het valoriseren en herstellen van de landschappelijke kwaliteiten en differentiatie.
- het valoriseren van de maatschappelijke betekenis van monumenten en landschappen (het cultuurhistorisch erfgoed).
- het uitgangspunt voor de ontwikkeling van het landschap is de bestaande historische structuur: continuïteit in het landschapsbeeld wordt behouden waardoor kavel-, ontsluitings- en occupatiepatronen en andere karakteristieke landschapskenmerken blijven voortbestaan.
- het formuleren van voorstellen tot prioritaire beschermingen, zowel binnen als buiten de relictlandschappen.
- het nagaan in welke relictlandschappen een betoelagingssysteem kan opgezet worden voor landschapsherstelwerken, met evaluatie van de bestaande subsidiëringssystemen (onder meer actie "Behaag het Landschap").
- landschapsbouw in de randzones van de verstedelijkte gebieden.
- voorstellen inzake wegwerken van storende elementen.

- het behouden van resterende landschapsecologische relaties tussen aangrenzende landschapstypen (vb. duinen-polders en zandleemstreek-polders).
- bijzondere aandacht voor de skyline bij elk project met ruimtelijke impact, omwille van de hoge kwetsbaarheid ervan in dit vlak gebied, waarbij blikvangers niet in de verdrukking komen (aanwijzen van blikvangers) en waarbij verstoringen gesaneerd worden (concrete voorstellen).
- het herstellen en beheren van landschapstype-overschrijdende elementen zoals:
 - historische dijkrelicten (Oude Zeedijk)
 - ontwateringskanalen dwars door poelgronden-kreekruggen (vaarten - schuitvaarten)
 - sites met walgracht: bestaande zowel als verlaten (14de eeuw in de poelgronden).
- het realiseren van de wenselijkheden voor de toekomstige ontwikkeling van de traditionele landschappen, beschreven in tabel 2.
- aanbrengen van beplantingen, bomen en struiken die van nature in de betrokken omgeving voorkomen en er kunnen aarden. Dat zal niet alleen een kaal en eenvormig gebied landschappelijk verrijken, maar ook biologisch verrijken. Het is maatschappelijk een wens om nivellering tegen te gaan. Een landschapsverzorging met vegetatiekundig verantwoorde beplantingen en bij het landschapstype passende soorten wordt voor het projectgebied overeenkomstig de landschappelijke (landschapsecologische) structuur voorgesteld.

2.3 Strategische kerngebieden voor landschapszorg

Bedoeling is om een aantal kerngebieden voor landschapszorg aan te wijzen met zowel een ruimtelijke als een maatschappelijke dimensie. Hierbij wordt zowel rekening gehouden met evoluties in het verleden als met toekomstige potenties.

Het formuleert elementen voor een strategische visie m.b.t. de benadering van de landschapszorg op een niveau dat de specifieke maatregelen overschrijdt. Het geeft basisgedachten en krachtlijnen die kunnen doorwerken naar verschillende planniveau's.

2.3.1. Uitgangspunten

- De landschappelijk "sterke" gebieden behouden en versterken
- Landschapsvalorisatie nastreven in de landschappelijk getransformeerde gebieden
 - op korte termijn: in de reeds afgewerkte ruilverkavelingen
 - op langere termijn: in het gebied Ten Bogaerde - Vliegveld
- Behoud en herstel van de landschapssuccessie Westhoek - Adinkerke - Houtem

- Behoud en valorisatie van het karakter van de landelijke kernen
- Verzorging van de grote landschapsoverschrijdende structuurgebieden.

2.3.2 Aanwijzing van prioritaire gebieden

- Het gebied Fortem - Lampernisse - Zoutenaai omwille van zijn globaal landschappelijke sterkte: historische gaafheid en uitgestrektheid van graslandcomplexen gekenmerkt door een hoge actuele en potentiële ecologische waarde.
- Een grensoverschrijdend regionaal landschap omwille van zijn landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwetenschappelijke kwaliteit op wereldniveau "Westhoek - Adinkerke - Houtem", omvattende de volgende landschapsecologische eenheden op mesoschaal:
 - strand
 - Jonge Duinen Westhoek - Oosthoek
 - overdekt Atlantisch waddengebied
 - Oude Duinen
 - Moeren (Binnen- en Buiten-)
 - Kreekruigebied van de Bergenvaart
 - noordwand zandleemplateau
- De as Bergenvaart: cultuurhistorisch-recreatieve valorisatie
- De IJzervallei
- Lenspolder - graslandgebied Pelikaanbrug
- Omgeving Ten Bogaerde en Vliegveld Koksijde: gebied voor landschapsreconstructie en landschapsbouw
- Gebied Eggewaartskapelle - Steenkerke, fysisch Oudland aansluitend bij Lovaart - herstel landschapsdifferentiatie en "verzorgen" bouwkundig erfgoed en archeologica
- De landelijke dorpskernen (o.m. via bouwverordeningen).

2.4 Landschapsecologische structuur

De hierna gehanteerde landschapsecologische structuur komt in grote mate overeen met de fysische structuur, gelet op de manier waarop de mens deze fysische gegevenheid economisch heeft benut via de incultuurname. Deze structuur (**kaart 5**) komt in grote trekken overeen met de deelgebieden-beschrijving in het Rapport Referentiekaders en sectorvisies (Richtplan, deel A).

Er worden negen gebieden onderscheiden met elk een ander landschapsbeeld en verschillend verwijzend aspect:

- de duinengordel
- het noordelijk gelegen agrarisch polderlandschap
- de Moeren (Binnenmoeren)
- de Buitenmoeren
- de Oudlandpolders
- de Middellandpolders
- het overdekt pleistoceen gebied van Lo
- de steilrand van de zandleemstreek
- de IJzervallei

2.4.1. de duinengordel met een natuurlijk duinenlandschap in contrast met verstedelijkte gebieden

1) Oude Duinen (Cabourgduinen)

Dit duinenlandschap van beperkte omvang is op Belgisch grondgebied nog vrij gaaf gebleven. Het fungeert soms als uitloopgebied voor de toeristen, vanuit de recreatiegebieden aan de Franse zijde. Vergezichten zijn vooral aanwezig vanaf de zuidzijde. Het is als relict uniek in West-Europa.

Doelstellingen

- Behoud en herstel van de resterende natuur- en geomorfologische relictten.

Knelpunten

- recreatie-overbetreding (lokaal, vooral vanuit Frankrijk);
- drainage in de omliggende landschappen en waterwinning met verdroging als gevolg wat bevorderlijk is voor verruiging en verbossing;
- populier (e.a. bomen) aanplantingen;
- stopzetting extensieve beweiding;
- vergezichten aan de zuidrand in de toekomst minder aantrekkelijk door de aanwezigheid van de A 18.

2) Duin - polderovergangszone

De duin-polderovergangszone is een kleinschalig landbouwgebied, met dikwijls oude, ontkalkte bodems op zandoverstuivingen, oude graslanden met microreliëf, soortenarme graslanden, graasweiden, zoute kwel, karakteristieke (korst)mossen, spontane bosvorming, restanten van kleine landschapselementen en typische (avi)fauna van de duinen. Deze zone staat sterk onder druk van bebouwing en wordt soms verstoord door grote infrastructuurassen en recreatieve elementen.

Het gebied omvat 5 onderdelen:

- het overdekt waddengebied ten zuiden van de Westhoekduinen;
- de noord- en zuidrand van de Cabourgduinen;
- de strook De Pannelaan-Ten Bogaerde;
- de sterk door bebouwing aangetaste strook ter hoogte van Koksijde en Oostduinkerke;
- het complex Lenspolder-Littoduinranden-Zelte. De relictwaarde varieert sterk van deelgebied tot deelgebied.

Doelstellingen

- behoud en herstel van de unieke fysische grensstrook in het kleinschalig extensief cultuurlandschap van de binnenduinenranden;
- behoud merkwaardige stuiffronten;
- behoud graslandgebruik in overgangszone (percelering, houtkanten en struweel, interessante biosfeer,...);
- extensivering in de landbouwbedrijfsvoering;
- behoud en herstel lineaire beplantingen (perceel, dreef, erf);
- behoud openheid Lenspolder omgeven door verruigde duingraslanden (cfr. historisch grondgebruik);
- tegengaan van verdere fragmentatie.

Knelpunten

- recreatie (betreding);
- bestemming op het gewestplan als de TRP-zone ter hoogte van de overgangszone Oosthoekduinen-Langeleed;
- intensivering landbouw en niet-grondgebonden activiteiten;
- effecten van de waterwinning in de duinen, waardoor vermindering kwel in overgangszone;
- doorsnijden en vernietigen van unieke gradiënt ter hoogte van de Cabourgduinen en De Moeren door de aanleg van A 18;
- visuele verstoring door grootschalige bebouwing;
- (oude) stortplaatsen te Nieuwpoort;
- "Stadtbader-zandstort" te Adinkerke (De Drie Vijvers, Duinhoekstraat).

2.4.2. het noordelijk gelegen open agrarisch polderlandschap met enkele grote, kleinschalige weilandcomplexen

Dit gebied omvat het grootschalige landbouwgebied ten zuiden van de duinengordel.

Dit open gebied heeft traditioneel een ander landschapsbeeld gekend dan thans: dichte perceelsrandbeplanting in het centrale kreekruggedeelte. De verstoring is groot door het vliegveld, enkele grote verkeersassen en een hoogspanningslijn. De relictwaarde is relatief hoog (relicten 3 tot 8 op kaart 2). Het gebied is relatief arm aan bouwkundig erfgoed.

Doelstellingen

- behoud en herstel van de karakteristieken van het grootschalige systeem van brede kreekruigen en poelgronden en valoriseren van het cultuurhistorisch erfgoed;
- behoud resterende graslandcomplexen;
- herstel van perceelsrand- en erfbeplanting;
- landschapsherstel van omgeving Abdij Ten Bogaerde aansluitend op de gronden van militair vliegveld Koksijde.

Knelpunten

- intensivering landbouw;
- landschapsnivellering;
- evolutie naar grootschaligheid met verlies aan sloten, perceelsrandbegroeiing, doorsnijden van historische landschapselementen;
- invulling van het militair domein van Koksijde indien desaffectatie;
- landschapsverstoring A 18;
- stedelijke uitlopers in het open gebied (Veurne, De Panne);
- bedreiging door nieuwe 150 KV hoogspanningslijn.

2.4.3. de Moeren (Binnenmoeren), een typisch open, rationeel en geometrisch agrarisch polderlandschap

Een duidelijk voorbeeld van georganiseerde incultuurname van de bodem vormen de Moeren met grote rechthoekige kavels, dijken en rechtlijnige grachtengangen. Deze met een dijk omzoomde waterplas werd tussen 1620 en 1627 drooggelegd onder leiding van W. Coberger (1561-1635): binnen de dijk werd een afwateringskanaal, de Ringsloot, gegraven en een twintigtal waterwindmolens (vijzelgemaal, cfr. de beschermde en gerestaureerde Sint-Karelsmolen van 1850) zorgden voor het overpompen van het water uit de trekgrachten en sloten. Laatstgenoemde vormden een zeer rechtlijnig stelsel waardoor het gewonnen land in grote rechthoekige kavels verdeeld werd. De Moeren vormen, samen met de Lage Moeren te Meetkerke de enige droogmakerijen van de Belgische zeepolders. Reeds in 1646 werd het werk van W. Coberger door oorlogsomstandigheden vernield, en pas in het begin van de 19de eeuw werden de Belgische Moeren door de gebroeders Herewijn opnieuw gedraineerd. Tijdens de tweede wereldoorlog werden ze nogmaals onder water gezet, doch in 1946 konden de landbouwgronden weer in gebruik genomen worden dankzij de opnieuw gestarte bemaling. Door de verzilting was de wegbeplanting echter afgestorven.

De hoofdassen in de ontsluiting zijn soms voorzien van opgaande begroeiing. Het bouwkundig erfgoed is beperkt maar zeer waardevol (Sint-Karelsmolen, Sint-Florakasteel met hoeve en park). In het noordelijke deel kwamen de bomenrijen ook voor op de perceelsgrenzen.

Doelstellingen

- behoud en herstel van de ontginningsstructuur;
- behoud en herstel van de cultuurhistorische waarden (bouwkundig erfgoed);
- uitbreiding van de bestaande bomenrijen.

Knelpunten

- uitbreiding van niet-grondgebonden landbouwactiviteiten: grootschalige constructies visueel vervuilend en landschappelijk niet integreerbaar;
- aanleg A 18 in noordelijke grenszone;
- een aanzienlijke vermindering van de historisch aanwezige bomenrijen (cfr. de oude topografische kaart 1/20.000).

2.4.4. de Buitenmoeren, een open agrarisch landschap met relictten van een radiale ontginningsstructuur

De systematische turfexploitatie vanaf de tweede helft van de 12de eeuw (rol van de abdijen, cfr. bodem en streekeigen materiaal, en de historische achtergrond) van het op deze plaats hoogopgegroeide mosveen (niet aangetast door de transgressie die begonnen was in de tweede helft van de 12de eeuw), veroorzaakte er een lokale depressie, die vanaf de late mid-deleeuwen een zoetwatermeer vormde met moerassige rand, de zogenaamde Buitenmoeren.

Het gebied had vóór de uitvoering van de ruilverkaveling Bulskamp (1972) een nog concentrische, waaivormige strookpercelering naar de Moeren toe en rondom enkele oost-west verlopende smalle kreekrukken. Het gebied contrasteerde zeer sterk met de Moeren.

Er is een belangrijke concentratie van bouwkundig erfgoed rond de Bergenvaart. Merkwaardig is ook ligging van Bergenvaart (Basse Colme) op de kreekrug.

Doelstellingen

- de verminderde historische leesbaarheid van het gebied enigermate herstellen (m.b.t. ontginningsstructuur);
- valoriseren van concentraties van het bouwkundig patrimonium.

Knelpunten

- het verdwijnen van het kleinschalige typische landgebruikspatroon met de houtkanten door de ruilverkaveling;
- de uitbreiding van niet-grondgebonden landbouw (grootschalige constructies);
- het bijna verdwijnen van het versterkte kamp van Vauban;
- agrificatie ingevolge de meer intense ontwatering;
- doortocht A 18.

2.4.5. de Oudlandpolders met een afwisseling van meer gesloten kreekruggronden en open komgronden

De laagste gedeelten in het landschap vormen kommen die omgeven zijn door hogere, grillig verlopende ruggen. Het occupatiepatroon is er volledig geënt op de bodemgesteldheid, met name bewoning en bouwland geconcentreerd op grillige kreekruggronden en weilandcomplexen in de nattere komgebieden. Op de kreekruggronden en op de overgang met de poel-

gronden zijn restanten van perceelsrandbegroeiingen aanwezig, kenmerkend voor het eertijds gesloten karakter van de kreekruggronden.

Het reliëf, waarin de hogere kreekruggronden en de lager gelegen komgronden af te lezen zijn, is vrij uitgesproken (1 à 2 m hoogteverschil).

Het landschap wordt gekenmerkt door een graad van kleinschaligheid die in de overige polderlandschappen niet voorkomt.

Er komen talrijke landbouwbedrijven voor met veel bouwkundig waardevolle hoeven (soms nog met walgracht) en andere bouwkundige relictten. Er is een hoge rijkdom aan archeologica. Er zijn talrijke cultuurhistorisch belangrijke dorpskernen (Eggewaartskapelle, Steenkerke, Avekapelle, ...).

Het afwateringspatroon is veelal kleinschalig: slechts het westelijke deel van de Proostdijkvaart is een relict van de grote "geul". De Lovaart doorkruist het Oudland. De globale relictwaarde mag als hoog tot zeer hoog worden beschouwd.

Doelstellingen

- behoud en herstel waar mogelijk, van de oorspronkelijke landschapsdifferentiatie;
- behoud van de grote graslandcomplexen en gedeeltelijk uitgeveende complexen gekenmerkt door historisch grondgebruik, uitgestrekte rust- en stiltegebieden, zeldzame watergebonden levensgemeenschappen;
- behoud en herstel waar mogelijk, van het kleinschalig percelerings- en afwateringspatroon;
- behoud meso- en microreliëf in graslanden;
- behoud en verbetering van de structuurkenmerken van de polderwaterlopen (zie ook hoofdstuk "Water");
- behoud en herstel van perceelsrand- en erfbeplanting;
- behoud en herstel van cultuurhistorische waarden (bouwkundig erfgoed, historische sites, dijken, ontsluitingspatronen op fysische grenslijnen,...);
- zie verder ook wenselijkheden zoals geformuleerd in tabel 2.

Knelpunten

- landschappelijke transformatie in de ruilverkavelingsgebieden van Veurne en Wulpen (grasland-akkerland contrasten verdwenen in het Oudland ten zuiden van Veurne);
- sterk doorgedreven landbouwrationalisering die meer en meer niet grondgebonden wordt, wat leidt tot een versnippering en vervlakking van de graslandarealen ten gevolge van het scheuren (en nivelleren);
- intensivering graslandgebruik;
- verstoring door hoogspanningslijn;
- doortocht A 18.

2.4.6. de Middellandpolders, een open typisch polderlandschap met een afwisseling van bouwland en weiland dooraderd met oude geulpatronen

Het gebied is grotendeels gelegen in het Middelland. Dit gebied werd, in tegenstelling tot het

Oudland, met een kleilaag van verschillende dikte overdekt. Vandaar dat het verschil van kreekruggronden en poelgronden in het reliëf, maar ook in het landgebruik minder uitgesproken is. Een groot deel van het veen in de komgronden werd vleksgewijs ontgonnen. Dat verklaart plaatselijk het verschil in topografie.

Toen de indijking van het Middelland gebeurde, waren de grootste getijdegeulen nog niet geheel opgevuld en zijn nu nog als laag liggende stroken in het landschap merkbaar.

Het landgebruik is in het Middelland in mindere mate gebonden aan de bodemgesteldheid. Er is eerder sprake van een willekeurige verdeling van weiland en bouwland. Mede door de mogelijkheid de afwatering van de nattere gronden te verbeteren, zijn er momenteel grote complexen bouwland.

De akkerbouwcomplexen zijn grootschaliger dan in het Oudland. Dit heeft niet alleen met de minder uitgesproken variatie in bodemgeschiktheid te maken, maar ook met de ontginning van het Middelland. Deze ontginning gebeurde grootschaliger dan in het Oudland. De hoeven liggen sterk verspreid in het landschap.

Ze gingen voornamelijk uit van de in de streek pas gestichte abdijen, Ter Duinen te Koksijde en Sint-Niklaas te Veurne.

Tussen 1230-1240 bouwden deze abdijen tevens vijf monumentale schuren waarvan twee in het Middelland: één op het Hemmegoed te Ramskapelle in pas ontgonnen gebied, één in Wulpen ("Allaertshuizen"). Naargelang de toenemende inpolderingen steeg ook in het Middelland het aantal nederzettingen, die al vlug tot zelfstandige parochies evolueerden; in dit kader wordt ook het ontstaan van Nieuwpoort gesitueerd in de 12de eeuw.

Dit van oudsher reeds grootschaliger cultuurgebied kan zich als een uitgesproken polderlandschap manifesteren. Rationele perceels- en afwateringspatronen en een wijdse openheid zijn hier een uitdrukking van. De oude geulen die vanaf de IJzermonding het Middelland tekenen, komen in het reliëf tot uiting. In deze geulen lopen vaarten met een hoofdafwateringsfunctie (Oude A-vaart, Venepevaart, Kleine Beverdijkvaart, Proostdijkvaart, Grote Beverdijkvaart (noordelijk deel). De totstandkoming van het polderlandschap is te herkennen aan dit oude geulenpatroon. Het uitbouwen van een groenstructuur in dit gebied gekoppeld aan deze geulen zal de leesbaarheid van het landschap verhogen.

De relictwaarde van het landgebruikspatroon is matig groot te noemen (meest uitgesproken in de Vlavlakte: relict 21 op kaart 2) met veel archeologische elementen (in het geïnventariseerde gedeelte). In het wederopbouwgebied zijn de historische waardevolle bouwwerken eerder schaars: wel werd bij de wederopbouw het vroegere karakter van de dorpskernen bewaard. Samen met de relictten van WO I geeft deze situatie een apart karakter aan het gebied.

Doelstellingen

- behoud van het open karakter van het gebied;
- behoud van de grote graslandcomplexen en gedeeltelijk uitgeveende complexen gekenmerkt door historisch grondgebruik, uitgestrekte rust- en stiltegebieden, zeldzame watergebonden levensgemeenschappen;
- behoud en stimuleren van graslandgebruik;
- behoud en herstel waar mogelijk van het microreliëf in graslanden;

- behoud en verbeteren van de structuurkenmerken van polderwaterlopen en oude getijdegeulen welke de structuur en reliëf van de Middellandpolders bepalen (zie hiervoor het hoofdstuk "Water");
- het behoud en herstel van oevers en dijken langs de IJzer;
- zie verder ook wenselijkheden zoals geformuleerd in tabel 2.

Knelpunten

- landschappelijke transformatie in de ruilverkaveling Ramskapelle;
- sterk doorgedreven landbouwrationalisering die meer en meer niet grondgebonden wordt, wat leidt tot een versnippering en vervlakking van de graslandarealen ten gevolge van het scheuren (en nivelleren)(vooral landschappelijk schadelijk in de Vla-vlakte);
- uitgesproken intensivering van het graslandgebruik;
- doortocht A 18;
- nieuwe spoorwegviaduct Kaaskerke;
- beperkte verstoring door hoogspanningslijn;
- "betonnering" IJzeroevers
- (verstedelijkte) bebouwingsas Kaaskerke.

2.4.7. het overdekt pleistoceen gebied van Lo

Het gebied rond Lo is overwegend gelegen in overdekt pleistocene gronden met enkele pleistocene opduikingen. Langs de Lovaart komt een kreekrug voor.

Het gebied was aanvankelijk plaatselijk bebost en werd gekenmerkt door de aanwezigheid van een netwerk van heggen en struiken langs de percelen. Het grondgebruik is oorspronkelijk een combinatie van akkerbouw en grasland, afhankelijk van de waterhuishouding. Momenteel domineert akkerbouw. De hoeven liggen dicht verspreid. Het gebied komt vrijwel overeen met de afbakening van de afgewerkte ruilverkaveling Lo. De relictwaarde van het landgebruikspat-roon is eerder laag te noemen. Lo is een belangrijke, typische en authentieke bebouwings-kern.

Doelstellingen

- Herintroductie van kleine landschapselementen.

Knelpunten

- landschapsverlies door de ruilverkaveling Lo;
- dominantie van grootschalige akkerbouw;
- uitdeining van de bebouwing van Lo.

2.4.8. de steilrand van de zandleemstreek

De rand van het zandleemplateau met het polderlandschap, deels aansluitend op het overdekt pleistoceen gebied van Lo en op grote afstand waarneembaar, kan worden versterkt. Op sommige plaatsen is deze rand nog vrij scherp. De vorm van de zandleemstreek verwijst naar de verschillende zee-inbraken waardoor het zandleemgebied aan verschillende kanten werd aangetast. De op sommige plaatsen steile rand die ontstond op de grens tussen zandleemgebied en poldergebied is daar kenmerkend voor.

De relictwaarde van de landgebruikswaarde van Pollinkhove en omgeving is groot. De randzone is rijk aan elementen van het bouwkundig erfgoed en er zijn talrijke typische, authentieke bebouwingskernen, meestal als dorpsgezicht beschermd (Zwaantje, Wulveringem, Vinkem, Oeren, Fortem, Sint-Rijkers, Pollinkhove). Deze rijkdom zet zich trouwens door op het zandleemplateau.

Doelstellingen

- behoud en accentuering van de convexiteit van steilrand;
- valorisatie van het bouwkundig patrimonium;
- behoud van de geomorfologische relictten van de oostelijke steilranden en de vallei van de Machuitsbeek.

Knelpunten

- Intensivering van het graslandgebruik door overbegrazing in de randzone van het zandleemplateau.

2.4.9. de IJzervallei

De noordelijke flank van de asymmetrische IJzervallei wordt gevormd door de zuidelijke steilrand van het zandleemplateau, uitlopend in een smalle strook broeken ten noorden van de IJzer. Deze flank is gekarteld ingevolge de insnijding van talrijke beken die afdalen van het plateau. Het valleigebied vertegenwoordigt een uniek landschapsbeeld in het projectgebied. De relictwaarde van het landgebruikspatroon is afgenomen door schaalvergroting (ruilverkaveling Beveren-IJzer). De waarde ingevolge het bouwkundig erfgoed is groot gebleven: een reeks merkwaardige hoeven en andere elementen markeert de steilrand. Er zijn mooie vergezichten vanaf de steilrand naar het zuiden toe.

Doelstellingen

- behoud en accentuering van de convexiteit van de steilrand;
- differentiële herintroductie van kleine landschapselementen (perceelsranden en erven);
- valorisatie van het bouwkundig patrimonium;
- behoud van de mooie vergezichten;
- behoud karakter van de IJzerbroeken (hooilanden, percelingspatroon,...).

Knelpunten

- Landschapsverlies door de wijzigingen in de externe landbouwstructuur.

3. PLANCONCEPT RICHTPLAN

3. PLAIN CONCEPT RIGHT PLAN

3. PLANCONCEPT RICHTPLAN

3.1 Planmethode

De planvorming gebeurt in verschillende stappen. Vooreerst wordt de ontwikkelingsgeschiedenis en het huidig voorkomen van het betreffende gebied onderzocht. Hiervoor analyseert men het landgebruik, de socio-economische en de ruimtelijke aspecten. Dit inzicht is nodig om een VERKLARING te kunnen geven van het HUIDIG FUNCTIONEREN van het gebied en over het huidig voorkomen (type) van functies.

Vervolgens worden de ONTWIKKELINGSPOTENTIES EN -MOGELIJKHEDEN voor de diverse functies en specifieke kwaliteiten onderzocht. Hierbij wordt rekening gehouden met de factoren die deze ontwikkelingsmogelijkheden beïnvloeden (sectoraal, ruimtelijke, wettelijke, beleidsmatige factoren). Het *gewestplan* blijft evenwel steeds het bindende ruimtelijke kader.

Tenslotte wordt in de ontwerpfase vastgesteld op welke manier de overheid door ingrepen in de externe structuren een kader kan scheppen waarbinnen sectoren zich duurzaam kunnen ontwikkelen.

PLANNEN is per definitie KEUZES MAKEN; plannen is bijgevolg per definitie ANTICIPEREN of toekomstgericht denken. Om onderbouwde keuzes te kunnen maken, dienen toekomstige factoren te worden ingeschat. Elementen die hierbij van belang zijn, zijn de huidige en toekomstige karakteristieken van de activiteiten, maar ook opvattingen over trends, evoluties over maatschappelijke waarden en normen, wijzigingen in techniek en wetenschap en de toepassingsvelden en opvattingen op Europees niveau. Mede op basis hiervan dienen er prioriteiten te worden gelegd.

De prioriteiten moeten kwaliteiten, produktiemiddelen en milieucomponenten veiligstellen en dienen maatschappelijk aanvaardbaar te zijn. Plannen betekent *niet 'compenseren'*: als op een welbepaalde plaats iets wordt gedaan voor de ene sector is dit niet zonder meer voor een andere sector te compenseren door daardoor op een andere plaats iets te doen. Een keuze wordt gemaakt op basis van een GLOBALE VISIE over de ontwikkeling van het betreffende gebied.

Een ontwikkelingsvisie steunt op de erkenning van waardevolle eigenschappen, op de geëigende gebiedskenmerken in een gebied en op opvattingen over de wijze waarop de overheid sturend kan optreden. Deze opvattingen komen tot uiting in de gestelde UITGANGSPUNTEN EN DOELSTELLINGEN van het ontwerp. Een visie wordt vertaald in een RUIMTELIJK PLANCONCEPT. Het planconcept wordt tenslotte systematisch geconcretiseerd en verfijnd tot op een uitvoeringsniveau.

3.2 Uitgangspunten en doelstellingen

In het onderzoeksgedeelte van het richtplanrapport (rapport referentiekaders en sectorvisies) werden de kenmerken en eigenschappen van het projectgebied én de knelpunten beschreven

samen met wensen, behoeften en mogelijkheden die voor de verschillende functies tot inrichtingsvoorstellen aanleiding kunnen geven.

Uit die beschrijving komt naar voor dat het projectgebied veel kwaliteiten bezit. De landschapelijke en cultuurhistorische authenticiteit van de Westhoek zijn kwaliteiten bij uitstek. In het landschap is een boeiend verhaal afleesbaar over de wording van het poldercultuurlandschap, de handelsfunctie met steden in het achterland en over oorlogen en verdedigingslijnes.

Omwille van zijn kwaliteiten heeft de Westhoek ook een algemeen maatschappelijke betekenis en een functie die uitstijgt boven het lokale belang. De specifieke kwaliteiten die daartoe bijdragen, zijn:

- een cultuurlandschap met rijke bodem;
- duinenlandschappen, oude en jonge;
- Nieuwpoort, enige natuurlijke haven in België;
- een boeiend landschap met afleesbare geschiedenis;
- IJzer, enige getijderivier met een estuarium op Belgisch grondgebied;
- uitgestrekte open, egale rationale landbouwgebieden t.o.v. natuur en cultuur (dorpen, boerderijen, geulen, IJzer, vaarten); verschil in maten en structuur;
- rust en ruimte;
- aantrekkelijke kust met druk toerisme en recreatie (badsteden, campings, e.d.);
- een gevarieerd landschap met aanwezigheid van water en talrijke cultuurhistorische elementen en relictten aantrekkelijk voor recreatief medegebruik;
- geen uitgesproken verschillen in natuurlijke omstandigheden in de polder, wel afwisseling in het landschap;
- uitgesproken natuur in de duinen, de IJzervallei en natuurwaarden in graslandcomplexen.

Het valoriseren van de maatschappelijke betekenis van de Westhoek vormt het uitgangspunt voor de opties voor de inrichting. Het aangrijpen van de rijkdom van dit gebied voor een bredere vervulling van maatschappelijke functies vormt dan ook de leidraad om de keuzen in hoofdlijnen te maken m.b.t. de inrichting.

Dit betekent dat met het landinrichtingsplan resultaten worden nagestreefd die zowel tegemoet komen aan de behoeften op het plaatselijke niveau en aan deze die daarbovenuit stijgen.

Voor het projectgebied werden op basis van het onderzoeksgedeelte volgende algemene doelstellingen weerhouden:

- inrichten van ruimte voor landbouw;
- veiligstellen van natuur;
- herstellen en verbeteren van de intrinsieke kwaliteiten van de polders waardoor:
 - verhogen van de recreatieve aantrekkelijkheid van het polderlandschap, zowel voor bewoners als voor toeristen en recreanten;
 - zorgen voor contrasten in maat en structuur, nivellering tegengaan;
 - komen tot rijk visbestand;
 - creëren van ruimte en rust;
 - ontwikkelen groenrijk landschap;
 - leesbaar maken historische betekenis.

3.3 Hoofdstructuren van het richtplan

Het projectgebied bestaat overwegend uit de duinengordel en de polders, en wordt begrensd door de zee, de IJzer en het zandleemplateau. Als gevolg van de inpolderingsgeschiedenis en de verschillen in bodem zijn in het polderlandschap een aantal landschappelijke entiteiten ontstaan met een specifiek landschapsbeeld. Voor het richtplan is de landschappelijke structuur dan ook een belangrijk referentiegegeven.

Landbouw heeft dit poldergebied vorm gegeven. De bodemrijkdom en de daarop geënte uitbating maken dat het projectgebied een uitgesproken landbouweconomische betekenis heeft op Vlaams niveau.

In het gebied heeft zich geleidelijk aan een natuur ontwikkeld, plaatselijk meer of minder uitgesproken. Deze is echter niet meer overal verenigbaar met moderne landbouw. Veiligstellen van natuur is dan ook noodzakelijk.

Recreatie heeft zich vooral in de kustzone ontwikkeld. Maar de recreatiedruk overschrijdt de draagkracht van het kustgebied. Omdat toerisme en recreatie naast landbouw bijkomende troeven zijn voor de regionale ontwikkeling is het vergroten van de aantrekkelijkheid van het polderlandschap voor recreatie en toerisme, maar ook voor wonen en werken via inrichtingsmaatregelen een belangrijke optie in het landinrichtingsplan.

In het projectgebied is er een veelheid van kwaliteiten, een veelheid van lopende initiatieven uitgaande van diverse overheden en een veelheid van mogelijke inrichtingsmaatregelen.

Met de landinrichting wordt daarom geopteerd om cruciale structuren te realiseren die noodzakelijk worden geacht om de kwaliteiten in het projectgebied te vrijwaren

Hierbij wordt eerst een richtinggevend kader geschapen waarbinnen de wijze waarop bestemde activiteiten functioneren en de ruimte gebruiken, gestuurd wordt in een samenhangend geheel. Met het richtinggevend kader zal op termijn de beoogde afstemming van functies kunnen bereikt worden.

Met een ruimtelijk concept van prioritair uit te bouwen stabiele structuren voor elk van de aanwezige gebruiksfuncties kan een brede maatschappelijke functie vervulling worden bewerkstelligd. De functies kunnen alzo duurzaam en onderling verenigbaar gevaloriseerd worden. De structuren bieden aanknopingspunten en oriëntaties voor de vele lopende en de toekomstige initiatieven.

De inrichtingsbehoeften van elke functie of activiteit buiten deze prioritaire structuren kunnen vervolgens door de sector zelf gekoppeld worden aan de mogelijkheden die deze structuren genereren.

In het richtplan worden volgende structuren uitgewerkt:

- **een structuur voor landbouw:**

een structuur voor het behoud en de versterking van het landbouwgebruik waarmee het behoud en de versterking van de openheid van de poldergebieden wordt beoogd en het sociaal-economische belang van de landbouw in het projectgebied wordt gevaloriseerd;

- **een structuur voor natuur:**

een stabiele en kwaliteitsvolle structuur voor essentiële en unieke natuurlijke systemen, met name de duinengordel en het riviersysteem van de IJzer, en een verwijzing naar de polderwaterlopen. Beide laatste zijn evenwel ondergebracht in het deel water.

- **een structuur voor landbouw met bijzondere waarden:**

een structuur voor het valoriseren van de botanische en vooral de avifaunistische waarde van de graslandcomplexen in het projectgebied;

- **een structuur voor recreatief medegebruik:**

een kwalitatief uitgebouwd hoofdnetwerk waarmee het routegebonden recreatief medegebruik vanaf de kust naar het achterliggende polderlandschap wordt begeleid, en dat als kapstok en referentiebasis kan dienen voor andere (routegebonden) initiatieven van recreatief medegebruik;

- **een structuur voor landschapszorg:**

Het is belangrijk nog gave relictlandschappen en het cultuurhistorische erfgoed de nodige bescherming te bieden.

Daarnaast is het noodzakelijk om een verzorgingsplan voor het landschap op te stellen waarmee de kwaliteit van de gebieden en de omgevingskwaliteit van de woon- en leefomgeving kan worden verbeterd. Dit kan onder meer door de aanleg van groenvoorzieningen om karakteristieke elementen van het landschap te accentueren, de leesbaarheid van het landschap te verhogen, contrasten te creëren, ecologische relaties uit te bouwen en natuur te introduceren in de woon- en leefomgeving.

- **ontwikkelingsvoorstellen m.b.t. water:**

Op het geheel van het als zodanig gecreëerde raamwerk en de invulling worden, met het oog op het realiseren van het integrale waterbeheer bijkomende specifieke ontwikkelingsvoorstellen uitgewerkt.

Het betreft inrichtingsvoorstellen m.b.t. waterkwaliteit, het waterkwantiteitsbeheer, de ecologische aspecten van de waterlopen en de watervoorziening voor de hydrologische systemen van de IJzer en de polders. Ook deze aspecten zijn bepalend voor de kwaliteiten van het gebied.

- **ontwikkelingsvoorstellen m.b.t. randstedelijke gebieden:**

Bijzondere aandacht gaat uit naar de inrichtingsproblematiek van randstedelijke gebieden, m.n. het randstedelijk gebied van Nieuwpoort en het randstedelijk gebied van Adinkerke - De Panne.

In het raamwerk van structuren dienen de knelpunten en oplossingen te worden gesitueerd. Het systeem van structuren zorgt ervoor dat activiteiten op een systematische en logische manier gestuurd en verder ondersteund worden.

In het volgende hoofdstuk worden voor elke structuur de doelstellingen, opties en maatregelen die noodzakelijk zijn, beschreven. Tegelijkertijd komt op deze manier ook de taak van de diverse overheden op de voorgrond.

De structuren, en de bijkomende opties voor de inrichting worden op een kaart "gebiedsopties" ruimtelijk gesitueerd. Alszodanig kunnen verschillende gebieden worden onderscheiden waarvoor specifieke maatregelen, die uitgaan van diverse sectoren, dienen te worden uitgewerkt.

3.4 Hoe de kaart gebiedsopties lezen

De kaart GEBIEDSOPTIES van het voorgestelde richtplan geeft indicatief de keuze en de ruimtelijke lokatie weer van de uit te bouwen structuren in de vorm van gebiedsopties.

De kaart met gebiedsopties mag niet worden gelezen als een nieuw bestemmingsplan. Elk gebied blijft beantwoorden aan de bestemming weergegeven in het gewestplan. Het gewestplan geeft de bestemmingen weer die door de voorgestelde maatregelen op het richtplan verder worden gerealiseerd of versterkt.

De kaart is bedekt met kleurvlakken en symbolen. Deze vlakken en symbolen verwijzen naar de intenties (gebiedsopties) die in het richtplan zijn opgenomen. Ze geven indicatief aan waar welke opties en maatregelen worden voorgesteld. De grenzen van de kleurvlakken en symbolen dienen dan ook niet te worden gelezen als strikte afbakeningen. In het rapport worden daaraan toegevoegd welke welbepaalde maatregelen/acties nodig zijn om het betreffende gebied in de gewenste ontwikkelingsrichting te sturen. Slechts in de volgende planfase, het structuurplan, zal concreet onderzocht en aangegeven worden wat de maatregel precies inhoudt en op welke plaats binnen het aangegeven deelgebied de ingreep werkelijk plaatsvindt en/of effect heeft. De bestemmingen van het gewestplan blijven de juridische basis om ingrepen te kunnen doen.

4. BESCHRIJVING VAN DE OPTIES EN MAATREGELEN

4. BESCHRIJVING VAN DE OPTIES EN
MAATREGELEN

4. BESCHRIJVING VAN DE OPTIES EN MAATREGELEN

4.1 Structuur voor landbouw

- *Algemene doelstelling*

de verbetering van externe structuren voor de ontwikkeling van een grondgebonden landbouw in de polder.

Het projectgebied is een dynamisch landbouwgebied met veel potenties. Het is belangrijk dat door externe maatregelen of beslissingen, deze potenties bestendig en niet afgebouwd worden. Het is daarom eveneens belangrijk voor de landbouwpotenties van het gebied dat naast de gebieden die vallen onder de structuur voor natuur en de structuur voor landbouw met bijzondere waarden, zo weinig mogelijk beperkingen worden opgelegd aan de landbouw, inzake grondgebruik, ontwatering en inrichting. Immers, het aanvaarden van het economische uitgangspunt voor de landbouwontwikkeling betekent het zoveel mogelijk scheiden van de landbouwfunctie van andere functies.

Er kan gesteld worden dat de landbouw vanwege zijn betekenis voor de bedrijvigheid en werkgelegenheid een belangrijke positie inneemt. Aan het handhaven en zo mogelijk versterken van deze positie moet veel waarde worden toegekend, waarbij ruime aandacht dient besteed te worden aan zaken als aanvaardbare inkomenspositie en goede leef- en werkomstandigheden voor de bevolking die in de landbouw werkt. Het onttrekken van cultuurgronden ten behoeve van niet-agrarische doeleinden (natuur, recreatie, industrie en toerisme) dient daarom met grote zorgvuldigheid te gebeuren.

Om de landbouw in te richten en te optimaliseren is het nodig na te gaan welke de mogelijkheden voor de landbouw in het projectgebied zijn en waar inrichtingsmaatregelen nodig zijn. Daarom werd een landbouweconomisch onderzoek uitgevoerd gebaseerd op NIS-tellingsgegevens. De typologie van de bedrijven is gebeurd op basis van de Europese typologie.

De landbouw is in het projectgebied voornamelijk grondgebonden. Het is dan ook een doelstelling om in de toekomst de grondgebondenheid van de landbouw te garanderen. Door middel van herverkavelingen waar nodig, grondruil, cultuurtechnische werken, verbetering van de bereikbaarheid van de percelen e.d., kan de aanwezige agrarische structuur verbeterd worden. Bij het verbeteren van de externe landbouwstructuren en het sturen van bepaalde ontwikkelingsrichtingen dient rekening te worden gehouden met de verschillende tendensen per produktietak.

Voor landbouwbedrijven met een sterk grondgebonden produktie, zijn de inrichtingsaspecten van grote invloed op de opbrengsten, het kostenniveau en de daarmee gepaard gaande inkomens. Ook bepalen deze aspecten in belangrijke mate de werkomstandigheden in de landbouw. Gedoeld wordt op de waterhuishouding, de ontsluiting van de gebouwen en grond, de ligging van de bedrijfsgebouwen, de verkaveling, de perceelsgrootte en -vorm en de aanwe-

zigheid van nutsvoorzieningen. Ten aanzien van vele van deze inrichtingsaspecten zijn er nog tekortkomingen die de modernisering van de landbouw belemmeren.

Belangrijk hierbij is de vaststelling dat de meeste bedrijfstypes dezelfde eisen stellen inzake inrichting. Het is enkel de volgorde in belangrijkheid van de eisen die wijzigt. In de mate van het mogelijke moeten de volgende doelstellingen worden gerealiseerd:

- optimale ontwatering en afwatering van de akkerbouwgronden;
- verbetering van de ontsluiting en de perceelsvorm;
- maximale groepering van percelen op korte afstand van de bedrijfszetel;

De volgende maatregelen zijn hiervoor belangrijk:

- cultuurtechnische werken (drainage, ontwatering en afwatering);
- kavelinrichtingswerken (egalisatie, kavelgroei, regelmatige perceelsvormen, optimale lengte-breedteverhouding);
- grondruil;
- ontsluiting gronden en gebouwen.

Hoe de beleidsopties en de ontwikkelingen binnen de landbouwsector zullen evolueren is een factor van onzekerheid die in rekening moet worden gebracht. De landbouw in het projectgebied beschikt op dit ogenblik over voldoende externe en interne potenties om zich op economische basis te handhaven. Inrichtingsmaatregelen toegespitst op de vooropgestelde ontwikkelingsrichtingen betekenen een ondersteuning voor de concurrentiepositie voor de landbouw in dit gebied.

Op basis van het voorkomen en de ruimtelijke spreiding van de landbouw in het projectgebied kan een zekere differentiatie worden herkend. Het is de bedoeling om met de voorgestelde maatregelen zo accuraat mogelijk in te spelen op de bestaande realiteit van de eigenheid van de bedrijven en hun specifieke toekomstmogelijkheden. Het opzet van de maatregelen is het gebied waarin de bedrijven actief zijn zo efficiënt mogelijk in te richten zodat een optimaal rendement met de totaliteit van de inrichting bekomen wordt. Inrichting op gebiedsniveau is verschillend van inrichting op bedrijfsniveau. De verbetering van de externe structuren gebeurt op gebiedsniveau en is een overheidsmaatregel. Verbeteringen van interne structuren zijn maatregelen op bedrijfsniveau die zoveel mogelijk door de bedrijven zelf dienen gerealiseerd te worden.

Met de landinrichting worden maatregelen voorgesteld op gebiedsniveau. Deze bieden dan aangrijpingspunten voor het bedrijfsniveau. Het is aan elk van de bedrijfsleiders om dan maximaal in te spelen op de nieuwe mogelijkheden die zich aandienen. In elk geval moet ervoor gezorgd worden dat de verbeteringen op gebiedsniveau niet beperkend kunnen doorwerken op het vlak van een individueel bedrijf ongeacht het bedrijfstype.

In deze optiek dienen de gebiedsopties van de structuur voor landbouw geïnterpreteerd te worden. De gebruikte legende-eenheden "accent op de verbetering van" betekenen dat in de aangegeven gebieden het voorgestelde type landbouw gehandhaafd zou moeten worden. De landbouwanalyse heeft daarvoor aangetoond dat in die gebieden het aangeduide type landbouw goede toekomstmogelijkheden heeft mits een aantal structuurverbeterende maatregelen worden uitgevoerd. Het betekent niet dat andere types van landbouw daardoor worden beperkt.

Op basis van het voorkomen, de ruimtelijke spreiding en de toekomstperspectieven van de landbouwproduktietakken kan het projectgebied ingedeeld worden in zes gebieden:

1. akkerbouwgebied;
2. rundveehouderijgebied;
3. gemengd landbouwgebied met rundveehouderij en akkerbouw;
4. gemengd landbouwgebied;
5. landbouwgebied met mindere geschiktheid;
6. niet-landbouwgebied.

Voor de eerste vier gebieden worden maatregelen weerhouden onder de "structuur voor landbouw".

Voor gebied 5, dat overeenstemt met de IJzerbroeken, worden de maatregelen voorgesteld bij het riviersysteem van de IJzer in het hoofdstuk "Water".

Gebied 6 betreft de duinengordel en enkele niet landelijke bestemmingen. M.b.t. de duinengordel worden de maatregelen voorgesteld in de structuur voor natuur.

Hieronder volgt een overzicht van doelstellingen en maatregelen in de gebieden onder de structuur voor landbouw. De gebieden worden vooral ingericht om de grondgebondenheid van de bedrijven te kunnen handhaven. Hierbij zijn volgende specifieke maatregelen in volgorde van belangrijkheid noodzakelijk:

- voor akkerbouw:
 - optimale ontwatering van de voor akkerbouw in aanmerking komende gronden rekening houdend met de doelstellingen van integraal waterbeheer;
 - optimale inrichting van de akkerbouwpercelen;
 - groepering van de veldkavels behorende tot één gebruiker.
- voor melkvee:
 - optimale grootte huiskavel: norm 4 melkkoeien per ha grasland huiskavel;
 - optimale ontwatering van de graslandpercelen (rekening houdend met de doelstellingen van integraal waterbeheer) waardoor intensievere uitbating van het grasland mogelijk wordt;
 - groepering van de graslandveldkavels.

4.1.1 Gebied 1: akkerbouwgebied

Het akkerbouwgebied bestaat uit twee gedeelten. Het noordelijk gedeelte, aanleunend bij de duinen is een zwak tot matig sterk gebied met verschillende produktietakken, maar met een dominantie van akkerbouw. Het aandeel kleine, weinig leefbare bedrijven is hoog. De toenemende druk vanuit andere functies (bebouwing, recreatie, toerisme,...) heeft een versnelde afname van deze bedrijven tot gevolg. De andere bedrijven hebben meestal onvoldoende gronden om leefbaar te zijn op grondgebonden produktietakken, voornamelijk akkerbouw.

Het behoud van de landbouwfunctie in die polderstrook vergt een versterking door structuur-

verbeterende maatregelen en het begeleiden van interne ontwikkelingen.

Bij het autonoom verdwijnen van de weinig leefbare bedrijven is het van belang dat de vrijkomende gronden ter beschikking komen voor de grondgebonden produktietakken en niet voor gebiedsvreemde functies. Door de ontwikkeling van produktietakken met een hoog inkomen per ha, zoals intensieve tuinbouw, kan de leefbaarheid van bedrijven toenemen en kan ook grond vrijkomen voor de grondgebonden produktietakken.

Het zuidelijke gedeelte omvat De Moeren, de Buitenmoeren met de afgewerkte ruilverkaveling Bulskamp (beëindigd 1972) en het noordelijke gedeelte van de ruilverkaveling Houtem (1971) en de ruilverkavelingen Ramskapelle (1984) en Wulpen (1982). Dit zijn sterke gebieden met eveneens overwegend akkerbouw. De gebieden waar ruilverkaveling werd uitgevoerd, zijn goed verkaveld. Het gedeelte ten westen van Veurne valt niet onder een ruilverkaveling.

Door de aanleg van de A 18 worden landbouwgebieden versnipperd. Kavels, waaronder huiskavels van melkveebedrijven en de infrastructuur van wegen en waterlopen worden doorsneden. Restgebieden worden gecreëerd.

- *Maatregelen*

- * het verbeteren van structuren voor akkerbouw door ruilverkaveling of andere maatregelen in het noordelijke gedeelte.

Het stimuleren van tuinbouw, de begeleiding van grondoverdrachten en de uitvoering van structuurverbeterende maatregelen voor akkerbouw en melkveehouderij worden voorgesteld om gerealiseerd te worden met het ruilverkavelingsinstrument. Tuinbouw is hierbij geen doel op zich, maar een middel om de potenties voor dit overwegend akkerbouwgebied te garanderen.

Bij de afbakening van projecten dient uitgegaan te worden van deze doelstellingen, de specifieke situaties van de druk door andere sectoren en van de samenhang met andere maatregelen die in het kader van de landinrichting te realiseren zijn door medegebruik van het instrument.

Voor de stimulering van tuinbouw worden kleinere lokale initiatieven vooropgesteld, met een vijftal intensieve tuinbouwbedrijven per entiteit, waarbij de entiteiten verspreid liggen over de gehele zone op bodems die het best geschikt zijn zoals de schorgronden, overdekte waddengonden, kreekruggronden (lichte klei tot zavel). Dit schept de mogelijkheid om grond vrij te krijgen.

De haalbaarheid van dit initiatief dient getoetst te worden met lokale initiatieven. Het inplanten van kleine gebieden voor intensieve tuinbouw biedt verschillende perspectieven:

- * het levert bedrijfszekerheid voor een aantal bedrijven, zowel voor de huidige vestigingen die omschakelen als voor de blijvende akkerbouwers als melkveehouders;
- * de behoefte aan grond voor de resterende akkerbouwers en melkveehouders kan ingevuld worden;

- * een tegendruk tegen inname voor niet-landbouw ten voordele van de overige resterende dynamische bedrijven met akkerbouw en/of melkvee.
- * het uitvoeren van inrichtingswerken bij de aanleg van de autoweg A18.

Om de negatieve impact van de aanleg van de A18 te beperken is een herstructurering via ruilverkaveling noodzakelijk, eventueel via ruilverkaveling bij uitvoering van grote infrastructuurwerken. In dit project zijn bijkomende inpasbare maatregelen te integreren die worden voorgesteld m.b.t. de zuidrand van de Cabourg-duinen en de inrichting van het kanaal Duinkerke-Nieuwpoort binnen andere structuren (natuur, recreatie en landbouw met bijzondere waarden).

Het uitvoeren van inrichtingswerken bij de aanleg van de autoweg A18 kan worden gekaderd in het voorstel om de externe landbouwstructuren in het noordelijke poldergebied met accent op akkerbouw te verbeteren.

4.1.2 Gebied 2: rundveehouderijgebied

Dit sterke landbouwgebied, het oostelijk deel van de ruilverkaveling Stuivekenskerke, de Vlavlakte en het westelijke deel van de Vlavlakte, de afgewerkte ruilverkaveling Lo (beëindigd 1987) en een strook polder tussen de Lovaart en het zandleemplateau, wordt gekenmerkt door een belangrijk aandeel rundveebedrijven. In de westelijke Vlavlakte komen daar produktietakken als veredeling en akkerbouw bij. In de Vlavlakte komen er vrij veel grootschalige bedrijven voor (met veel grasland) die extensief werken (laag GVE/ha grasland). In het gedeelte van Stuivekenskerke zijn de bedrijven intensiever (hoog GVE/ha).

Om in de toekomst de leefbaarheid te versterken zullen de bedrijven intensiveren en er een hogere veebezetting per ha grasland op na houden. De intensivering op grasland gaat gepaard met het scheuren van het grasland en met de omzetting ervan naar akkerland, waardoor de rendabiliteit van de rundveehouderij verhoogd kan worden of er een bijkomend inkomen gerealiseerd kan worden uit akkerbouw, grove-groenteteelt of maïs.

In dit gebied is het nodig om de autonome intensivering, waaronder het scheuren van graslanden, planmatig te begeleiden, waarbij rekening dient te worden gehouden met andere structuren. Dit doet zich vooral voor in de Vlavlakte en het westelijke deel van de Vlavlakte. In Stuivekenskerke zal de tendens tot scheuren zich minder sterk voordoen omdat de bedrijven er reeds intensiever zijn. Enkel cultuurtechnische werken kunnen de landbouw verbeteren.

De strook langs het zandleemplateau valt niet onder de afgewerkte ruilverkaveling Lo. Er zijn enkele gemengde bedrijven met veel rundvee.

In het algemeen geldt dat een investering in de grondgebonden landbouw, de tendens naar veredeling in dit gebied kan opvangen.

- *Maatregelen*

- * het planmatig begeleiden van omzetting graslanden naar akkerland in de Vlavlakte en het westelijke deel van de Vlavlakte.

De omzetting van graslanden naar akkerland die in de autonome evolutie plaatsvindt, dient planmatig te worden ondervangen en gestuurd en kan ook begeleid worden door aangepaste cultuurtechnische werken (drainage, betere ontwatering en kavelinrichtingswerken) op de graslanden die daarvoor in aanmerking komen. De omschakeling dient rekening te houden met de doelstellingen van integraal waterbeheer en met inrichtingsvoorwaarden ten behoeve van andere voorziene structuren in de Vlavlakte en de westelijke Vlavlakte.

- * het verbeteren van de kavelinrichting en de ontsluiting in het oostelijke deel van de in uitvoering zijnde ruilverkaveling Stuivekenskerke.
- * voor het gedeelte behorende tot de afgewerkte ruilverkaveling Lo worden geen bijzondere maatregelen gepland.
- * het verbeteren van de landbouwstructuren in de strook tussen Lovaart en zandleem-plateau in samenhang met de situatie op het aangrenzende zandleem-plateau.

4.1.3 Gebied 3: gemengde-landbouwgebied met rundveehouderij en akkerbouw

Het gebied kent sterk gemengde bedrijfstypes met akkerbouw en melkvee, maar ook gespecialiseerde akkerbouw- en melkveebedrijven. Akkerbouw komt voor op de daarvoor geschikte gronden, o.m. de kreekruggronden, grasland op de overige gronden, o.m. de poelgronden. De meeste bedrijven van dit gebied zijn vrij intensief (hoog GVE/ha). Dit betekent dat het aandeel van grasland in deze gebieden in de toekomst vrij stabiel zal blijven. In Fortem zijn de bedrijven extensiever.

De externe agrarische structuren kunnen verbeterd worden rekening houdend met de landschappelijke kwaliteiten (nl. afwisseling kreekruggronden-komgronden). Veel landbouwers in dit deelgebied hebben gebruikspcelen (veldkavels) die verspreid liggen over het hele deelgebied en in een aantal gevallen zelfs over het hele project.

Dit gebied valt grotendeels samen met de in uitvoering zijnde ruilverkavelingen Eggewaartskapelle, 's-Heerwillemskapelle, Stuivekenskerke en Fortem. Het gebied ten zuiden van Veurne is een afgewerkte ruilverkaveling (beëindigd 1979).

De landbouwstructuren zijn er goed.

- *Maatregelen*

- * het groeperen van de veldkavels per gebruiker.

Grondruil over de verschillende ruilverkavelingsblokken kan hieraan tegemoetkomen. Zo heeft het gebied rondom Fortem bijvoorbeeld weinig bedrijfszetels. Voor dergelijke ruimere grondruil zijn specifieke oplossingen te ontwikkelen.

- * het bieden van mogelijkheden voor agrificatie waartoe verbeteren van de waterhuishouding en de kavelinrichting (grote percelen met optimale inrichting) binnen de bestaande ruilverkavelingsblokken, rekening houdend met specifieke landschappelijke kwaliteiten.

4.1.4 Gebied 4: gemengd landbouwgebied

Het gebied ten zuiden van het zandleemplateau is een matig sterk gebied. Een tendens naar veredeling en tuinbouw is reeds op gang gekomen. Het gebied omvat de afgewerkte ruilverkaveling Beveren (1989).

- *Maatregelen*

- * zo mogelijk plaatselijk ondersteunen van de omschakeling naar tuinbouw op de daarvoor geschikte gronden met aandacht voor het aspect watervoorziening.

4.2 Structuur voor natuur

- *Algemene doelstelling*

het behouden, herstellen en ontwikkelen van systemen met een hoofdfunctie natuur.

Daar waar de natuur kwalitatief uitgesproken is, wordt voorgesteld om natuur te laten primeren.

Natuur is uitgesproken in de duinengordel en in de overgang van duinen naar aangrenzende landschapstypen.

Natuur is eveneens uitgesproken in het riviersysteem van de IJzer.

1) De Duinen

De duinen zijn complexe en dynamische systemen door de aanwezigheid van veel reliëf en door verschillen op grote schaal in ouderdom, kalkgehalte, en klimaat en op microschaal in expositie, vochtigheid, windsnelheid, humusgehalte en vervening. De grote verscheidenheid van leefgemeenschappen binnen de duinecotoop wordt in stand gehouden door de zee- en windwerking, hydrologische processen en door de invloed van de mens. Deze verscheidenheid van plante- en diersoorten heeft eveneens te maken met de diverse ontwikkelingsstadia van duinen als gevolg van deze processen.

In de overgang van duinen naar het aangrenzende polderlandschap komen contactzones van zout en zoet water voor. De kwaliteit van de overgangsgrounden en van de specifieke milieucodities maakt dat deze gebieden een potentieel hoge ecologische rijkdom herbergen. Er zijn kleinschalige landbouwgebieden waarvoor een extensiever beheer nodig is om de natuurlijke kwaliteit te behouden. Er zijn andere gebieden waarin het ontwikkelen van typische bosgemeenschappen een evenwaardige ecologische rijkdom kan betekenen.

De overgangszone ten zuiden van de Cabourgduinen vertoont nog veel natuurelementen, verbonden aan het overgangsmilieu: oude ontkalkte bodem, oude graslanden met microreliëf, soortenarme graslanden, graasweiden, zoute kwel, karakteristieke (korst) mossen, spontane bosvorming, restanten van kleine landschapselementen en typische (avi)fauna van de duinen. Deze zone zal afgesneden worden van het polderlandschap door de aanleg van de A18. De noordelijke randzone van de Cabourgduinen heeft niet meer dezelfde kwaliteit. Er zijn ook nog restanten van kleine landschapselementen in een strook van weiland. Gedeelten van deze zone worden bemalen, maar plaatselijk komen nog drassige plekken voor en schrale graslanden.

De duingebieden hebben een belangrijke waarde voor vogels als broed-, foerageer- en trekplaats. Langs de Noordzee loopt een belangrijke trekroute van Noord-Europa naar het zuiden, waarbij de duinen als fourageerplaats dienen. De beboste duingebieden en struwelen, in de

duinen en de binnenduintranden zijn broedplaatsen. Daarnaast herbergen duinecotoen tal van ongewervelden zoals insekten en slakken.

De invloed van de mens op de duinen is van oudsher groot: kappen van hout voor brandstof, jachtgebied, marginale extensieve landbouw, recreatie en de waterwinning. Dit heeft positieve invloed gehad op de variatie binnen de duinen (o.m. duingraslanden), maar ook negatieve invloeden. Zo leidt de recreatiedruk tot nivellering en rustverstoring en de waterwinning tot veranderingen in de waterhuishouding, waardoor kwelsituaties in de overgangszones aan de voet van de duinen verminderen. De waterhuishouding speelt echter een dominante rol in de plantengroei.

Daarnaast is er areaalverlies onder invloed van verschillende factoren (gewestplanbestemmingen: woonuitbreiding, uitbreiding van infrastructuur voor recreatie, wegeaanleg ...). Hierdoor worden de duingebieden versnipperd en raken zij geïsoleerd.

In dit gebied is nog een aantal nevenberoepslandbouwers actief. Het uitvoeren van bepaalde maatregelen ter verbetering van de landbouw ter plaatse is hier niet aangewezen.

Ook is het beheer op sommige plaatsen niet aangepast aan de voorkomende waarden.

Het richtplan beoogt met de geformuleerde voorstellen maatregelen te nemen die bijdragen tot een duurzame ontwikkeling van het duinecosysteem.

De duinen binnen het projectgebied zijn restanten van een vroeger nog meer gediversifieerd systeem. Deze restanten zijn in Europese context als zeer waardevol te beschouwen. De duinen dienen daarom als exclusieve biotoop te worden veilig gesteld.

Acties voor de duinen dienen te worden gericht op het vormen van grote aaneengesloten duincomplexen, waarbij specifieke aspecten van waterhuishouding, verstuuving, kalkgehalte, humuslagen en microklimaat en daarnaast de randvoorwaarden voor recreatie indicaties geven voor een planmatige uitwerking.

Een aangepaste en verantwoorde bebossing van bepaalde delen van de duin-polderovergangen (gedegradeerde duin-polderovergangsgronden) kan een meerwaarde betekenen voor dit mozaïeklandschap met kalkminnend grasland en struweel. Deze bebossing op een aantal geselecteerde plaatsen kan bijdragen tot de verhoging van de ecologische en landschappelijke kwaliteiten van deze overgangsgebieden; aangepaste vormen van recreatief medegebruik in deze zone kunnen bijdragen tot de vermindering van de recreatieve druk op het eigenlijke duingebied.

Een belangrijk instrument voor het behoud van de kwaliteiten van de duinen en de bescherming van de duinecotoop is het recente decreet van 14 juli 1993 houdende maatregelen tot bescherming van de kustduinen en het Besluit van de Vlaamse regering van 15 september 1993 betreffende de aanduiding van beschermde duingebieden en voor het duingebied belangrijke landbouwgebieden. De aanduiding van de gebieden is deels aangepast in het besluit van 16 november 1994.

Het duinendecreet heeft tot doel de nog niet in het gewestplan beschermde duinen en duin-polderovergangen voor verdere bebouwing en verstedelijking te behoeden.

- *Maatregelen*

- * het uitwerken van een zonering in functie van natuur voor de duingebieden en het veiligstellen van de duinbiotoop.

- * het begeleiden van het recreatieve medegebruik in een aantal duincomplexen.
- * het creëren van mogelijkheden voor natuureducatie
- * het opmaken van een beheersplan in de duingebieden.
- * het plaatselijk bebossen en herstellen van het kleinschalige, extensief gebruikte landschap van de binnenduintranden en de overgangszone tussen duinen en polders. Dit vergt een landschapsontwikkelingsplan, een grondverwervingsplan en een beheersplan.
- * het onderzoeken van de aanpassing van de waterwinning in overeenstemming met het duinecosysteem.
- * het onderzoeken van mogelijkheden en de opportuniteit voor bedrijfsverplaatsing in samenhang met de verbetering van aangrenzende landbouwgebieden

Omtrent hierboven voorgestelde maatregelen worden in het deelrapport "De Duinen" (zie voorstel van richtplan) met betrekking tot de uitwerking reeds een aantal mogelijkheden ter indicatie meegegeven. De verdere uitwerking van de weerhouden maatregelen maakt het onderwerp uit van het structuurplan.

2) De IJzer

Omdat de voorstellen voor het riviersysteem van de IJzer in belangrijke mate bijdragen tot het bereiken van een integraal waterbeheer, zijn de opties en maatregelen vervat in het hoofdstuk "Water".

4.3 Structuur voor landbouw met bijzondere waarden

- *Algemene doelstelling*

het veiligstellen en valoriseren van de natuurwaarden, gekoppeld aan de graslandcomplexen van de polders in combinatie met het landbouwkundig gebruik.

In het polderlandschap komt een groot aantal gebieden met uitgestrekte, open en slotenrijke graslanden voor. Deze gebieden zijn uitzonderlijk vanwege de bodem (meestal poelgronden met zware klei), van nature uit natte gronden met een hoge grondwaterstand, invloeden van zout water en meestal niet te rijk aan nutriënten.

Veel van deze gronden liggen nog onder permanent grasland waardoor een bijzonder microreliëf is bewaard. De rust en de stilte, de grote oppervlakte grasland en het extensieve gebruik van het grasland (geringe veebezetting) zijn bijkomende kwaliteiten voor natuur. De gebieden herbergen daarom specifieke plantesoorten die op de hogergelegen gronden niet voorkomen, en ze bezitten veeleer een rijk watergebonden leven van zowel brakke als zoete, niet tot matig verontreinigde watertypes.

Even belangrijk, en misschien nog belangrijker, is de betekenis voor vogels van de uitgestrekte, vochtige open graslandarealen. De graslandarealen fungeren als rust-, broed-, doortrek- en foerageergebied voor water- en weidevogels. Deze waarde heeft een internationale dimensie.

Het is van belang om binnen het landbouwkundig gebruik rekening te houden met deze dimensie. Voor het veiligstellen van de botanische waarde en de functie van broed-, doortrek- en foerageergebieden voor vogels wordt voorgesteld om in een aantal gebieden de landbouwactiviteiten te ontwikkelen in overeenstemming met de milieucondities waaraan de natuurwaarden gekoppeld zijn.

De aard van maatregelen hangt af van de gaafheid van de komgebieden als graslandecotoop en aan de mogelijkheden tot herstel. Daarom kan er een onderscheid gemaakt worden tussen twee soorten komgebieden.

Er is een aantal graslandcomplexen waar de landschappelijke en de botanische waarde nog hoog is en die, mede gezien hun lokatie een belangrijke rol spelen voor het vogelbestand:

- het graslandcomplex van Lampernisse;
- het graslandcomplex van Kaaskerke-Vlavaart;
- het graslandcomplex van Stuivekenskerke;
- het graslandcomplex rond de Grote Beverdijkbeek en in Lo-Pereboom;
- het graslandcomplex van Veurne-Pistelhoek-Oosthoek;
- het graslandcomplex ten zuiden van Nieuwpoort;
- het graslandcomplex van 's-Heerwillemskapelle.

Daarnaast is er een aantal gebieden die als stapstenen of wijkplaatsen te bewaren zijn, omdat het eveneens essentiële schakels vormen in de Westeuropese trekroute voor water- en weidevogels. Zij worden gekenmerkt door de aanwezigheid van graslandvegetaties, slootgebonden, kwelgebonden en brakke vegetaties, maar zij omvatten veel meer bouwlandpercelen

en zijn dus meer versnipperd en reeds sterker ontwaterd dan de bovengenoemde komgronden. De komgebieden herbergen eerder op zeer lokaal niveau uitzonderlijke planten of hebben bijzondere milieucondities. Deze dienen beschermd te worden in het kader van lokale ingrepen. Het behoud van het vochtige graslandareaal en het stimuleren van graslandgebruik is hier nodig.

- Bulskamp;
- Steenkerke;
- Wulpen-Booitshoeke;
- Hazewind-Oudekapelle;
- Knokkebrug-Nieuwkapelle;
- Booitshoeke-Oost.

Op het richtplanniveau worden er met uitzondering voor de komgronden van Lampernisse slechts minimale randvoorwaarden gesteld. Om het belang van de graslandcomplexen te onderlijnen en er de aandacht op te vestigen worden zij op het richtplan indicatief weergegeven met zwarte open vensters. Deze vensters slaan op de bestaande waarden in deze gebieden.

Wanneer in het kader van andere initiatieven maatregelen worden voorgesteld, wordt erop gewezen dat deze gebieden niet alleen landbouwkundig maar ook landschappelijk en voor fauna en flora belangrijk zijn. In de context van een initiatief zoals bijvoorbeeld de ruilverkaveling, kan nauwkeurig worden nagegaan op welke manier de externe landbouwstructuur kan worden verbeterd in die gebieden en welke maatregelen kunnen worden uitgewerkt om de aanwezige waarden te bestendigen.

- *Maatregelen*

- * voor zover andere specifieke acties van inrichting of beheer er doorgang vinden, is het nodig de graslanden nauwkeuriger af te bakenen en de randvoorwaarden vast te stellen voor hun behoud en of aangepaste inrichting. Ook de cultuurhistorische en de landschappelijke waarden zijn daarbij te betrekken. De verdere uitwerking van randvoorwaarden en maatregelen wordt gekaderd in deze acties. Bij wijze van voorbeeld kan daarbij naar de maatregelen voor Lampernisse worden verwezen.
- * stimuleren van beheersovereenkomsten op vrijwillige basis.

De komgronden van Lampernisse

De komgronden van Lampernisse hebben een bijkomende uitzonderlijke betekenis door hun grote omvang en door de hoge cultuurhistorische waarde. Het is een landschap dat nog vele kenmerken van een middeleeuwse exploitatie vertoont: kleine percelen, microreliëf, dicht slotenpatroon, hoge dichtheid van oude sites, al dan niet met walgracht. Het graslandcomplex van Lampernisse werd eind 1993 gerangschikt als landschap. De afbakening ervan valt voor een deel samen met het ruilverkavelingsblok van Fortem. Het nemen van deze beslissingen als gevolg van sectorbeleid resulteerde in een conflictsituatie tussen enerzijds landbouw en anderzijds de bescherming van een landschap. Deze situatie was mee de aanleiding om voor dit gebied in het kader van het landinrichtingsplan verder onderzoek te doen. Het gerangschik-

te gebied omvat niet alleen de vetweiden van Lampernisse maar ook de hoger gelegen kreek-ruggonden die vooral als bouwlanden worden gebruikt en waar een dynamische landbouw aanwezig is.

Voor dit komgebied werd dan ook een meer gedetailleerd voorstel uitgewerkt. Daarin is voorzien in een landschapsplan, een natuurontwikkelingsplan, een beheersplan en beheers-overeenkomsten ter ondersteuning van de landbouw. De rangschikking van dit gebied is een element om het landschap duurzaam te bewaren. De voorgestelde maatregelen in het richtplan trachten een uitweg te bieden voor de knelpunten die in dit gebied zijn ontstaan. Er wordt met name geopteerd voor een aanpak die onderscheid maakt tussen de komgronden enerzijds en de kreekruigen anderzijds.

- *Maatregelen*

- * het stimuleren van het graslandgebruik.
- * het behouden van het microreliëf.
- * het voorzien in een aangepast grondwaterstandsbeheer.
- * het extensief beheren van de graslanden.
- * het uitwerken van een plan voor natuur en landschap, een beheersplan en beheers-overeenkomsten ter ondersteuning van de landbouw in de komgronden.
- * het uitwerken van cultuurtechnische werken ten behoeve van waterhuishouding en wegverbetering op hoger gelegen kreekruigen.

Omtrent de hierboven voorgestelde maatregelen worden in het deelrapport "Lampernisse" (zie voorstel van richtplan) met betrekking tot de uitwerking reeds een aantal mogelijkheden ter indicatie meegegeven. De verdere uitwerking van de weerhouden maatregelen maakt het onderwerp uit van het structuurplan.

4.4 Structuur voor recreatief medegebruik

- *Algemene doelstelling*

het uitbouwen van een kader voor het recreatieve medegebruik in het landelijke gebied.

In de Westhoek is de uitbouw van recreatie en de opwaardering van het toeristische patrimonium belangrijk voor de regionale ontwikkeling. Grootschalige infrastructuren werden in de kustzone uitgebouwd om zoveel mogelijk toeristen op te vangen. In eerste instantie werd gestreefd naar kwantiteit. Maar nu is in de kustzone de draagkracht overschreden en heeft er een verschuiving van recreatie en toerisme naar het binnenland plaatsgevonden. De historische dorpskernen en het uitgesproken landelijke karakter, de landschappelijke kwaliteiten, historische elementen en relictten en de aanwezigheid van water, maken ook het binnenland bijzonder aantrekkelijk voor recreatie.

Het richtplan doet expliciet uitspraken met betrekking tot het recreatieve medegebruik. Het werkt geen ontwikkelingsvisie uit met betrekking tot de uitbouw van strikt lokatiegebonden vormen van recreatie zoals pretparken, campings en bungalowparken (infrastructuur voor verblijfsrecreatie en dagrecreatie). Het toenemende succes van het toerisme en de belangstelling voor fietsen en wandelen in de polders, vooral vanuit de kust, kunnen ook nadelige effecten hebben op dit gebied dat vooral wordt gekenmerkt door haar landbouwkundige activiteiten, rust en de landschappelijke kwaliteiten.

In het richtplan wordt voorgesteld om structuurdragers voor recreatie te ontwikkelen die ordenend zijn voor de recreatie in het binnenland.

De ontwikkeling van structuurdragers kan gerealiseerd worden in aansluiting met de grotere, bevaarbare waterwegen. De oude spoorwegbedding tussen Diksmuide en Nieuwpoort en een zone achter de duinengordel sluiten hierbij aan.

De keuze van inrichtingsmaatregelen voor recreatief fietsen en wandelen heeft juist tot doel de druk die op die manier op het gebied weegt op te vangen en te begeleiden. Niet alleen fietsers en wandelaars kunnen hier aan hun trekken komen, maar ook de beoefenaars van watergebonden vormen van medegebruik (kajak, pleziervaart, hengelen). Onderzoek op het niveau van het structuurplan kan uitsluitsel bieden omtrent mogelijkheden voor de ruitersport langs de assen voor recreatie. Door te werken rond deze structurerende assen kan ook worden voorkomen dat de druk van de recreant die te massaal en ongecontroleerd het hele poldergebied vanuit de kust binnendringt, te groot wordt en aldus er de rust en de activiteiten van de landbouw al te zeer verstoort.

De structuurdragers voor recreatie reiken tevens een kader aan voor de talrijke initiatieven van recreatief medegebruik in het projectgebied. Zij fungeren als oriëntatielijnen voor de recreatieve ontsluiting. Het uitbouwen van routenetwerken met auto-, fiets-, wandel- en ruiterroutes kan volledig geënt worden op de structuur van vaarten en de IJzer. De voorstellen geformuleerd in het hoofdstuk "Recreatie" (zie voorstel van richtplan) zijn inpasbaar in de voorgestelde structuur voor recreatie.

De Lovaart en het kanaal van Duinkerke naar Nieuwpoort vormen belangrijke op zich staande linten in het landschap en dringen er in verschillende richtingen door. Zij verwijzen ten dele naar een vroegere verdedigingslinie. Het belang voor de binnenscheepvaart is afgenomen, het gebruik voor pleziervaart neemt toe. Er wordt voorgesteld deze kanalen te ontwikkelen voor recreatie met een aangepaste infrastructuur en begeleidende beplanting. De kanalen met hun omgeving worden op deze manier een recreatieve functie toegekend. Op deze assen worden rustpunten voorzien die tevens ruimtelijke kwaliteiten (cultuurhistorische, landschappelijke) bieden voor de recreant.

Zij zijn op de kaart gebiedsopties weergegeven als zones voor recreatie. Er worden hier geen nieuwe recreatiegebieden gecreëerd. Maatregelen voor het inrichten van campings of parkzones zijn niet weerhouden. De aanduidingen op de kaart worden beperkt tot het uitwerken van maatregelen voor kleinschalige voorzieningen. Deze maatregelen zijn dienstig voor de recreatieve medegebruiker en hebben betrekking op (gebiedsgericht uit te werken) de verfraaiing van de omgeving, educatieve elementen, cultuurhistorische sites, schuilplaatsen, begeleidende beplanting en pic-nicplaatsen. De landbouwstructuur in de directe omgeving dient te worden gevrijwaard. Bij de aanleg van de recreatieve infrastructuur zal ook aandacht worden besteed aan de verkeersveiligheid van alle gebruikers.

De weerhouden rustpunten zijn gekoppeld aan knooppunten op deze structuurdragers van waaruit verbindingen gelegd worden met routes en plekken in het omgevende polderlandschap.

De knooppunten en daaraan gekoppelde rustpunten kunnen worden gesitueerd langs de Lovaart:

- de overgang van het zandleemplateau naar de polder langs de Lovaart tussen Pollinkhove en Lo;
- Fortem langs de linkeroever van de Lovaart. Fortem heeft belangrijke historische (kasteel), ambachtelijke (brouwerij) en archeologische waarden (nabijheid oude sites met walgracht en historische hoeven);
- de omgeving ten zuiden van Veurne tussen Steenkerke en Bulskamp;

langs het kanaal Duinkerke - Nieuwpoort:

- de rechteroever van het kanaal Duinkerke - Nieuwpoort in Oud-Wulpen;
- de oude ontginningsputten en omgeving ten zuiden van de dorpskern van Adinkerke;
- het parkgebied in het westen van Veurne en de zuidelijke rand van Nieuwpoort-Stad;
- het gebied van De Drie Vijvers;

langs de IJzer:

- de omgeving van de Dodengang en het IJzermonument in Kaaskerke-Diksmuide op de linkeroever aan de IJzer.

De IJzer samen met de oude spoorwegbedding van Diksmuide naar Nieuwpoort vormt een tweede toeristisch-recreatieve as. De rivier geeft het projectgebied een bepaalde eigenheid en vormt een verbinding tussen de meest zuidelijke gebieden en de kust. De aantrekkelijkheid van het rivierkarakter staat hier centraal.

De verlaten spoorwegbedding van Diksmuide naar Nieuwpoort is een belangrijke bestaande structuurdrager voor recreatie in het oostelijke gedeelte van het projectgebied. De huidige aansluitingen op zowel Nieuwpoort als Diksmuide zijn onvoldoende uitgebouwd.

De kustzone heeft specifieke recreatieve functies te vervullen. De recreatiefunctie van de duinen dient zo snel mogelijk beperkt te worden tot natuureducatie en natuurexploratie. Het uitwerken van een specifiek padensysteem is hierbij belangrijk.

Het gebied dat aansluit op de duinengordel fungeert als uitloopzone voor het kusttoerisme. Daarom dient in dit gebied een netwerk voor recreatie uitgewerkt te worden in aansluiting op de recreatieve hoofdstructuren om de recreanten te begeleiden. In overeenstemming met de wens landbouw als drager van het polderlandschap te verbeteren en met de wens het landschap visueel te verrijken, wordt voorgesteld een groen ontsluitingsnetwerk voor recreatie uit te bouwen vanuit steden en de duinengordel op aanwezige agrarische patronen en op geëigende fysische elementen zoals waterlopen, en wegen in aansluiting op het vaartennet.

De landschappelijke overgangen van duin naar polder zijn waardevol en landschappelijk uniek. Omdat zulke overgangssituaties specifieke fysische omstandigheden hebben (bodemsamenstelling, watertafel, kwel...) zijn ze ook als extensief landbouwgebied ecologisch interessant. Bebossing van overgangsgebieden is ecologisch een keuze en dient daarom selectief te gebeuren.

Een bebossing met natuurlijke bosgemeenschappen geeft een bijkomende maatschappelijke dimensie aan recreatie. Het verhoogt de aantrekkingskracht van de kustzone buiten het zomerseizoen, vermindert de druk op de duinen, verrijkt de ecologische waarde van de duinengordel en kan de kwaliteit van een aantal recreatieve infrastructuren verhogen.

Inrichtingsvoorstellen om de recreatieve aantrekkelijkheid van het landschap te vergroten, maken tevens deel uit van de voorstellen inzake landschapszorg.

- *Maatregelen*

* het uitbouwen en realiseren van recreatie-assen samen met:

- het uitbouwen en realiseren van recreatieroutes langs de Lovaart en het kanaal Duinkerke-Nieuwpoort;
- het inrichten en uitrusten van knooppunten op de recreatieve hoofdstructuur (verkeersafwikkeling, bewegwijzering, aanlegplaatsen) en hieraan gekoppeld,
- het opzetten van kleinschalige voorzieningen ter hoogte van Pollinkhove-Lo, Fortem, Steenkerke-Bulskamp, Oud-Wulpen, Adinkerke-Zuid, de Drie Vijvers, Kaaskerke-Diksmuide, te Veurne en Nieuwpoort-Stad;
- het aanbrengen van een begeleidende en gedifferentieerde groenstructuur langs de grote vaarten.

- * het inrichten van de oude spoorwegbedding van Diksmuide naar Nieuwpoort van Nieuwpoort-Stad richting -Bad, en vanaf Kaaskerke tot Diksmuide-station.
- * het onderzoeken naar de mogelijkheden van recreatief medegebruik in de duin-polder-overgangszone in relatie met de mogelijkheden voor de bebossing.
- * het begeleiden van hoevetoerisme.
- * het voorzien van infoborden (ter hoogte van cultuurhistorische relictten, waardevolle entiteiten, ...).

Voorstellen met betrekking tot de recreatieve hoofdstructuur langs de IJzer zijn reeds indicatief opgenomen in het deelrapport "De IJzer". Ook in het deelrapport "De Duinen" zijn voorstellen voor recreatief medegebruik ter indicatie opgenomen.

Lopende initiatieven:

- valorisatie van de IJzer als toeristisch-recreatieve as, initiatief in het kader van het Europese programma Interreg voor Vlaanderen en Frankrijk.

4.5 Structuur voor landschapszorg

Het cultuurlandschap van de polders zelf heeft in hoofdlijnen geen uitgesproken verschillen in natuurlijke omstandigheden. Er is wel een afwisseling in de verschijningsvorm van het landschap ten gevolge van de inpolderingsgeschiedenis en de sporen die daarvan overgebleven zijn. De verschillen in de bodem waren bepalend voor de occupatie van de drooggevalle polder. De aanwezige variatie in het cultuurlandschap mag zeker niet verloren gaan. Het is belangrijk voor de Westhoek dat zijn geschiedkundig geheugen blijft spreken.

Het richtplan stelt m.b.t. het landschap het versterken en beschermen van de identiteit, de gaafheid en de regionale diversiteit van het landschap voorop.

Het is belangrijk dat bij de uitwerking van het structuurplan de landschapszorg permanent aan de orde zal zijn bij de concrete uitwerking van alle in het richtplan voorziene maatregelen.

4.5.1 de duinengordel met een natuurlijk duinenlandschap in contrast met verstedelijkte gebieden

- *Algemene maatregelen*

- * accentueren van de landschappelijke identiteit tussen de verschillende subeenheden.
- * landschappelijk éénduidiger markeren van de duinengordel, plaatselijk door selectieve bebossing en beplanting op de duin-polderovergangen. Deze maatregel wordt ook voorgesteld in de structuur voor natuur en voor recreatief medegebruik.

1) Oude Duinen (Cabourgduinen)

- *Maatregelen*

- * maatregelen t.b.v. het duinecosysteem voorzien in de structuur voor natuur

2) De duin-polderovergangszone

- *Maatregelen*

- * maatregelen t.b.v. het duinecosysteem voorzien in de structuur voor natuur
- * extensivering van landbouw op specifieke percelen via beheersovereenkomsten
- * behoud en herstel van kleinschalige landschapselementen.
- * beschermen bouwkundig erfgoed in dorpskommen van Adinkerke-Koksijde en Oost-

duinkerke (o.m. oude vissershuisjes met eventuele oude duinakkertjes).

4.5.2 het noordelijk gelegen open agrarisch polderlandschap met enkele grote, kleinschalige weilandcomplexen

- Maatregelen

- * behoud en stimuleren van graslandgebruik in weilandcomplexen zoals voorgesteld bij de structuur voor landbouw met bijzondere waarde
- * landschapsontwikkelingsproject omgeving Ten Bogaerde (kaderend in maatregelen m.b.t. de cultuurhistorische elementen)
- * plantacties erven, perceelsranden in relictlandschappen 3, 4 en 5 volgens **kaart 2** (uit te werken met andere plantacties)
- * verantwoorde landschappelijke integratie A 18.
- * het aanbrengen van groene elementen gekoppeld aan elementen van het polderlandschap (waterwegen, polderwegen, percelering, ...).

De aankleding van dit landschap met groene elementen gekoppeld aan elementen van het polderlandschap beoogt tevens de continuïteit van het landelijke landschap te laten primeren op daarvan afwijkende structuren van de stedelijke gebieden. De beplantingen kunnen gerelateerd worden aan het begeleiden en sturen van recreatieve routes vanuit de duinen en stedelijke gebieden naar het polderlandschap. In de eerste plaats kan daarbij getracht worden in een volgende fase op het terrein aanknopingspunten te vinden.

4.5.3 de Moeren (Binnenmoeren), een typisch open, rationeel en geometrisch agrarisch polderlandschap

- Maatregelen

- * maskeren van de A 18 door het herstel van de historische perceelsrand- en wegbeplanting met knotwilgen in het noordelijk deel van de Moeren
- * het versterken van het geometrische agrarische polderlandschap door het herstellen van de bomenrijen langs de hoofdontsluitingsassen en langs de Ringsloot: contrast met aangrenzend gebied van de Buitenmoeren
- * uitwerken van mogelijkheden/wenselijkheden m.b.t. landschappelijke inpassing van nieuwe constructies (aansluitend bij maatregelen van erfbeplanting)

4.5.4 de Buitenmoeren, een open agrarisch landschap met relictten van een radiale ontginingsstructuur

- *Maatregelen*

- * het eenduidig markeren van de radiaalstructuur volgens het tracé van waterlopen en wegen met lage beplanting ter versterking van het contrast met de Moeren
- * cultuurhistorisch-recreatieve valorisatie van de as van de Bergenvaart, deels in aanpalende landschappen
- * landschappelijke integratie A 18
- * uitwerken van mogelijkheden/wenselijkheden m.b.t. de landschappelijke inpassing van nieuwe constructies (aanvullend bij maatregelen van erfbeplanting)

4.5.5 de Oudlandpolders met een afwisseling van meer gesloten kreekruiggronden en open komgronden

- *Maatregelen*

- * specifieke maatregelen van landschapszorg m.b.t. kleinschalige gebruikspatronen in graslandcomplexen bij aanpassing van landbouwstructuren en waar mogelijk ondersteuning van aangepaste landbouwexploitatie door toepassing van beheersovereenkomsten
- * behoud en herstel van landschappelijke hoofdstructuurlijnen zoals doorbraakgeulgronden en andere kreekbeddingen (bijvoorbeeld het gebied rond de Grote IJzerbeek)
- * beschermen van cultuurhistorisch erfgoed
- * landschappelijke integratie A 18 (ter hoogte van het industrieterrein van Veurne)
- * landschapsbeheer t.b.v. zeer waardevolle relictlandschappen inclusief maatregelen voor de bewaring van het archeologisch patrimonium
- * specifiek met betrekking tot de komgronden van Lampernisse kan worden verwezen naar de structuur voor landbouw met bijzondere waarden
- * het verdichten van kreekruiggronden met kleinschalige erf- en perceelsrandbeplanting op grond van cultuurhistorische informatie.

De natuurlijke verschillen in de bodem voor het landgebruik worden nog steeds weerspiegeld in de afwisseling van kreekruiggronden en kommen. Dit onderscheid kan versterkt worden door kreekruiggronden te verdichten met begroeiing langs perceelsranden, wegen, bedrijfszetels en door in de komgebieden de openheid, het element water en het graslandkarakter te benadrukken.

In het Oudland ten zuiden van Veurne is het graslandkarakter in de komgronden reeds verdwenen, maar kan door een sterke beplanting op de kreekruiggronden terug een onderscheid worden verkregen.

4.5.6 de Middellandpolders, een open typisch polderlandschap met een afwisseling van bouwland en weiland dooraderd met oude geulpatronen

- Maatregelen

- * stimuleren van de restauratie van walgrachten en erfbeplanting via voorbeeldproject(en) bij merkwaardige site(s) met walgracht
- * uitbouw van natuurvriendelijke oevers en dijken langs de IJzer (cfr. inrichtingsvoorstellen IJzer onder het hoofdstuk "Water")
- * erfbeplanting richten op de tempering van de visuele verstoring van de bebouwingsas van Kaaskerke
- * behoud van de schaarsere begroeiing met het accent op erfbeplanting.
- * inrichting van de oude geulpatronen gekoppeld aan de inrichting van de waterlopen.

De oude geulpatronen, lichtjes gemarkeerd in het landschap zijn eigen aan het ingepolderde Middelland. Er dient een specifieke aanpak te worden uitgewerkt voor deze geulen waar meestal een belangrijke waterloop loopt. Verschillen tussen kreekruggronden en komgronden zijn kleiner dan in het Oudland door een laag dekklei. Het Middelland kan zich onderscheiden van het Oudland door een schaarsere begroeiing en een eerder puntsgewijze beplanting verbonden aan bedrijfszetels.

4.5.7 het overdekt pleistoceen gebied van Lo

- Maatregel

- * herstel van het transparant doorzichtig landschap van Lo door het aanbrengen van kleine landschapselementen.

Door de introductie van kleine landschapselementen langs percelen en op overhoekjes, typisch voor pleistocene landschappen, kan het gebied zich onderscheiden van het aangrenzende Oudland en Middelland.

4.5.8 de steilrand van de zandleemstreek

- Maatregelen

- * versterking van de identiteit van de steilrand in aansluiting op het zandleemplateau via de stimulering van een beperkte hoeveelheid kleine landschapselementen in combinatie met het grasland op de steilrand (visuele perspectiviteit) met bijzondere aandacht voor de steilrand rond de vallei van de Machuitsbeek
- * landschappelijke integratie van de dorpen

4.5.9 de IJzervallei

- *Maatregelen*

- * stimuleren van kleine landschapselementen in beperkt aantal op de steilrand
- * voorbeeldproject(en) voor de cultuurhistorisch-recreatieve valorisatie van de bouwkundig-erfgoed-lijn
- * het herstellen van het karakter van de oude rivierdorpen Roesbrugge, Elzendamme en Fintele

4.5.10 Deelgebiedsoverschrijdende elementen

- *Maatregelen*

- * in de omgeving van dorpen en specifieke plekken zoals cultuurhistorische relict en natuurgebiedjes:

het is nodig om plekken te creëren in het landschap die sfeer hebben en uitnodigen tot wonen en bezoek. Deze plekken zijn o.m. natuurgebiedjes of cultuurhistorische relict. Natuurontwikkeling kan ruimtelijk bijdragen aan de landschappelijke kwaliteit, de afwisseling en de herbergzaamheid.

Dorpen met kleinschaliger structuren in contrast met het rationele landbouwlandschap worden levendiger gemaakt en landschappelijk verbeterd door groen-zones bij woonkernen.

- * het overwogen aanbrengen van een begeleidende en gedifferentieerde groenstructuur langs de grote vaarten. Een selectieve groenstructuur biedt een recreatief en ecologische meerwaarde. Er zal hierbij niet voor een éénvormige massieve groenstructuur worden gekozen, maar voor een in relatie tot de omgeving aangepaste aanpak. In het bijzonder geval van de Lovaart is er in het gedeelte van het overgangsgebied met de zandleemstreek een uitgesproken lineaire beplanting aanwezig. Voorgesteld wordt om die te behouden en waar nodig te herstellen, gelet op de opties in het omringende landschap.
- * de Oude Zeedijk dient ten zuiden van het kanaal Duinkerke - Nieuwpoort als merkwaardig cultuurhistorisch lint-relict in zijn omgeving opgewaardeerd te worden.
- * het stimuleren van erfbeplanting en het introduceren van kleine landschapselementen rondom het landbouwbedrijf.

Het voorstel voor landschapsverzorging van het gehele poldergebied vergt een aanpak met gefaseerde realisaties waardoor op termijn de landschappelijke inrichting met de accenten volgens de verschillende landschapstypes gerealiseerd kan worden.

Op het niveau van kleine landschapselementen zijn acties te voeren voor "groen in het landschap" in samenwerking met de landbouwsector, gemeenten en gekoppeld aan andere lokale

initiatieven. Deze acties omvatten zowel erfbeplantingen als kleine landschapselementen op veldkavels op basis van o.m. vrijwilligheid, subsidiëring van plantgoed of vergoedingen. Voor sommige voorstellen vergt landschapsaanleg ruimte. Daarvoor dient een plan uitgewerkt te worden voor het beschikbaar maken van ruimte. Dit plan kan prioriteiten stellen voor grondverwerving en mogelijkheden onderzoeken van grondruil, medegebruik voor aanplanting op basis van overeenkomsten en de meekoppelingsmogelijkheden bij infrastructuurwerken, ruilverkavelingsprojecten en andere initiatieven.

4.5.11 Cultuurhistorische elementen

- *Algemene maatregelen*

- * het restaureren en verfraaien van het bouwkundig erfgoed in het algemeen en historische hoeven in het bijzonder.
- * het beschermen van gronden met oude sites.
- * het inrichten van de omgeving van historische nederzettingen, bijvoorbeeld Fort de Knocke.

Relicten waarvoor verder beschermingsmaatregelen kunnen worden genomen, zijn onder meer:

in de Duinstreek:

- het oude Romeins dorp in De Panne;
- de omgeving van de Hoge Blekker in Koksijde;
- duinakkertjes aan de binnenrand van de duinen;
- bunkers en demarkatiepalen.

in de Polders:

- het Groot Moerhof in de Moeren op de grens met Frankrijk;
- de oude fortengordel langs de IJzer met Fort de Knocke en Fort Nieuwendamme;
- de restanten van de Vaubanlinie langs de Lovaart en enkele andere vaarten;
- de middeleeuwse bewoning in Lampernisse;
- de Oude Zeedijk;
- het jaagpad langs de IJzer, de Geuzenroute van de 16de eeuw;
- de rivierdorpen Roesbrugge, Stavele, Elzendamme en Fintele;
- (seizoens)vestigingen van veenstekers, kleiwinners (Stuivekenskerke), herders (Lampernisse) en zoutzieders.

De geschiedenis van het projectgebied is niet alleen afleesbaar van de variaties in het landschap, maar ook van de talrijke relictten van de occupatiegeschiedenis van het landschap. Het is onontbeerlijk dit cultuurhistorisch erfgoed voor de toekomst te behouden en waar nodig te valoriseren door herstel, inrichting van de omgeving, verfraaiing, markeren en kenbaar maken aan bewoner en toerist.

De relictten verwijzen naar de occupatiegeschiedenis, landbouwactiviteiten (dijken, abdijen, oude sites met/of zonder walgracht, bemalingssystemen, historische hoeven) en verdedigingselementen daterend uit diverse oorlogen (oude forten, redoutes, bunkers, verdedigingslinies).

4.6 Water

- *Algemene doelstelling*

het streven naar een integraal waterbeheer in het projectgebied.

Een gebiedsgericht milieubeleid is een beleid dat voor een bepaald gebied ontwikkeld wordt met het oog op het behoud, herstel of ontwikkeling van functies, eigenschappen of bijzondere waarden. Een essentieel onderdeel van dit gebiedsgericht milieubeleid vormt het integraal waterbeheer.

Integraal waterbeheer beoogt het samenhangend beheer van een hydrologisch systeem, waarvan zowel oppervlaktewater als grondwater deel uitmaken, en waarbij zowel kwalitatieve als kwantitatieve aspecten van de waterhuishouding en ecologische aspecten van het systeem en van de waterlopen in het bijzonder op een geïntegreerde wijze benaderd worden. Hoofddoel daarbij is het ontwikkelen en in stand houden van gezonde waterhuishoudkundige systemen zodat een duurzaam gebruik gegarandeerd wordt.

Bij de voorbereiding van het richtplan werd integraal waterbeheer beschouwd als een belangrijke ingang. Dit resulteerde o.m. in de uitvoering van een aantal onderzoeksoopdrachten die de visievorming bij de opmaak van het richtplan hielpen ondersteunen. Omdat het integraal waterbeheer per hydrologisch systeem dient te worden beschouwd, en vermits in het projectgebied de facto een aantal hydrologische systemen te onderscheiden zijn, was het aangewezen om ook het onderzoek op te splitsen. Zowel het riviersysteem van de IJzer als het hydrologische systeem van de duinengordel met aansluitend de polders werden onderzocht. Omwille van de specificiteit werd een apart onderzoek uitgevoerd naar de hydrogeologie van het projectgebied, waarbij de nadruk op de relatie met het oppervlaktewater lag. Vanuit hydrogeologische hoek is de keuze voor de opsplitsing in beide hogergenoemde systemen te verantwoorden.

De onderscheiden hydrologische systemen of deelsystemen zijn in de verschillende structuren zoals gedefinieerd in het planconcept, terug te vinden.

Met de in dit hoofdstuk voorgestelde maatregelen wordt getracht een bijdrage te leveren tot het bereiken van integraal waterbeheer voor het projectgebied. De maatregelen voorgesteld voor de verschillende hydrologische systemen brengen geen onderlinge negatieve effecten met zich mee. De verdere uitwerking van de maatregelen zal dienen te worden getoetst aan en dienen te worden gekaderd in het bekkenbeleid dat geconcretiseerd wordt in het bekkencomité voor het IJzerbekken.

Integraal waterbeheer streeft ernaar aspecten van waterkwaliteit, waterkwantiteit en ecologische aspecten verbonden aan waterlopen in een globaal kader te benaderen. In de praktijk wordt, mede door de verdeling van de bevoegdheden binnen de administratie, een onderscheid gemaakt in waterkwaliteit, waterkwantiteit en ecologie van een systeem. Dit weer spiegelt zich o.m. in de werking van de bekkencomité's, waar de drie aspecten in verschillende werkgroepen worden behandeld.

4.6.1 Het riviersysteem van de IJzer

De IJzer is potentieel nog één landschappelijke en ecologische structuur van bron tot monding. Het is de enige rivier met een estuarium op Belgisch grondgebied. De IJzer is niet alleen als riviersysteem uniek, maar hij heeft ook een historische betekenis. De IJzervallei met de broekgebieden en de meanders is een biotoop voor ganzen en eendesoornten, steltlopers, weide- en roofvogels, het is een potentiële biotoop voor de otter, en de IJzer speelt een belangrijke rol in de vismigratie vanuit de zee naar het binnenland; de paling is daarvoor een belangrijke indicatorsoort.

Vanaf de Franse grens tot aan Fintele is de IJzervallei aan de linkeroever, die aansluit bij het projectgebied, nog overstroombaar. Vanaf Fintele tot aan Diksmuide is de IJzer aan deze oever ingedijkt. Vanaf Diksmuide is de IJzer aan twee kanten volledig ingedijkt. Ter hoogte van Nieuwpoort heeft het estuarium een stabiele vorm gekregen.

Een estuarium is een verwijde riviermonding waarin de waterbeweging behalve door de afstroming van het rivierwater in sterke mate wordt beïnvloed door de getijden. Als gevolg van de getijstroom is de bodem gekarakteriseerd door diepe geulen en door slikken en schorren die bij laag water droogvallen. Aan de oppervlakte van de schorren zijn vanuit de slikken steeds processen van erosie en sedimentatie aan de gang met kleine insnijdingen van waterstromen. De hoogste delen van de schorren, juist beneden de gemiddelde hoogwaterlijn, zijn gewoonlijk begroeid door zoutplanten. De natuurlijke delen van de IJzermonding liggen tussen strand, vaargeul en duinen en hebben een hoge actuele natuurwetenschappelijke waarde met graslandvegetaties, laagveenmoeras en foerageergebied, broedgebied en hoogwatervluchtplaats voor de avifauna. Het gebied wordt gedeeltelijk begrensd door een militair kwartier. Bij een verdere ontwikkeling van een natuurgebied is de herinrichting van de oude zeemachtbasis van belang.

De IJzer als riviersysteem heeft een afwateringsfunctie voor een gedeelte van het zandleemplateau en voor het gebied aan de rechteroever. De waterbeheersing is voornamelijk gericht op waterafvoer, de ontwatering van de aanpalende landbouwgronden en op het garanderen van een voldoende peil voor de scheepvaart. Dat is niet altijd ten gunste van de instandhouding van het ecologische systeem van de IJzer.

De waterbergingsfunctie van de IJzervallei is verminderd door de bedijking en door andere structuuringrepen (stuwen, keerkleppen, het stremmend effect van bruggen en wegen, ...). Ook door de grote hoeveelheid rivierslib is de bergingsfunctie van de IJzer verminderd. Dit maakt dat de hoge afwateringsdebieten niet meer verwerkt kunnen worden door de IJzer.

Het verminderd bergen van water in de vallei en het sneller afvoeren van oppervlaktewater vermindert de voeding van de freatische grondwaterlaag, waardoor de wateraanvoer naar de rivier sneller afneemt en er vooral in drogere periodes minder water beschikbaar is voor het spaarbekken "de Blankaart".

Het riviersysteem bevat als ecosysteem verschillende leefgemeenschappen. De IJzer vormt ook een belangrijke migratieroute voor organismen.

Door indijkingen worden overstroombare stroken langs de IJzer nagenoeg uit het systeem gesloten. De waarde van oude, vochtige graslanden, van de IJzerbroeken en van kleine landschapselementen in de directe omgeving van de IJzer worden veeleer ondergewaardeerd.

Wat de ecologische kwaliteiten van het watermilieu betreft, zijn structuurkenmerken van de

oevers maar zwak ontwikkeld. Nochtans zijn deze kenmerken noodzakelijk voor de visstand en de functie van de IJzer als migratieroute, vluchtroute en paaiplaats. Ook dienen hindernissen voor de migratie, zoals keerkleppen, hevels en pompgemalen opgeheven te worden. Vanuit de IJzer kunnen de polderwaterlopen en sloten van het polderlandschap geherkoloniseerd worden. De relatie van de IJzer met het waterlopensysteem van de polder dient daarvoor de nodige zorg te krijgen, zowel wat waterkwaliteit betreft als wat de fysische mogelijkheid om te migreren betreft. Zowel een goede waterkwaliteit als de afwezigheid van migratiebarrières dienen vanaf de IJzermonding tot aan de IJzerbroeken gewaarborgd te worden.

Hierbij aansluitend is het een voorwaarde dat de norm van viswater en van drinkwater van de Franse grens tot Diksmuide gehaald wordt. Door het opheffen van een aantal puntlozingen op de IJzer zou dit al sterk verbeterd kunnen worden.

De slechte kwaliteit van het IJzerwater is voornamelijk te wijten aan de lozing van huishoudelijk en industrieel afvalwater in grote delen van het IJzerbekken buiten het projectgebied (bekken van de Poperingevaart, Kanaal Ieper-IJzer, Handzamevaart). Deze bekkens zullen in het kader van het algemeen waterzuiveringsprogramma (AWP) prioritair gesaneerd worden. Voor het deel van het projectgebied dat afwatert naar de IJzer, zal het huishoudelijk afvalwater van Beveren-IJzer gesaneerd worden door een kleinschalige waterzuivering (lopend project).

Het slib op de bodem van de IJzer bevat op bepaalde plaatsen veel nutriënten en zware metalen. Het slib zou eenmalig volledig uitgebaggerd moeten worden ten behoeve van het ecologische milieu en een optimale waterbeheersing. Ook voor de scheepvaart zijn baggerwerken nodig. Een lokatie voor een verantwoorde storting van slib dient te worden aangeduid.

In het landschap is de IJzer als riviersysteem niet meer duidelijk herkenbaar als een ruimtelijk samenhangende structuur. De relatie met zijn omgeving is veelal verloren, zeker tengevolge van de tweezijdige bedijkingen vanaf Diksmuide en de achterliggende grootschalige exploitatie van de landbouwgronden. Ook recente infrastructuurwerken en nieuwe ontsluitingspatronen dragen bij tot het verlies van de relatie IJzer en omgeving.

Bij de ecologische uitbouw van het riviersysteem van de IJzer dient niet alleen het ecosysteem verbonden aan het water en de relatie van de IJzer met de polderwaterlopen uitgebouwd te worden, maar tevens het pleksgewijze ontwikkelen van vochtige weilanden en plassen langs de oevers en kleine landschapselementen in het aangrenzende landschap. Deze plekken zouden een functie als stapstenen binnen een landschapsecologische structuur in het aangrenzende poldergebied (graslandcomplexen) kunnen krijgen.

De IJzer heeft ook een belangrijke functie voor scheepvaart, recreatie, waterwinning en landbouw.

De professionele binnenscheepvaart van goederen is sterk gereduceerd, maar de pleziervaart op de IJzer is sterk toegenomen.

De recreatieve functie van de IJzer is een medegebruik. De IJzer fungeert nu reeds als een as voor recreatie door de verschillende historische bezienswaardigheden langs de IJzer en de aanwezigheid van een fietsroute (de dijkweg). Een uitdrukkelijke recreatieve uitbouw van de recreatie langs de IJzer dient ondergeschikt en aangepast te zijn aan de ecologische functie van de IJzer. In hoofdlijnen betekent dit dat recreatie zeer extensief uitgebouwd dient te worden rondom de IJzerbroeken, intensiever, maar toch passief meer stroomafwaarts. De

ecologische variatie neemt stroomafwaarts af waar de recreatieve ontwikkeling dan ook kan toenemen. Aan de monding dienen de recreatie en de natuurgebieden (schorren, slikken en duinen) gescheiden te worden.

Het uitbouwen van recreatieve infrastructuur gebeurt met elementen als visplaatsen, fietsroutes, uitzichttorens en de inrichting van historische monumenten langs de IJzer.

Het is een optie van de landinrichting om één landschappelijk en ecologisch samenhangend riviersysteem te creëren, herkenbaar en duurzaam functionerend vanaf de IJzerbroeken in het zuiden tot aan de monding. Dit heeft zijn waarde omdat in het kader van Interreg o.m. dezelfde doelstellingen voor de IJzer vooropgesteld worden vanaf de Franse grens tot aan de bron van de IJzer. Ingrepen naar natuur stroomafwaarts in de IJzer hebben enkel zin wanneer tegelijk stroomopwaarts de ecologische functie wordt uitgebouwd.

Het riviersysteem kan in vier zones worden onderverdeeld, met elk specifieke maatregelen voor de ontwikkeling van de IJzer als ecosysteem. De uitvoering van de maatregelen hangt samen met als doel het ontwikkelen van één doorlopende structuur:

- de IJzerbroeken;
- de IJzer van Fintele tot Diksmuide, ingedijkt aan zijn linkeroever;
- de IJzer vanaf Diksmuide, tweezijdig ingedijkt;
- de IJzermonding.

- *Maatregelen*

- * het ontwikkelen van de natuurwaarden in de IJzerbroeken, onder meer door grondverwerving en door het stimuleren van beheersovereenkomsten op vrijwillige basis.

Wanneer de ontwateringstoestand niet verbeterd wordt, is de landbouwkundige waarde van de gronden gering. Omdat in de overstroombare IJzerbroeken de natuurwaarden sterk uitgesproken zijn, is het verantwoord om de landbouwactiviteiten aan te passen aan de natuurwaarden. Dit is mogelijk door het afsluiten van beheersovereenkomsten.

Het realiseren van een integraal waterbeheer voor de IJzer impliceert het behoud van de broeken als een natuurlijke overstromingszone. Om de daaraan gekoppelde natuurbehoudsdoelstelling te realiseren, zal voor de broeken en de beekvalleien onder meer een grondverwervingsplan worden gerealiseerd.

- * het verbeteren van structuurkenmerken van gedegradeerde oevers, in samenhang met de eisen voor scheepvaart vanaf Diksmuide tot Nieuwpoort.

Waar nodig zullen de oevers van de IJzer in de omgeving van de rivierdorpen en langs de ingedijkte landbouwgronden worden aangepast om een aanvaardbaar veiligheidsniveau te garanderen. Aanpassings- en herstellingswerken zullen rekening houden met mogelijkheden voor natuurontwikkeling.

- * het verbeteren van de waterkwaliteit en verwijderen van het teveel aan slib, het voorbereiden van een baggerprogramma.

Het afvalwater van de dorpskernen dat in de IJzer komt, wordt gezuiverd via kleinschalige waterzuiveringssystemen.

Het is ook noodzakelijk dat het baggerprogramma voor de IJzer wordt voorbereid en afgewerkt. Hierdoor zal een efficiëntere waterafvoer en waterberging worden bekomen. De keuze van geschikte baggerlocaties en de inrichting nadien zijn prioritair te onderzoeken.

- * het uitwerken van een plan voor optimaal waterstandsbeheer,

Als randvoorwaarde daarbij geldt dat in de omgeving van bewoning en langs ingedijkte landbouwgronden een aanvaardbaar veiligheidsniveau wordt gehandhaafd. Hieraan gekoppeld kan in de broeken een grotere bergingscapaciteit gecreëerd worden, door het herstellen van de relaties tussen de IJzer en de broeken.

Tijdens de uitvoering van herstelmaatregelen aan de oevers van de IJzer zal eveneens worden nagegaan in welke mate bijkomende waterbergingscapaciteit kan worden gerealiseerd.

- * het pleksgewijze creëren van vochtige weilanden en waterrijke gebieden langs de oevers van de IJzer en introductie van kleine landschapselementen in de omgeving van de IJzer; inrichten van IJzerarmen en ontginningszones langs de IJzer.

Langs de IJzer zijn er een aantal gebieden die omwille van hun intrinsieke kwaliteiten en potenties in aanmerking komen voor het verhogen van de waterrijkdom van het riviersysteem. Het verhogen van de waterrijkdom is geen doel op zich maar zal worden gekoppeld aan een aantal inrichtingsinitiatieven die in functie van de aard een landschappelijke, cultuurhistorische, natuurwetenschappelijke, educatieve en/of recreatieve meerwaarde aan het gebied zullen geven. Concrete aanknopingspunten zijn onder meer de inrichting van de ontginningsput van Nieuwkapelle, de herinrichting van de Reepdijk en een deel van de Grote Beverdijk, het herstel van het grachtenstelsel van de versterkingssite van Fort de Knocke en de valorisatie van oude geulen en restgronden aan het Reigersvliet en de Zwarte Loop. In overeenstemming met de structuur voor landschapszorg zullen voorstellen voor landschapsbouw gebiedsgericht worden gerealiseerd. De bestaande landbouwstructuur wordt gerespecteerd en in het kader van de voorstellen met betrekking tot de structuur voor landbouw verbeterd.

- * het herstellen en valoriseren van het estuarium als natuurgebied.

Momenteel werkt de Vlaamse overheid initiatieven uit om de hoge natuurwetenschappelijke waarde van de IJzermonding veilig te stellen. Aangezien het richtplan dezelfde doelstellingen beoogt, in combinatie met de mogelijkheden voor natuureducatie en wetenschappelijk onderzoek, kunnen de herstel- en inrichtingsmaatregelen in het kader van het structuurplan worden uitgewerkt.

Omtrent hierboven voorgestelde maatregelen worden in het deelrapport "De IJzer" (zie voorstel van richtplan) met betrekking tot de uitwerking reeds een aantal mogelijkheden ter indicatie meegegeven. De verdere uitwerking van de weerhouden maatregelen maakt het onderwerp uit van het structuurplan.

Een aantal projecten is reeds in voorbereiding of uitvoering met participaties in het kader van het landinrichtingsproject de Westhoek:

- Dode IJzer, waterbeheersingsproject en multifunctionele inrichting;
- jaagpad Roesbrugge-Fintele, herstel en herinrichting als natuurexploratiepad;
- Fintele, optimalisatie van de waterberging;
- Beveren, kleinschalige waterzuivering.

In relatie staande beleidsstructuren en initiatieven

- Ecologisch impulsgebied IJzervallei
- werking Bekkencomité IJzer
- rangschikking IJzermonding
- Interreg-programma.

4.6.2 De duinen met aansluitend de polders

4.6.2.1 De duinen

De duinengordel is in het planconcept opgenomen in de structuur voor natuur. Met uitzondering van een duinbeek ter hoogte van Nieuwpoort, komen er in de duinen geen oppervlaktewateren voor. Bij het formuleren van maatregelen voor het duingebied, werd daarom speciale aandacht besteed aan de aspecten van grondwaterkwaliteit en grondwaterkwantiteit. In een volgende planfase zal het herstel en het respecteren van het hydrologisch evenwicht van het duinecosysteem een belangrijke randvoorwaarde zijn bij de uitwerking van de diverse voorgestelde maatregelen.

4.6.2.2 De Polders (polderwaterlopen en poldersloten)

1) De waterkwaliteit in de polders

Er is de laatste jaren een lichte tendens tot verbetering van de waterkwaliteit in de polderwaterlopen van het projectgebied. Nochtans wordt voor verschillende kwaliteitsparameters gedurende een kortere of langere periode van het jaar niet voldaan aan de wettelijke normen. Vooral het gehalte aan nutriënten is te hoog. Het hoge fosfaatgehalte vormt in de polderwaterlopen een knelpunt vanwege de strenge norm voor fosfaat in stilstaande waterlopen. Deze norm is streng omdat stilstaande wateren gevoeliger zijn voor eutrofiëring.

De vervuiling kan afkomstig zijn van huishoudelijk of industrieel afvalwater en van diffuse inspoeling van nutriënten uit de landbouw. In de polders is de invloed van het huishoudelijke en industriële afvalwater eerder beperkt. Ter hoogte van de landelijke kernen monden de

plaatselijke riolen wel uit in de polderwaterlopen.

Een belangrijk deel van de te hoge nutriëntenconcentraties in de polderwaterlopen is echter afkomstig uit de landbouw.

Het hoge gehalte aan nutriënten in de waterlopen in de winter is te wijten aan diverse oorzaken. Een deel van de toegediende meststoffen die in de bodem aanwezig zijn, wordt dan uitgespoeld ten gevolge van de hogere regenval. De groei van de vele waterplanten die zich in voorjaar, zomer en herfst hebben ontwikkeld omwille van het te hoge nutriëntenaanbod valt bovendien stil in de winter, zodat minder nutriënten worden opgenomen. Het afsterven van waterplanten zorgt tijdelijk zelfs voor het verhoogd vrijkomen van nutriënten.

De sanering van de afvalwaters van een aantal woonkernen in het projectgebied is opgenomen in het algemeen waterzuiveringsprogramma. Voor een aantal andere kernen is dit niet het geval. Het betreft Booitshoeke, Stuivekenskerke, Lampernisse, Oudekapelle, Nieuwkapelle en het westelijke deel van Kaaskerke. Er wordt voorgesteld om in deze kernen kleinschalige waterzuiveringsprojecten op te starten. Bij de aanleg van de waterzuiveringseenheden dient rekening te worden gehouden met de nieuwe ontwerp-krachtlijnen inzake riolering. Ook enkele kernen op het Plateau van Izenberge (buiten projectgebied), waarvan het afvalwater in de polderwaterlopen terecht komt (Izenberge, Gijverinkhove en Hoogstade) zijn voorlopig niet opgenomen in de investeringsprogramma's.

De diffuse vervuiling uit de landbouw is moeilijker in te perken. Wel kan door de aanleg en de inrichting van oeverstroken langs de hoofdwaterlopen de rechtstreekse inspoeling van nutriënten beperkt worden ter hoogte van die stroken. Verder zal vooral een wijziging in beheer van de detailontwatering kunnen bijdragen tot een verbeterde waterkwaliteit: regelmatig kruid ruimen, waarbij het schoningsmateriaal niet op de oevers wordt gedeponed, extensief begrazen van de oever, vermijden van gebruik van meststoffen en pesticiden tot tegen de oever.

De bestaande of nog aan te leggen waterzuiveringsinfrastructuur mag geen bron zijn van verrijking van de polderwaterlopen met nutriënten. Er is een oplossing nodig voor regenweeroverstorten en noodoverlaten, alsook voor rioolwaterzuiveringsinstallaties die niet voorzien zijn van een derdetrapszuivering. In landelijke kernen, waar het rioelstelsel moet heraangelegd worden in het kader van de TRP's, wordt bij voorkeur gekozen voor gescheiden rioelstelsels voor regenweerafvoer en huishoudelijk afvalwater.

- *Maatregelen*

- * het uitbouwen van kleinschalige waterzuivering voor de landelijke kernen van Booitshoeke, Stuivekenskerke, Lampernisse, Oudekapelle, Nieuwkapelle en het westelijke deel van Kaaskerke.
- * het gedifferentieerd bufferen van polderwaterlopen afhankelijk van de mogelijkheid voor het aanbrengen en het inrichten van oeverstroken bij de uitvoering van andere maatregelen zoals inrichtingswerken aan waterlopen, aanleg collectoren, ruilverkaveling,...

2) Het waterkwantiteitsbeheer in de polders

In de polders is het waterpeilbeheer historisch voornamelijk afgestemd op de functie landbouw. Men streeft naar een vrijwaring tegen wateroverlast in de winter, en naar een zo groot mogelijke reserve in de zomer.

In de Moeren moet het hele jaar door bemalen worden omdat het maaiveld onder het gemiddelde zeepeil gelegen is. De bemaling van de Moeren heeft invloed op de waterhuishouding van de omgevende gebieden en op de zilte grondwaterlaag. Het is van belang steeds met deze relaties rekening te houden.

Een groot deel van het projectgebied maakt deel uit van de Noordwatering Veurne en watert af naar Nieuwpoort via de Koolhofvaart en de Grote Beverdijkvaart. Tot voor kort kon er slechts bij laagtij water in de IJzermonding geloosd worden. Om wateroverlast te vermijden, moest daarom tijdens de natste seizoenen in een voldoende buffercapaciteit worden voorzien in de polderwaterlopen zelf. Dit was slechts haalbaar door een laag winterpeil van 1,80 m TAW te handhaven. Tijdens de zomer is er behoefte aan oppervlaktewater voor de landbouw, zodat dan gestreefd wordt naar een peil van 2,10 m TAW. De laatste jaren is gebleken dat dit peil niet altijd kon worden aangehouden en dat er een tekort ontstond aan oppervlaktewater. Dit peilregime is niet gunstig voor de natuurwaarden die in verband staan met de waterlopen.

Sinds kort is in Nieuwpoort een pompstation in gebruik dat het water van dit deel van de Noordwatering Veurne kan overpompen in de havengeul tot bij een zeepeil van 4,50 m TAW. Hierdoor kan meer water geloosd worden, zodat minder bergingscapaciteit in de waterlopen vereist is. Voor het optimaliseren van de ecologische kwaliteiten van de polderwaterlopen, het indijken van het probleem van de verzilting van het bodemvocht, en het handhaven van een waterreserve voor de landbouw tijdens de zomer, wordt voorgesteld het winterpeil van de polderwaterlopen te verhogen en te streven naar een meer permanent peil het hele jaar door. In overleg met de betrokken besturen kan onderzocht worden in hoeverre het traditioneel gehanteerde waterpeil kan worden herzien in functie van de potenties van het nieuwe pomp-gemaal van Nieuwpoort.

Ook de randvoorwaarden waarbinnen het voorgestelde peil kan gehandhaafd worden, zijn nader te onderzoeken, bijvoorbeeld via een hydraulisch model van de polderwaterlopen en regeling van pompen en stuwen. Belangrijke aspecten waarmee rekening dient te worden gehouden, blijven echter dat de waterstand geen hinder vormt voor de landbouwbedrijfsvoering in het voorjaar, dat vroeger gedane investeringen niet teniet worden gedaan en dat geen wateroverlast mag ontstaan.

Verder wordt geopteerd om in het algemeen in poelgronden de drainage te beperken, omdat de kans op verzilting van het bodemvocht daardoor kan toenemen. Deze optie kan worden toegepast bij de uitvoering van andere maatregelen.

- *Maatregelen*

- * het herzien van het waterpeilbeheer in de polder, waarbij voorafgaandelijk onderzoek naar de randvoorwaarden om watertekort of overlast te vermijden.

3) De ecologische aspecten van de polderwaterlopen

De hoofdfunctie van de polderwaterlopen en -sloten is het zorgen voor een optimale afwatering van het cultuurlandschap. Maar tegelijk vormen zij lintvormige biotopen voor zowel water- als landgebonden organismen door het polderlandschap. De oevers vormen een overgangszone tussen de biotoop voor organismen in de natte sfeer (vissen, ongewervelden, waterplanten) en dat voor de organismen in de droge sfeer (oeverplanten, kleine zoogdieren, vogels e.a.). De gradiënt van nat naar droog maakt deze overgangszone bijzonder interessant voor tal van dieren en planten.

De polderwaterlopen vormen een migratieas voor zowel water- als landgebonden organismen. Ook voor landschappelijke kwaliteiten en activiteiten als hengelen, kanovaren en het winnen van oppervlaktewater is een goede inrichting van belang.

Het visbestand vraagt een bijzondere aandacht. Er zijn ca. 17 vissoorten in het IJzerbekken. Het betreft voornamelijk vissen uit de brasemzone en enkele uit de barbeelzone. Ter hoogte van de IJzermonding komen vissen voor van brak en zout water. De paling is een indicatorsoort voor de visrijkdom in de polderwaterlopen. De habitateisen van de vissen zijn soortafhankelijk. In het algemeen zijn vereist: voldoende en zuiver water, begroeide oevers met goede structuurkenmerken, paaiplaatsen, schuilplaatsen, rustplaatsen en voldoende voedsel.

De visstand is niet optimaal, vanwege de ontoereikende waterkwaliteit, de suboptimale biotoopontwikkeling met onvoldoende paaiplaatsen en uitwijkplaatsen, het peilbeheer, de dichtslibbende sloten en de hindernissen voor trekkende soorten. Voor de paling vormt vooral het pompstation van Nieuwpoort een belangrijke hindernis op de migratieroute van zee naar polder en omgekeerd. Een aantal zeer gevoelige vissoorten is reeds verdwenen. De paling is er sterk op achteruitgegaan.

De biotopen in en om het water zijn in het algemeen niet goed ontwikkeld. In de geklasseerde waterlopen zijn vele oevers verstevigd of te steil om een optimale ontwikkeling van de natuurlijke oeverzones toe te laten. Veel oevers van poldersloten zijn gedegradeerd door het gebruik van bestrijdingsmiddelen of door intensieve begrazing. Dit geeft aanleiding tot kale plekken en onvoldoende erosiebestendige vegetatie.

De sloten worden niet meer regelmatig geruimd. Door hoge nutriëntenconcentraties in het water, te wijten aan huishoudelijk afvalwater en toevoer uit de landbouw, ontstaat eutrofiëring. Er treedt overdadige groei van algen en drijvende waterplanten op (vnl. kroos) die de zuurstofhuishouding verder verstoren. Het afgestorven plantenmateriaal vormt een rottingslaag op de bodem, waardoor de waterloop stilaan dichtslibt. Verder verstoort het waterpeilbeheer de natuurlijke seizoensgebonden cycli van vocht- en droogtegradiënten. De laatste decennia werd een achteruitgang vastgesteld van de diversiteit aan oeverplanten.

Er wordt voorgesteld om de polderwaterlopen en -sloten als ecosysteem te verbeteren. Dit omvat de natuurtechnische inrichting van de waterlopen en oeverzones in de natte en in de droge sfeer.

Naast het bereiken van een goede waterkwaliteit en een gunstiger peilbeheer is het voor het visbestand nodig barrières voor migratie op te heffen en te voorzien van paaiplaatsen, schuilplaatsen, rustplaatsen en vluchtmogelijkheden. Specifieke maatregelen voor de paling zijn indicatief meegegeven in het deelrapport "De IJzer". De landschappelijke versterking van de polderwaterlopen en de uitbouw van voorzieningen voor sportvisserij maken eveneens deel uit van de voorstellen.

Een afstemming tussen de natuurbehoudsdoelstellingen, het recreatief gebruik van de polderwaterlopen en het peilbeheer is nodig. Omdat de verschillende functies van de polderwaterlopen niet overal en tegelijk verenigbaar zijn, is een bepaalde zonering aangewezen. In het deelrapport "De Polderwaterlopen" (zie voorstel van richtplan) wordt de uitwerking van deze zonering ter indicatie meegegeven evenals voorstellen m.b.t. de inrichting van oeverstroken.

Binnen de landinrichting wordt voorgesteld om een hoofdnetwerk van migratie-assen ecologisch te verbeteren door aanleg van natuurlijke en natuurtechnische oevers en het opheffen van migratiebarrières. Vanuit deze assen kunnen de polderwaterlopen en -sloten opnieuw gekoloniseerd worden. Zij zorgen voor migratiemogelijkheid vanuit de zee naar het Zandleemplateau in verschillende richtingen. Aanvullend hierop kunnen de bevoegde besturen maatregelen overwegen voor het verbeteren van het fijnmazige landschapsecologische netwerk, inpasbaar in dit hoofdnetwerk. Dit houdt verband met onder meer de herwaardering van het grachtenstelsel.

Het hoofdnetwerk van polderwaterlopen bestaat uit:

- Nieuwpoort - Fintele via de Veurne-Ambachtse Noordvaart, de Grote Beverdijkvaart en de Grote Beverdijkbeek. Een zijtak moet de verbinding verzekeren met de waterlopen in het zuidoosten van het Plateau van Izenberge via de Sloggatvaart en de Sint-Machuitsbeek.
- Nieuwpoort - komgrondengebied van Lampernisse, via de Koolhofvaart, de Oude A-vaart, de Molenvaart en de Grote IJzerbeek.
- Nieuwpoort - noordelijke deel van het Plateau van Izenberge via Koolhofvaart, Kromme Gracht en Bampoelbeek.
- Nieuwpoort - De Moeren, via Koolhofvaart, Proostdijkvaart, Steengracht, Bergenvaart en Ringsloot.
- Nieuwpoort - De Panne via het Langgeleed, met een zijtak naar de enige duinbeek in het gebied: de Waterloop zonder Naam.
- Enkele waterlopen die aansluiten bij voornoemde assen en die gelegen zijn in oude geulen: de Venepevaart, de Kleine Beverdijkvaart en een gedeelte van de Bommelarevaart en het Ramskapelleleed.

- *Maatregelen*

- * het opstellen van een plan voor de inrichting van het hoofdnetwerk van polderwaterlopen als migratie-assen voor organismen met, waar nodig het verbeteren van de structuurkenmerken van de oevers en het wegnemen van migratiebarrières.

De inrichting voorzien in het voorgestelde plan kan ondermeer inhouden: het voorzien van oeverstroken in overeenstemming met het bodemgebruik van de aanpalende gronden, het plaatselijk introduceren van natuurtechnische of flauw hellende oevers, en het voorzien van passages nabij bestaande migratiebarrières. Oeverstroken hebben als voordeel dat de oever stabiel wordt en dat er

zich een stabiel ecosysteem kan ontwikkelen, wat niet alleen een positief effect heeft op de soortensamenstelling van de oever, maar ook op het zelfzilverend vermogen van een waterloop. De inrichtingsmaatregelen voorgesteld met het oog op een ecologische verbetering van de waterlopen en hun oevers hebben slechts een kans op slagen als de waterkwaliteit en het waterpeilbeheer in eenzelfde positieve zin worden gestimuleerd. In dat opzicht zullen het nastreven van een verbeterde waterkwaliteit en van een aangepast waterpeilbeheer in de polderwaterlopen een randvoorwaarde vormen bij het opstellen van een plan voor de inrichting van het hoofdnetwerk van polderwaterlopen.

In het concept van het voorgestelde plan dient rekening te worden gehouden met een aantal randvoorwaarden en uitgangsdooelstellingen:

- de hoofdfunctie van de waterlopen (de waterafvoer) moet bij voorrang gewaarborgd blijven;
- het onderhoud van de waterlopen moet op een efficiënte manier mogelijk blijven;
- de bestaande waardevolle oeverstructuren moeten behouden blijven. Aanpassingen gebeuren enkel indien deze een meerwaarde betekenen t.o.v. de bestaande situatie, en zij een duurzame instandhouding van een ecologisch waardevolle oever garanderen. Daarbij wordt gestreefd naar een maximale ecologische diversiteit, in overeenstemming met de oeverdoeltypen;
- de aanleg gebeurt veeleer in het kader van lokale initiatieven (herprofilering, aanleg van collectoren, herstel van gedegradeerde oevers, wegenwerken, ruilverkaveling, valorisatie van restgronden zoals het gebiedje ter hoogte van het pompemaal van Nieuwpoort, ...);
- de breedte van oeverstroken is plaatsafhankelijk. De oeverstroken, die deel uitmaken van het openbaar domein, kunnen in bepaalde gevallen in gebruik blijven voor extensieve vormen van landbouw (begrazing, maaien).

4.6.3 Watervoorziening

4.6.3.1 Drinkwaterproduktie in de duinen

Er stelt zich in het projectgebied een probleem van drinkwatervoorziening. De vraag naar drinkwater is het hoogst in het toeristische zomerseizoen, wanneer het natuurlijke aanbod aan water het kleinst is. Momenteel wordt er voor de drinkwaterproduktie voornamelijk grondwater uit de duinen gebruikt. Tegemoetkomend aan de hoge vraag naar drinkwater heeft de onttrekking van grondwater geleid tot een verstoring van ecologische evenwichten in de duinen, en nemen de produktiemogelijkheden op termijn af. Bovendien bestaat er een gevaar voor verzilting van het grondwater bij de inkrimping van de zoetwatervoorraad.

Een mogelijkheid tot meer evenwichtige waterwinning in de duinen in overeenstemming met

het duinecosysteem steunt op het principe van infiltratie of injectie van water in de duinen. Oppervlaktewater dat naar zee afstroomt kan gebruikt worden om in de winterperiode de grondwatervoorraad in de duinen aan te vullen die dan in piekperioden kan worden aangesproken.

De kans dat aanvulling van de watervoorraad door infiltratie nadelige ecologische gevolgen heeft voor de levensgemeenschappen in de duinen kan groter zijn dan ingeval van injectie. Door toepassing van injectie of infiltratie op één waterwinning kan de capaciteit daar toemen, wat op andere plaatsen de mogelijkheid biedt minder water te onttrekken en tot betere hydrologische en ecologische evenwichten te komen.

Door in de winter voorgezuiverd water te injecteren of infiltreren in de duinen op de plaats waar nu verdroging optreedt, kan een evenwicht bereikt worden tussen de aanvoer en de onttrekking van water uit de duinen, en kan in een eerste periode de grondwatertafel gedeeltelijk hersteld worden. Dit kan tevens gunstige effecten hebben op de kwelsituatie van de binnenduintrand.

Als aan te voeren water kan polderwater gebruikt worden, mits dit aan de nodige kwaliteitseisen voldoet. Verwacht wordt dat de kwaliteit van het polderwater in de toekomst zal verbeteren door de sanering van het huishoudelijke afvalwater van landelijke kernen, de ecologische inrichting van de hoofdwaterlopen, het inrichten van overstorten, en een aangepast beheer van de zijwaterlopen.

Het polderwater kan door filtratie in de bodem vooraf gezuiverd en teruggewonnen worden. De meest geschikte locatie daarvoor is de Avekapellekreek. Dit betekent dat na kunstmatige infiltratie van het polderwater in een gegraven infiltratiekanaal, voorgezuiverd water terug opgepompt kan worden. Dit water wordt vervolgens naar de duinen getransporteerd. Bijkomende zuivering kan nodig zijn alvorens het water in de duinen wordt geïnjecteerd of geïnfiltreerd. Het gebied van de Avekapellekreek valt grotendeels onder de ruilverkaveling 's-Heerwillemskapelle en voor een klein gedeelte onder de ruilverkaveling Eggewaartskapelle. Dit biedt mogelijkheden voor de aanleg van het infiltratiekanaal. Deze ingreep zou randvoorwaarden stellen aan de landbouw in de nabije omgeving.

Het voorzuiveren van oppervlaktewater doorheen gronden aan de Avekapellekreek mag geen verdroging met zich mee brengen en geen bijkomende beperkingen opleggen aan de bedrijfsvoering in het voedingsgebied.

- *Maatregelen*

- * het uitwerken van een project voor de captatie van polderwater in functie van de drinkwatervoorziening

Voor de uitwerking van een project voor de captatie van polderwater is nog een maatschappelijke discussie noodzakelijk. Een dergelijk project is vooralsnog te toetsen aan het Vlaamse drinkwaterbeleid. Indien gekozen wordt voor lokale drinkwaterproductie biedt dergelijk project bepaalde mogelijkheden voor een duurzame drinkwaterproductie, in samenhang met het veiligstellen van het duinecosysteem. De besluitvorming inzake de noodzaak van dit project heeft nog niet voldoende resultaten opgeleverd om in de volgende fase van de landinrichting de realisatie concreter gestalte te geven. Daarom kan voorgesteld worden deze optie uit te stellen tot de nodige besluitvorming is afgerond.

4.6.3.2 Water ten behoeve van het spaarbekken De Blankaart

Een ander systeem van drinkwaterproductie, in het zuiden van het projectgebied, is gekoppeld aan het drinkwaterproductiecentrum De Blankaart. Daarbij wordt de zandwinningsput van Nieuwkapelle gebruikt als transitreservoir voor water dat gecapteerd wordt uit de IJzer. Door een aangepaste ecologische inrichting van de zandwinningsput en van de transportwaterlopen kan reeds een gedeeltelijke voorzuivering gerealiseerd worden. Dit wordt ook reeds indicatief meegegeven in het deelrapport "De IJzer".

4.6.3.3 Watervoorziening voor de landbouw

Ook in de landbouw neemt de vraag naar water toe, wat vooral in de zomer tot watertekort kan leiden. Bij een toename van de vollegrondstuinbouw zal men moeten onderzoeken of er mogelijkheden zijn voor de opslag van oppervlaktewater in spaarbekkens.

Maatregelen inzake de watervoorziening voor de landbouw zijn opgenomen in de structuur voor landbouw. De relatie met het integrale waterbeheer is hierbij ook aan de orde.

4.7 Randstedelijke gebieden van Nieuwpoort en Adinkerke - De Panne

Randstedelijke gebieden (stadsranden of dorpsranden) hebben een specifieke betekenis voor de landinrichting. De competitie tussen de diverse functies in deze gebieden vormt een typische landinrichtingsproblematiek. Deze gebieden zijn onderhevig aan een sterke dynamiek vanuit de stad. Ontwikkelingen vanuit de stad hebben belangrijke functionele en ruimtelijke gevolgen voor het gebruik en de inrichting van de open ruimte.

Randstedelijke gebieden zijn overgangsgebieden tussen enerzijds de stad en haar typische functies en anderzijds het landelijke gebied. Zij hebben in vele gevallen op het gewestplan een bestemming landelijke gebieden. De functies die hieraan gekoppeld zijn, in eerste instantie landbouw, maar elders ook natuur, komen onder druk te staan door de dynamiek vanuit de stad. Nochtans biedt een goede inrichting perspectieven voor een gebruik dat meer aansluit bij de stad en de open ruimte. De randstedelijke zones van Nieuwpoort en Adinkerke-De Panne zijn gebieden waarvoor gebiedsopties en maatregelen zijn uitgewerkt in het kader van het richtplan. Uit de knelpuntenanalyse en de ruimtelijke dynamiek is duidelijk gebleken dat de randen vooral ter hoogte van Nieuwpoort en Adinkerke sterk zijn aangetast en de verstedelijkingsdruk hoog is.

Omdat voorstellen voor deze randstedelijke gebieden niet los kunnen worden gezien van de ontwikkelingen in de stedelijke sfeer werden ook over stedelijke concepten enige uitspraken geformuleerd. De uitgewerkte concepten werden als discussiestof meegegeven voor de verbetering van de inrichting van de stad en haar omgeving. Zij kunnen wel een aantal constructieve ideeën aanreiken voor de betrokken gemeentebesturen. M.b.t. de stedelijke bestemmingen die buiten de toepassing van landinrichting vallen worden opties en maatregelen enkel als voorstellen meegegeven die complementair kunnen zijn aan de landinrichting.

Nieuwpoort en Adinkerke-De Panne bevinden zich in de duin-polderovergang, met hun kerngebied gelegen op uitlopers van duinen. Omdat de nog resterende duincomplexen beschermd zijn, ontstaat een sterke druk van dynamische functies als wonen, werken en recreëren op het overgangsgebied met de polders.

- *Algemene doelstelling*

het duurzaam ontwikkelen en ontplooien van de kwaliteiten van de randen van Nieuwpoort en Adinkerke in relatie tot het landelijke gebied.

4.7.1 Nieuwpoort

Nieuwpoort is een stad op een duin gebouwd aan de monding van de IJzer. Nieuwpoort is er uitgegroeid tot havenstad. Aan de kust ontwikkelde zich Nieuwpoort-Bad. Nieuwpoort heeft belangrijke troeven en kwaliteiten: de vissers- en jachthaven, de natuurlijke gebieden van de IJzermonding, het wonen in de stad, de aanwezigheid van de Lenspolder, de waterrijke omgeving, de ligging op een duinuitloper in contact met de polder.

De stad was compact, maar is door de stedelijke ontwikkelingen rafelig geworden.

In het richtplan wordt via een aantal inrichtingsvoorstellen de ontwikkeling van de randstedelijke zone rondom Nieuwpoort geordend zodanig dat al haar kwaliteiten volledig ontplooid en duurzaam ontwikkeld kunnen worden.

Voorgesteld wordt om het beeld van Nieuwpoort als stad aan de rand van de duinen te handhaven. Dit betekent dat de overgangsgronden ten westen van Nieuwpoort rondom het Littobos geaccentueerd worden door bijkomende, ecologisch verantwoorde bebossing tot aan de kern van Nieuwpoort, evenals de ontwikkeling van het restgebied ten oosten van Nieuwpoort, met eveneens nog overgangsgronden, als groenzone.

Een tweede optie is om de unieke vissershaven, de jachthaven, en het tussengelegen restgebied met een aantal havengebonden industriële activiteiten in samenhang met elkaar te ontwikkelen in relatie tot Nieuwpoort zelf. Het restgebied kan een link maken tussen de haven, de vissershaven, Nieuwpoort zelf en tevens met het sluizencomplex de Ganzevoet waar uitzichten en aantrekkelijke elementen voorkomen.

Een derde optie is om Nieuwpoort en Nieuwpoort-Bad stedelijk en recreatief te verbinden. Dit betekent dat de Koninklijke Baan dient omgebouwd te worden tot lokale activiteiten- en ontsluitingsas. Fietspaden, wandelpromenade en verkeersremmende elementen horen daarbij. Aan de linkeroever van de IJzer kan een brede zone ingericht worden als park- en groengebied.

Het slikke- en schorregebied aan de rechteroever heeft alle potenties in zich om het eigenlijke estuariumgebied te valoriseren. Bij hoogtij overstromende slikken, geflankeerd door duinen vormen zeker voor vogels een uniek gebied in Vlaanderen.

Lombardsijde wordt los van Nieuwpoort ontwikkeld waarvoor open ruimte tussen Lombardsijde en *Nieuwpoort* essentieel is.

De Lenspolder, oorspronkelijk een oude geul van de IJzer, is werkelijk een enclave tussen de duingebieden. Dit is uniek en dient als open polder gehandhaafd te blijven. Een open ruimte op korte afstand van de stad verhoogt de kwaliteit van het stedelijk milieu.

- *Maatregelen*

- * in de noordelijke randstedelijke zone langs de rechteroever van de IJzermonding:
 - * het herstellen en inrichten van het IJzerestuarium door natuurbouw.
 - * het verbeteren van de toegankelijkheid van het havengebied in relatie tot Nieuwpoort-Stad.
- * in de noordelijke randstedelijke zone langs de linkeroever van de IJzermonding:
 - * het herinrichten van de as Koninklijke Baan tussen Nieuwpoort-Stad en Nieuwpoort-Bad als boulevard met brede voetpaden, fietspaden en beplanting.
 - * het verfraaien van de promenade en de omgeving van het park.

- * in de zuidelijke randstedelijke zone:
 - * het inrichten van de oeverzones van het spaarbekken voor recreatie en natuurontwikkeling (zoneringsplan).
 - * het inrichten van de oude IJzerarm en de directe omgeving tussen stad en spaarbekken door natuurbouw.
 - * het inrichten van de zone tussen stad en Sint-Joris (groenvoorziening).
 - * het inrichten van de Lenspolder, als een open en agrarisch cultuurlandschap.
 - * het beschermen van de duinrand rond de Lenspolder, onderzoek naar mogelijkheden voor selectieve bebossing.

4.7.2 Adinkerke - De Panne

Adinkerke is een oude nederzetting, ontstaan op de rand van de Oude Duinen (Cabourgduinen). Recreatieve ontwikkelingen hebben aanleiding gegeven tot het ontstaan van een activiteitenas tussen het station in de kern van Adinkerke en de jonge-duinengordel in noordelijke richting.

De activiteiten rondom De Panne en het pretpark Meli hebben een ongestructureerde activiteitenas gecreëerd langs de weg Adinkerke-De Panne.

Belangrijke kwaliteiten en troeven zijn het contact op korte afstand tussen het stedelijke en het wijds open gebied, de aanwezigheid van de waardevolle duincomplexen Cabourg, Westhoek, Calmeyn en Oosthoekduinen, en het feit dat Adinkerke nog een dorpsfeer kent in tegenstelling tot andere steden in de kustzone.

In het richtplan wordt geopteerd om de centrum- en verzorgingsfunctie van Adinkerke te handhaven en te versterken door bijkomende mogelijkheden voor wonen en dienstverlening te concentreren in open restgebieden langs de as, in de kern en rondom het station.

Adinkerke zal door de aanleg van de A18 op korte afstand van de kern beïnvloed worden door geluid en toename van verkeer. In de restzone tussen de bebouwing en de A18 wordt geopteerd om een groenzone uit te bouwen met een geluidswerende functie, een recreatieve functie en een natuurfunctie (duin- en duin-polderovergangsronden).

Een derde optie is om de activiteitenas met de N34 tussen Adinkerke en De Panne opnieuw in te richten. Een gescheiden systeem voor voetgangers, fietsers, openbaar vervoer en autoverkeer met snelheidsremmende maatregelen en een geordende ruimte rondom attractiepunten zijn hierbij essentieel.

Ontsluitingen vanaf deze hoofdas naar het aangrenzende buitengebied op korte afstand verhogen de kwaliteit van het stedelijke milieu. Hiervoor is het noodzakelijk dat een goede landbouwstructuur kan instaan voor het behoud van open ruimte in de nabijheid van stedelijke activiteiten waaraan een hoge dynamiek is verbonden.

- *Maatregelen*

- * het opmaken van een plan voor de inrichting van de verkeersas van Adinkerke naar de Panne met gescheiden systeem voor fietsers, voetgangers, openbaar vervoer en auto-verkeer en de inrichting van de ruimte rond de attractiepunten.
- * het behouden, herstellen en versterken van de duinranden tussen jonge duinen en de oude duinen van Cabourg, onderzoek naar mogelijkheden voor selectieve bebossing.
- * het opmaken van een inrichtingsplan voor een groene bufferzone in de restzone ten zuiden van Adinkerke met aandacht voor natuur, recreatief medegebruik, landbouw en de omgevingskwaliteiten.
- * het versterken van de landbouwstructuren in de directe omgeving van Adinkerke.

De uitvoering van de voorgestelde maatregelen in de randstedelijke gebieden zal ook met het oog op een aantal nieuwe bestemmingen, die wellicht uit het structuurplan Kustzone zullen voortvloeien (via de daartoe geëigende procedure) afhangen van dit nieuwe ruimtelijke kader. Voor het landinrichtingsplan betekent dit een nieuw uitgangspunt.

KAART GEBIEDSOPTIES

LANDINRICHTING

Project
DE WESTHOEK

RICHTPLAN

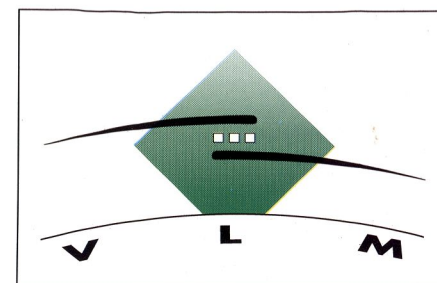
GEBIEDSOPTIES

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ

INSTELLING VOOR DE ONTWIKKELING VAN HET PLATTELAND

Gouden-Vlieslaan
B-1060

72
Brussel 6

LEGENDE

STRUCTUREN

STRUCTUUR VOOR LANDBOUW

- Agrarisch gebied in te richten voor akkerbouw
- Agrarisch gebied in te richten voor gemengde landbouw (akkerbouw en melkveehouderij)
- Agrarisch gebied in te richten voor rundveehouderij
- Agrarisch gebied voor gemengde landbouw met ondersteuning voor omschakeling naar tuinbouw
- Agrarisch gebied met voortzetting akkerbouw
- Agrarisch gebied met voortzetting gemengde landbouw (akkerbouw en melkveehouderij)
- Agrarisch gebied met voortzetting rundveehouderij

STRUCTUUR VOOR NATUUR

- Duingebieden in te richten voor natuurontwikkeling, aangepast recreatief medegebruik en aangepaste waterwinning
- Binnenduinranden te ontwikkelen en in te richten voor kleinschalige extensieve landbouw met aan te leggen bosgemeenschappen en aangepast recreatief medegebruik
- Riviersysteem IJzer ecologisch te herstellen en te ontwikkelen
- Gebied IJzerbroeken in te richten voor natuur
- IJzerestuarium te herstellen en in te richten voor natuur

STRUCTUUR VOOR LANDBOUW MET NEVENFUNCTIES

- Gebied met te valoriseren cultuurhistorische en natuurlijke landschapswaarden
- Lokaties voor graslandarealen t.b.v. botanische waarden en i.f.v. broedvogels, doortrekkers, wintergasten en weidevogels

STRUCTUUR VOOR RECREATIE

Recreatie-assen in te richten

- Uitbouw infrastructuur voor recreatieroutes (vaarten, spoorwegbedding, IJzer)
- Aanleg massieve groenstructuur langs vaarten
- Inrichting knooppunten recreatie

- Zones in te richten voor recreatie (wandelgebied, rustplaats, schuilplaatsen, camping e.d.)

INTRINSIEKE KWALITEITEN

LANDSCHAP

- Aanleg groenstructuur geënt op de elementen van het polderlandschap
- Aanleg structuur met opgaande bomenrijen langs hoofdontsluitingsassen
- Aanleg lage groenstructuur langs waterlopen en wegen
- Te verdichten kreekkruggen (bedrijfszaten, dorpen, perceelsranden, polderwegen), open te houden komgebieden
- Te verdichten kreekkruggen
- Aanleg groenzones in geulgronden gekoppeld aan de inrichting van waterlopen
- Aanleg kleine landschapselementen en bosjes
- Aanleg kleine landschapselementen en bosjes op steilrand
- Te verdichten steden en dorpen

POLDERWATERLOPEN

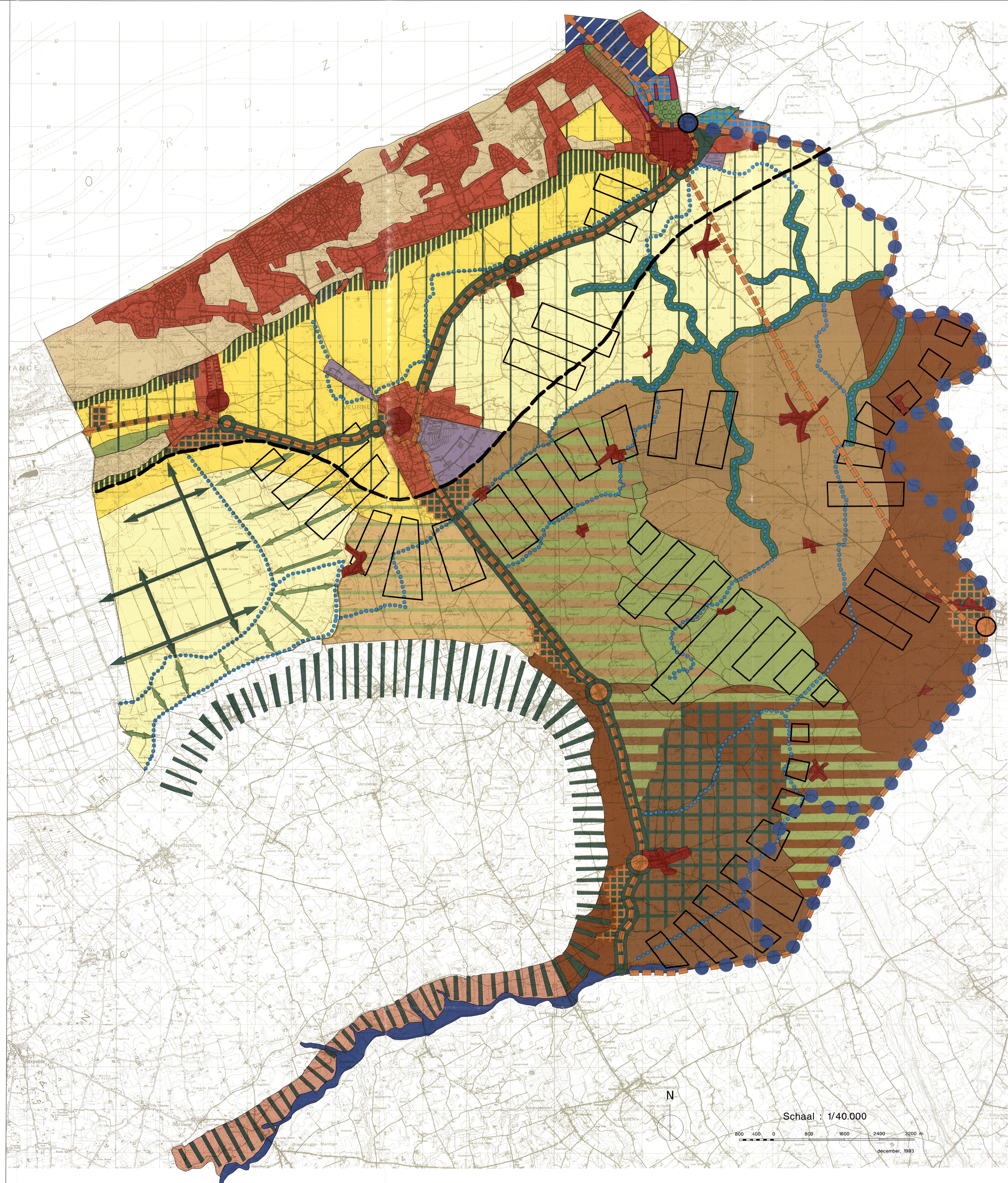
- Hoofdnetwerk van waterlopen te herstellen en in te richten voor migratie van flora en fauna

SPECIFIEKE INRICHTINGSVOORSTELLEN

- Gebied voor captatie van polderwater t.b.v. waterinjectie in de duinen

RANDSTEDELIJKE GEBIEDEN

- Stedelijke ontwikkeling georiënteerd op de haven
- Stedelijk en recreatief verbingsgebied (Koninklijke Baan en omgeving)
- Gebied in te richten als stedelijke groenzone
- Gebied in te richten als groene bufferzone
- Gebied uit te bouwen in functie van watergebonden recreatie
- Gebied in te richten voor natuur in de natte sfeer
- Stedelijke as te herstructureren en in te richten
- Stedelijke gebieden
- Bedrijventerreinen
- Autoweg A 18

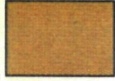

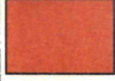
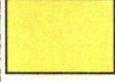

Landinrichtingsproject "De Westhoek"

EINDVOORSTEL VAN RICHTPLAN

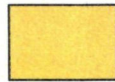

KAART GEBIEDSOPTIES

LEGENDE

STRUCTUUR VOOR LANDBOUW

- Accent op de verbetering van de structuren voor akkerbouw
- Accent op de verbetering van de structuren voor gemengde landbouw (rundveehouderij en akkerbouw)
- Accent op de verbetering van de structuren voor rundveehouderij
- Ondersteunende maatregelen voor tuinbouw
- Overwegend akkerbouwgebied (geen maatregelen)
- Overwegend gemengde-landbouwgebied (geen maatregelen)
- Overwegend rundveehouderijgebied (geen maatregelen)

STRUCTUUR VOOR NATUUR

- Ontwikkeling van natuur in de duinengordel, met recreatief medegebruik en watervoorziening in overeenstemming met het duinecosysteem
- Inrichting van de binnenduinenranden voor kleinschalige extensieve landbouw, bosgemeenschappen en aangepast recreatief medegebruik (incl. noordelijke rand Cabourg)
- Herstel en ontwikkeling van het riviersysteem van de IJzer
- Inrichting van de IJzerbroeken voor natuur
- Herstel en inrichting van het IJzerestuarium voor natuur

STRUCTUUR VOOR LANDBOUW MET BIJZONDERE WAARDEN

- Valorisatie van cultuurhistorische en natuurlijke landschapswaarden (uitgez. noordelijke rand Cabourg)
- Veiligstellen en valoriseren van natuurwaarden in graslandarealen in combinatie met landbouwgebruik

STRUCTUUR VOOR RECREATIEF MEDEGEBRUIK

- uitbouw infrastructuur voor recreatieroutes
- aanbrengen begeleidende groenstructuur
- inrichting en uitrusting knooppunten
- Zones voor recreatie (niet weerhouden als optie)

STRUCTUUR VOOR LANDSCHAPSZORG

- Versterken identiteit noordelijk polderlandschap
- Landschapsverzorging langs hoofdontsluitingsassen in de Moeren
- Landschapsverzorging langs waterlopen en wegen in de Buitenmoeren
- Landschapsbeschermingsmaatregelen in het Oudland, en verdichtingsmaatregelen op de kreekruggen
- Uitbouwen landschappelijke en ecologische structuur gekoppeld aan de geulpatronen in het Middelland
- Versterken identiteit in het landschap van de overdekte pleistocene gronden rond Lo
- Versterken identiteit van de steilrand

Landschappelijke integratie dorpen (verbetering visuele kwaliteiten)

 Landschappelijke integratie A 18

WATER

Herstel en inrichting van het hoofdnetwerk van polderwaterlopen als migratie-assen

Gebied voor captatie van polderwater ten behoeve van waterinjectie in de duinen (uitgesteld als optie)

RANDSTEDELIJKE GEBIEDEN

Stedelijke ontwikkeling georiënteerd op de haven (niet weerhouden als optie)

Stedelijk en recreatief verbindingsgebied

Gebied in te richten als stedelijke groenzone (niet weerhouden als optie)

Inrichting als groene buffer

Inrichting voor watergebonden recreatie (spaarbekken)

Ontwikkeling van natuur in de natte sfeer (oude IJzerarm)

Herstructurering en integrale inrichting stedelijke as

Bebouwde gebieden (geen maatregelen)

Bedrijventerreinen (geen maatregelen)

LANDINRICHTING

Project
DE WESTHOEK

RICHTPLAN

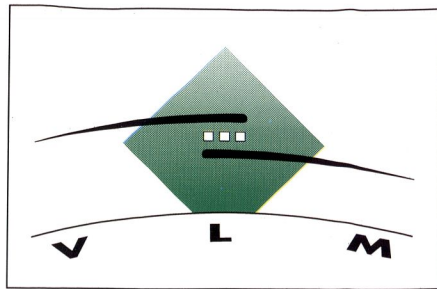
GEBIEDSOPTIES

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ

INSTELLING VOOR DE ONTWIKKELING VAN HET PLATTELAND

Gulden-Vlieslaan
B-1060

72
Brussel 6

LEGENDE

STRUCTUREN

STRUCTUUR VOOR LANDBOUW

- Agrarisch gebied in te richten voor akkerbouw
- Agrarisch gebied in te richten voor gemengde landbouw (akkerbouw en melkveehouderij)
- Agrarisch gebied in te richten voor rundveehouderij
- Agrarisch gebied voor gemengde landbouw met ondersteuning voor omschakeling naar tuinbouw
- Agrarisch gebied met voortzetting akkerbouw
- Agrarisch gebied met voortzetting gemengde landbouw (akkerbouw en melkveehouderij)
- Agrarisch gebied met voortzetting rundveehouderij

STRUCTUUR

- Duinget, aangepast waterwiel, eling, aste
- Binnend... wanden te ontwikkelen en in te richten voor kleinschalige extensieve landbouw met aan te leggen bosgemeenschappen en aangepast recreatief medegebruik
- Riviersysteem IJzer ecologisch te herstellen en te ontwikkelen
- Gebied... te richten voor natuur
- IJzerestuarius te herstellen en in te richten voor natuur

STRUCTUUR VOOR LANDBOUW MET NEVENFUNCTIES

- Gebied met te valoriseren cultuurhistorische en natuurlijke landschapswaarden
- Lokaties voor graslandarealen t.b.v. botanische waarden en i.f.v. broedvogels, doortrekkers, wintergasten en weidevogels

STRUCTUUR VOOR RECREATIE

- Recreatie-assen in te richten
- Uitbouw infrastructuur voor recreatieroutes (vaarten, spoorwegbedding, IJzer)
- Aanleg massieve groenstructuur langs vaarten
- Inrichting knooppunten recreatie

- Zones in te richten voor recreatie (wandelgebied, rustplaats, schuilplaatsen, camping e.d.)

INTRINSIEKE KWALITEITEN

LANDSCHAP

- Aanleg groenstructuur geënt op de elementen van het polderlandschap
- Aanleg structuur met opgaande bomenrijen langs hoofdontsluitingsassen
- Aanleg lage groenstructuur langs waterlopen en wegen
- Te verdichten kreekkruggen (bedrijfszones, dorpen, perceelsranden, polderwegen), open te houden komgebieden
- Te verdichten kreekkruggen
- Aanleg aanleg groenstructuur op steilrand
- Aanleg aanleg groenstructuur op steilrand
- Aanleg aanleg groenstructuur op steilrand
- Te verdichten kreekkruggen

POLDERWATERLOPEN

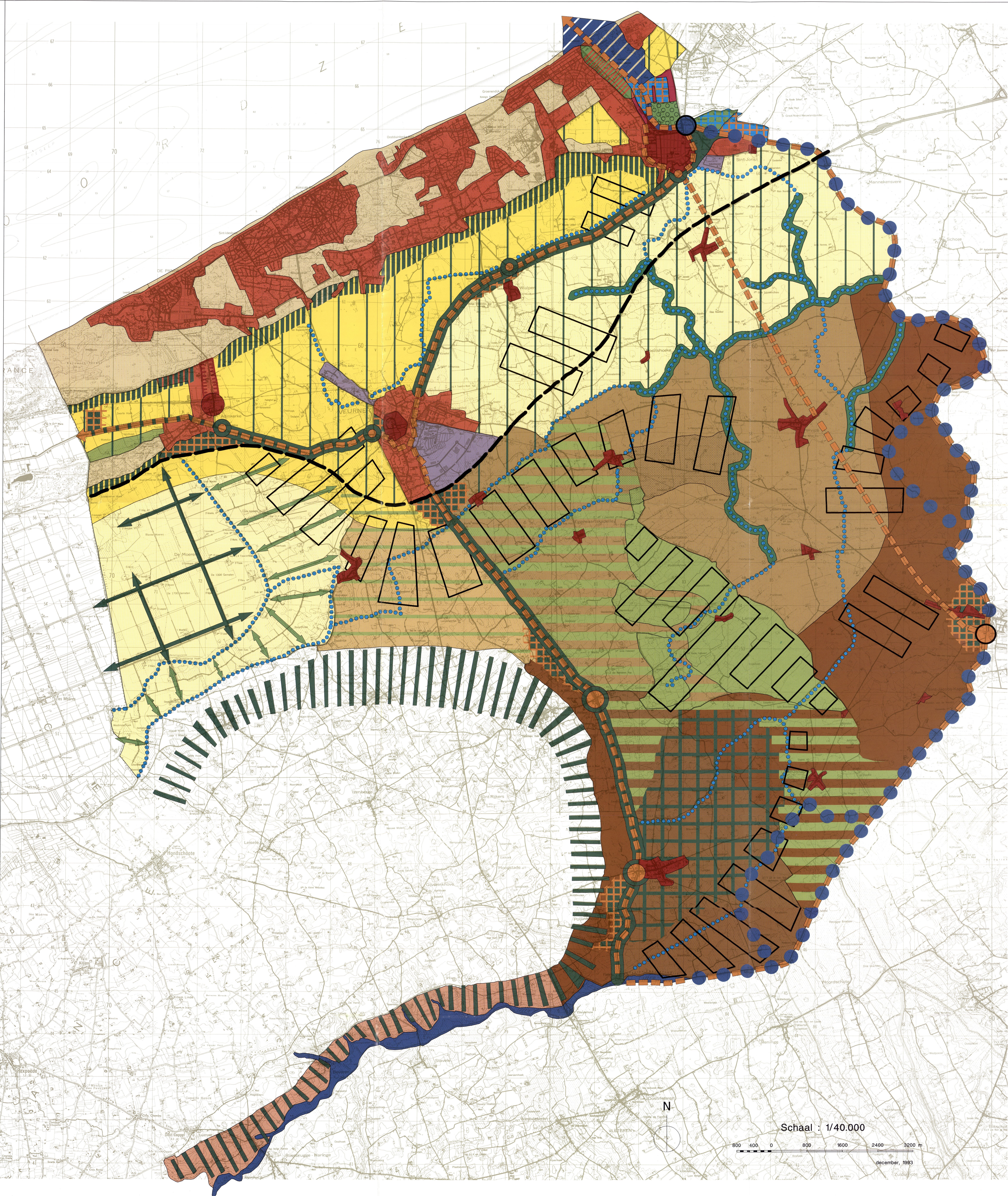
- Hoofdnetwerk van waterlopen te herstellen en in te richten voor migratie van flora en fauna

SPECIFIEKE INRICHTINGSVOORSTELLEN

- Gebied voor captatie van polderwater t.b.v. waterinjectie in de duinen

RANDSTEDELIJKE GEBIEDEN

- Stedelijke ontwikkeling georiënteerd op de haven
- Stedelijk en recreatief verbingsgebied (Koninklijke Baan en omgeving)
- Gebied in te richten als stedelijke groenzone
- Gebied in te richten als groene bufferzone
- Gebied uit te bouwen in functie van watergebonden recreatie
- Gebied in te richten voor natuur in de natte sfeer
- Stedelijke as te herstructureren en in te richten
- Stedelijke gebieden
- Bedrijventerreinen
- Autoweg A 18

TABELLEN EN KAARTEN

TABELLEN EN KAARTEN

TABELLEN

- Tabel 1: Traditionele landschappen in Vlaanderen: Landschappelijke kenmerken, begrenzing en versnippering van de Open Ruimte
- Tabel 2: Traditionele landschappen in Vlaanderen: Wenselijkheden voor de toekomstige ontwikkeling

KAARTEN

- Kaart 1: Relictlandschappen
- Kaart 2: Landgebruiksrelictenkaart
- Kaart 3: Bouwkundig erfgoed
- Kaart 4: Beschermd monumenten, stads- en dorpsgezichten
- Kaart 5: Landschapsecologische typologie

Tabel 1 : Traditionele landschappen in Vlaanderen
Landschappelijke kenmerken, begrenzing en versnippering van de Open Ruimte

Landschapsregio	Structuurdragende matrix	Visuele kenmerken en maten van de Open Ruimten	Begrenzing van de Open Ruimten	Impact bebouwing	Betekenis kleine landschapselementen	Dominante mechanismen van versnippering
1. <i>de kust</i> - de Westkust - de oude duinen van Adinkerke	de kust en duinmorfologie, geaccentueerd door de infrastructuur	- panoramisch uitzicht naar de zee kijkend; - verre doorzichten naar de polders gericht - kleine compartimenten tussen de bebouwing	door bebouwing en duinmorfologie	bebouwing begrenst de open ruimte	vormen inclusies in de bebouwing of het sterk variërende reliëf; hebben vooral een cognitieve betekenis (monument, herkenningspunt)	versnijden, verdichten, dichtslibben
2. <i>de kustpolders</i> - westelijk Oudland - westelijk Middelland - de Frans-Belgische Moeren - het Nieuwland van Nieuwpoort	vlak landbouwgebied met kleine, lage kerndorpen en sterk verspreide, alleenstaande bebouwing	- wijde panoramische zichten in alle richtingen; - uitzonderlijk dominante beeld-dragers (torens, ...) of repetitieve karakteristieke elementen (brugges, sloten, ...)	meestal begrensd door de natuurlijke skyline	bebouwing vormt geïsoleerde puntvormige elementen in de open ruimte	uitzonderlijke dominante beelddragers (torens, ...) of repetitieve karakteristieke elementen (brugges, sloten, ...)	verdichten
3. <i>Grote valleien : IJzerbekken</i> - IJzervallei	vlak landbouwgebied met kleine gehuchten en sterk verspreide bebouwing	wijde zichten	meestal begrensd door de natuurlijke skyline	bebouwing vormt geïsoleerde puntvormige elementen en kernen in de open ruimte	uitzonderlijke dominante beelddragers (torens, ...), geïsoleerde groene elementen en weinig geconnecteerd lineair groen	verscherpen, dichtslibben
4. <i>Binnen-Vlaanderen :</i> zandleem- en leemstreek - het plateau van Izenberge	vlak tot zachtgolvend landbouwgebied met weinig uitgesproken valleien als structuurrichtende elementen en kleine, lage kerndorpen en sterk verspreide alleenstaande bebouwing	- wijde panoramische zichten in vele richtingen; - uitzonderlijk dominante beeld-dragers (torens, ...) - bebouwing vormt geïsoleerde puntvormige elementen en kernen in de open ruimte	natuurlijke skyline gevormd door boscomplexen en reliëf	bebouwing vormt geïsoleerde puntvormige elementen of kernen in de open ruimte	uitzonderlijke dominante beelddragers (torens, ...), of repetitieve karakteristieke elementen (militaire kerkhoven, ...)	verdichten

Bron : M. Antrop en S. Van Damme : Landschapszorg in Vlaanderen : onderzoek naar criteria en wenselijkheden voor een ruimtelijk beleid met betrekking tot cultuurhistorische en esthetische waarden van de landschappen in Vlaanderen. - Ontwerpverslag, januari 1995.

**Tabel 2 : Traditionele landschappen in Vlaanderen
Wenselijkheden voor de toekomstige ontwikkeling**

Landschappen	Structurele hoofdkenmerken van het landschap	Identiteitsbepalende elementen	Erfgoedwaarde	Autonome ontwikkeling en problemen	Wenselijkheden voor toekomstige ontwikkeling
1. de kust - de Westkust - de oude duinen van Adinkerke	asymmetrisch, gecompartmenteerd landschap met panoramisch open zicht (strand en zee) en compartimenten van kleine omvang gevormd door hoogbouw, reliëf (duinen) en vegetatie	zeefront, golfbrekers, strand, duinen, pannen, zwinnen, muilen; lineaire smalle hoogbouw; grote variatie en dichtheid van recreatieve voorzieningen; duidelijke herkenbaarheid door o.m. de georiënteerde structuur	uniek en van beperkte omvang; talrijke relict met geomorfologische, ecologische en culturele betekenis	afslag kust in het centrale deel; toenemende bebouwing en verdichting; sterke versnippering t.b.v. (verkeers)infrastructuur, toenemende gebruiksdruk	- behoud en bescherming van resterende natuur- en geomorfologische relict; - duidelijke compartimentering in geschieden gebruikszones met sterk verschillende dynamiek - permanente monitoring van de begrenzingen en wisselwerkingen tussen de verschillende gebruikszones; - accentueren van de identiteit tussen de verschillende subeenheden
2. de kustpolders - westelijk Oudland - westelijk Middelland - de Frans-Belgische Moeren - het Nieuwland van Nieuwpoort	vlak, open landschap; wijde vergezichten met grote invloed van verticale elementen; verspreide bebouwing en kleine kerndorpen	landbouwland met grote percelen en ontbrekende of weinig dichte en meestal geknotte lineaire begroeiing; smalle, kronkelende wegen en talrijke sloten; verspreide bebouwing met geringe dichtheid	delen behoren tot de oudste indelingen van de wereld; talrijke nog niet onderzochte archeologische sites uit de Middeleeuwen en later	sterk doorgedreven landbouwrationalisering die meer en meer niet grondgebonden wordt	maximaal behoud van het open landelijk karakter door : - niet-grondgebonden landbouw te weren ; - architectonisch (kleur, vorm en hoogte) inpassen van nieuwe constructies zodat ze de bestaande verticale blikvangers (skyline dorpen,...) niet domineren ; - bebouwing te beperken tot de renovatie van de bestaande bebouwing, enkel kleinschalige ambachtelijke industrie te stimuleren aansluitend bij de kernbebouwing ; - het weren van alle lintbebouwing; - het behoud van grote open ruimten met weinig lineair opgaand groen; ecologische corridors vooral te associëren met sloten, dijken en wegen ; - het accentueren van de identiteit tussen de verschillende subeenheden
3. grote valleien : IJzerbekken - IJzervallei	vlak valleilandschap met grote en langgerekte weidepercelen dat ter hoogte van Diksmuide landschappelijk wordt geïntegreerd in het westelijk middelland	landelijk karakter met wijde zichten; sterk verspreide bebouwing en kleine kerndorpen	frontzone van Eerste Wereldoorlog, talrijke relict met ecologische en culturele betekenis	problemen met wateroverlast	behoud en bescherming van de natuur- en cultuurwaarden maximaal behoud van het landelijk karakter
4. Binnen-Vlaanderen : zandleem- en leemstreek - het plateau van Izenberge	plateau van max. 13 m begrepen tussen de Frans-Belgische Moeren, de Oudpolders en de IJzervlakte; zandleem rustend op mariene zanden	grote kern- en pleindorpen en verspreide bebouwing; talrijke grote sites met walgracht	frontzone van Eerste Wereldoorlog	kadastrale oppervlakte m.b.t. Open Ruimte bedroeg in 1989 in vele gemeenten meer dan 88%	- maximaal behoud open landelijk karakter met duidelijke differentiatie t.o.v. de omliggende landschappen (westelijke kustpolders, IJzervlakte); - enkel sterk verspreide kleinschalige bebouwing met aangepaste architectuur, renovatie van de bestaande kernen, geen lintbebouwing

Bron : M. Antrop en S. Van Damme : Landschapszorg in Vlaanderen : onderzoek naar criteria en wenselijkheden voor een ruimtelijk beleid met betrekking tot cultuurhistorische en esthetische waarden van de landschappen in Vlaanderen. - Ontwerpverslag, januari 1995.

KAART 1: RELICTLANDSCHAPPEN

LEGENDE

1. Vlakrelicten

Bouwland

Grasland

2. Lijnrelicten

Waterloop

Weg

Middeleeuwse dijk

3. Puntrelicten

Landelijke bewoning

Walgracht

Verdwenen dorpskern

4. Aanvullende informatie

Landschappelijke grens

Grens ruilverkavelingsgebied

Opgaande begroeiing verdwenen

Gewijzigd landgebruik en/of percelering

Gerangschikt landschap of beschermd stads- of dorpsgezicht (toestand 1992)

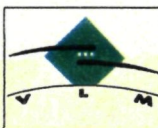
LANDINRICHTING

Project:
DE WESTHOEK

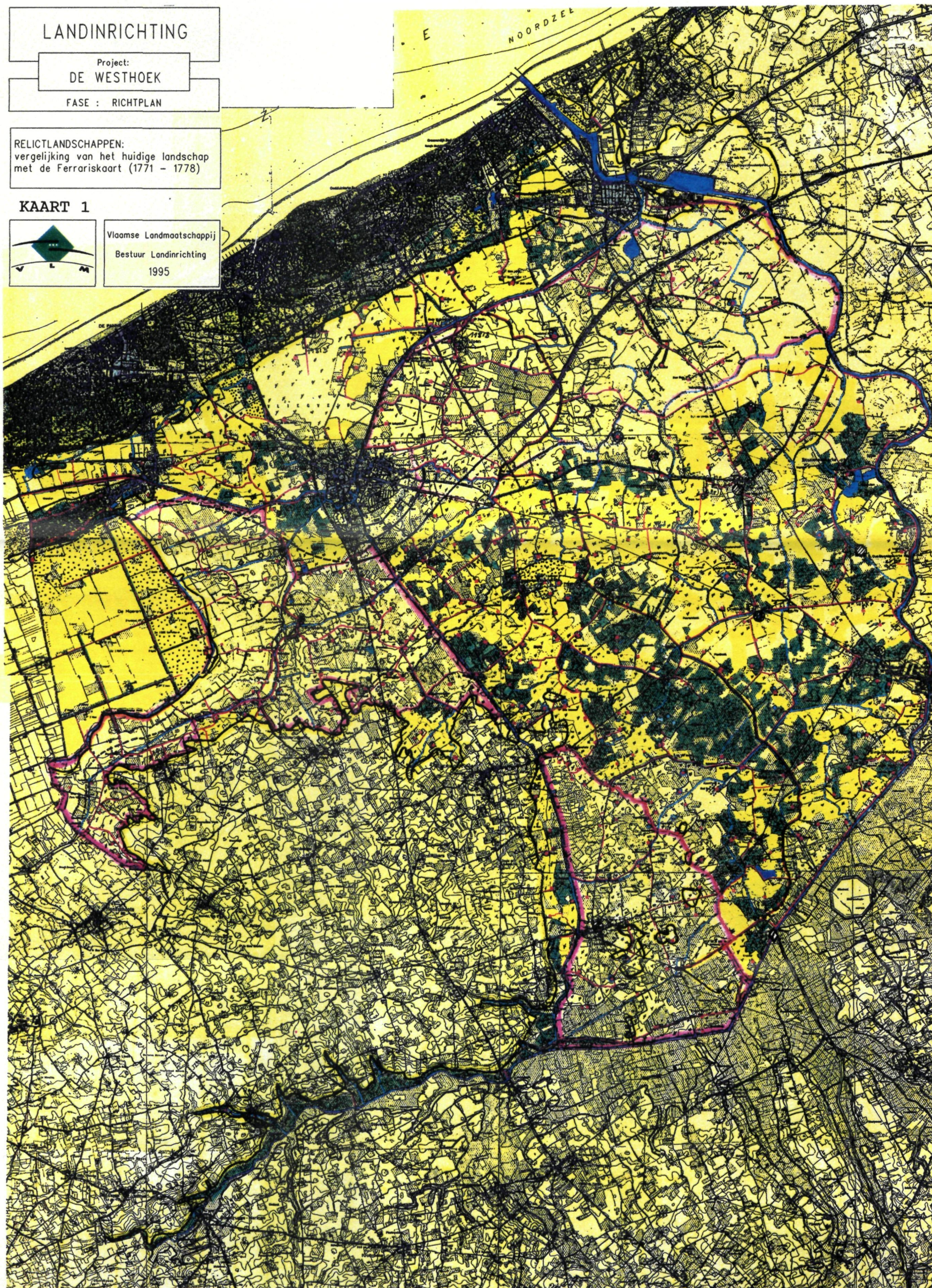
FASE : RICHTPLAN

RELICTLANDSCHAPPEN:
vergelijking van het huidige landschap
met de Ferrariskoort (1771 - 1778)

KAART 1

Vlaamse Landmootschappij
Bestuur Landinrichting
1995

LANDINRICHTING

Project:
DE WESTHOEK

FASE : RICHTPLAN

LANDGEBRUIKSRELIK TENKAART

LEGENDE

- 1 Oude Duinen Cabourg
- 2 Overgangszone Oude Duinen - polder - Jonge duinen Wehoek
- 3 Duinovergangszone - Langgeleed t.h.v. Oosthoekduinen de site Ten Bogaerde
- 4 Omgeving ontginningssite Ten Bogaerde
- 5 Landbouwgebied ten zuiden van de duinen te Adinkerke
- 6 Weilandcomplexen ten westen en zuidwesten van Veurne
- 7 Kleinschalig landbouwgebied ten zuiden van duinen Koksijde en Oostduinkerke
- 8 Uitgeveend graslandgebied Pelikaanbrug
- 9 Graslandgebied Steenkerke
- 10 Graslandgebied Avekapelle - Oude A-vaart
- 11 Kreekruggebied Eggewaartskapelle
- 12 Graslandgebied Steendambrug
- 13 Graslandgebied Zoutenaie
- 14 Graslandgebied Lampernisse
- 15 Overgangszone Zandleemstreek Fortem
- 16 Overdekt pleistocene rand Oudekapelle
- 17 Graslanden langs Grote Beverdijkvaart Oudekapelle Nieuwkapelle
- 18 Graslanden Oudekapelle
- 19 Gedifferentieerd overdekt kreekrug-komgrondgebied Nieuwkapelle en Sint Jacobskapelle
- 20 Gras- en hooilanden langs IJzer omgeving Knokkebrug
- 21 Weilandcomplex langs Vlawaart en de Grote Beverdijkvaart Kaaskerke
- 22 Versnipperd graslandgebied te Oostkerke
- 23 Versnipperd graslandgebied te Pervijze
- 24 Graslandgebied langs oude spoorweg en Grote Beverdijkvaart Pervijze
- 25 Graslandgebied Oud Stuvekenskerke
- 26 Graslanden omgeving Dodengang Kaaskerke
- 27 Omgeving Stuvekenskerke en de Viconiaputten
- 28 Graslanden en inlaagdijken Tervatebocht langs IJzer
- 29 Kleinschalige graslanden Schoorbakke
- 30 Graslanden langs oude spoorweg en Grote Beverdijkvaarten noorden van Pervijze
- 31 Vallei Machuitsbeek te Pollinkhove en overgangszon Zandleemstreek

RECENTE ONTGINNINGSGEBIEDEN

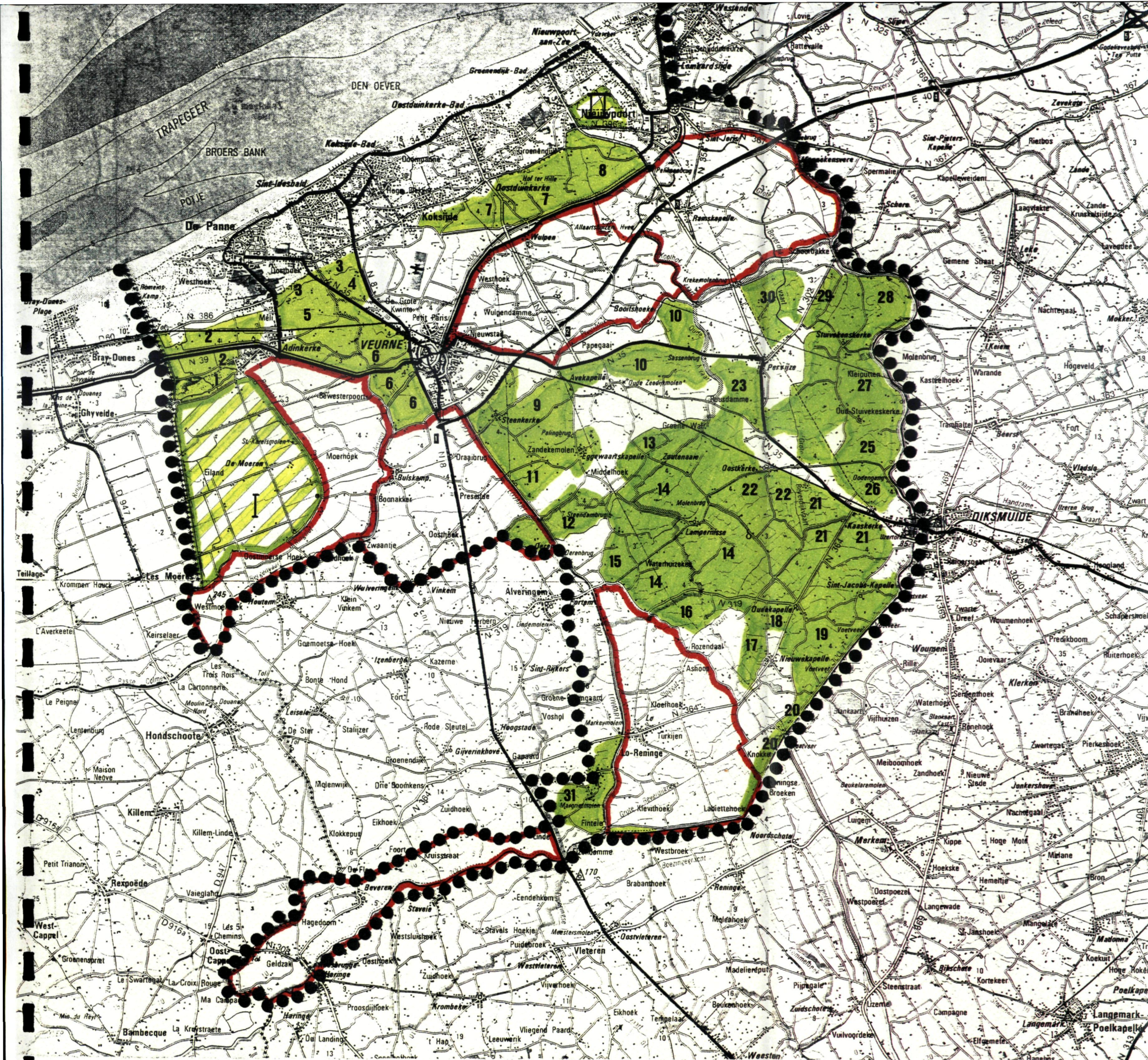
- I De Moeren
II Lenspolder

— Grens uitgevoerde ruilverkavelingen

Bron: Afdeling Monumenten en Landschappen (april '95)

KAART 2

SCHAAL 1/100000

LANDINRICHTING

Project:
DE WESTHOEK

FASE : RICHTPLAN

INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

LEGENDE

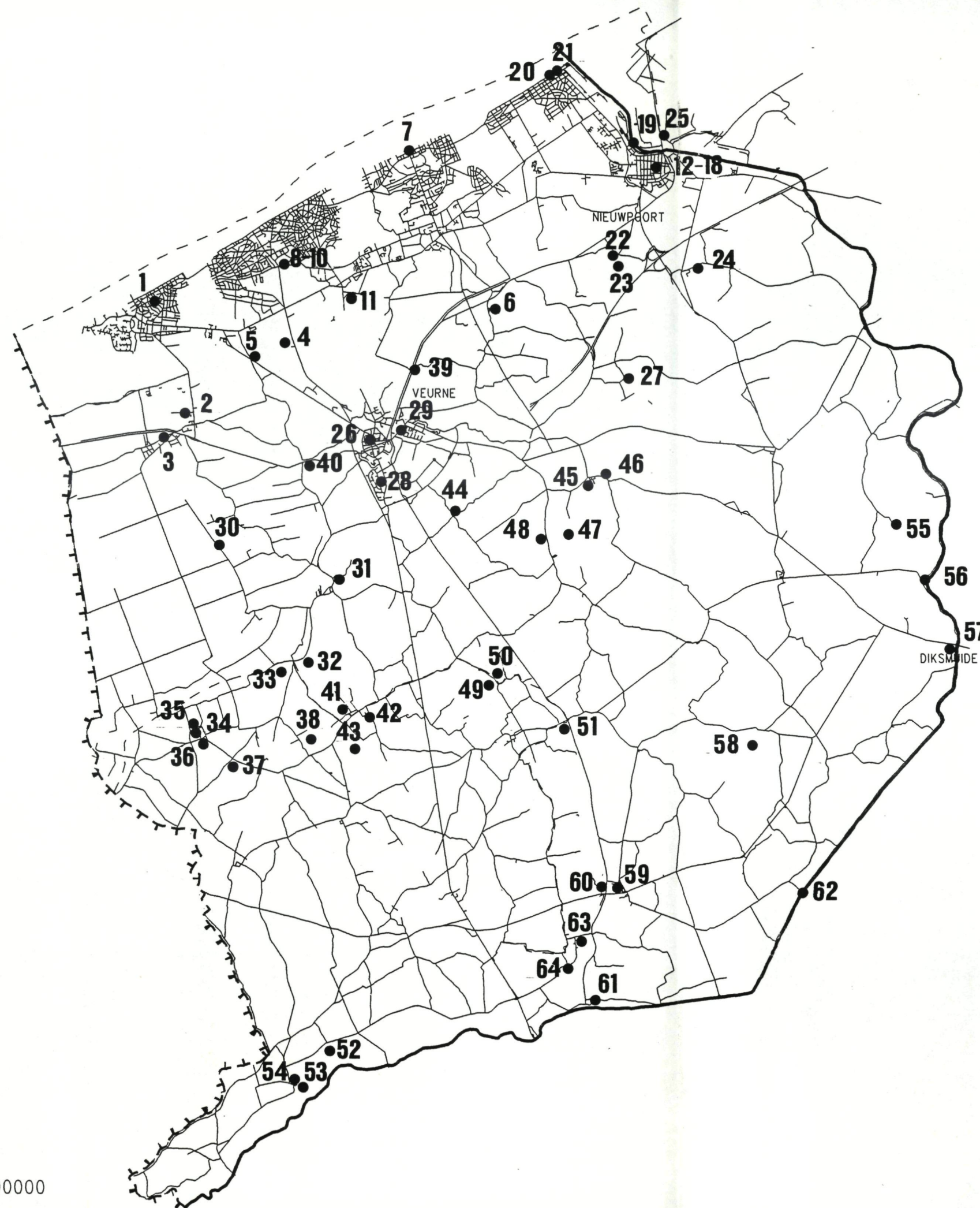
- Belangrijkste landelijk bouwkundig erfgoed
- Belangrijke dorpsgezichten
- Inventaris van het bouwkundig erfgoed
- (buiten het zeeduingebied)
- Archeologica
- Beschermd monument
- Beschermd dorpsgezicht
- Beschermd landschap

Bron: Afdeling Monumenten en Landschappen (april '95)

KAART 3

SCHAAL 1/100000

SCHAAL 1/100000

LANDINRICHTING

Project:
DE WESTHOEK

FASE : RICHTPLAN

Beschermde monumenten, stads-
en dorpsgezichten

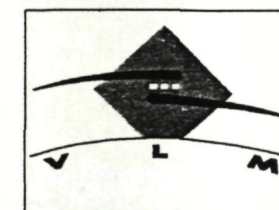
LEGENDE

- 2 Volgnummer beschermd monument, stads- of dorpsgezicht (zie bijgevoegde lijst)

Grens België - Frankrijk	weg
Grens studiegebied	ijzer

KAART 4

BRON: Afdeling Monumenten en
Landschappen

Vlaamse Landmaatschappij
Bestuur Landinrichting
1995

KAART 4: BESCHERMDE MONUMENTEN, STADS- EN DORPSGEZICHTEN

LEGENDE

De Panne

1. Oud-De Panne : V.O.L. 27 nov. 92 (M + S)
2. Stationsgebouw De Panne : V.O.L. 16 juli 93 (M)
3. Constructiewerkhuis Verhaeghe Adinkerke : Ontw. 21 april 93 (M)

Koksijde

4. Ten Bogaerde Koksijde (M) 29 jan. 52 + (D) 23 juli 89
5. Veldkapel (M) 30 okt. 85
6. Toren Sint-Willibrorduskerk Wulpen (M) 20 febr. 39
7. La Cousive Zeedijk, ontw. (M) 28 jan. 94
8. Abdijmolen (M) 15 okt. 74
9. Veldkapel (M) 30 nov. 85
10. Archeologische site Ter Duinen (M) 23 dec. 86
11. Sint-Pieterskerk Koksijde (M) 11 apr. 84

Nieuwpoort

12. O.L.V.-kerk (M) 20 febr. 39
13. Stadhuis (M) 28 nov. 85
14. Halle (M) 25 maart 38
15. Bommenvrij (M) ontw. 23 dec. 93
16. Sint-Laurentiustoren (M + S) 3 febr. 83
17. Vredegerecht (M) 28 nov. 85
18. 't Kasteeltje (M) 28 nov. 85
19. Kattesas (M) V.O.L. 16 dec. 93
20. Villa Crombez, kindervreugde (M) 26 nov. 81
21. White Residence, (M) 26 nov. 81
22. Fabrieksschoorsteen (M) 2 juni 1992
23. delen oude fabriek V.O.L. 15 febr. 94 (M)
24. Versterkte stationsruïne (M) 2 juni 92
25. Sluizencomplex Ganzepoot (M) in voorbereiding

Veurne

26. Stadskern Veurne + Archeologische site + reeks monumenten
27. Kerk Booitshoeke (M) 9 dec. 71
28. Zuidkapel (M) 16 jan. 87
29. Stationsgebouw (M) 27 okt. 92
30. Sint-Karolusmolen (M) 22 dec. 43
31. Kerk Bulskamp (M) 16 juli 93
32. 't Zwaantje (D) 28 jan. 94
33. 't Ooievaarsnest (M + D) 28 jan. 94
34. O.L.V.-kerk Houtem (M) 9 okt. 48

- 35. Pastorie Houtem 19 april 37
- 36. Fort Houtem (M + D) 7 sept. 79
- 37. Hoeve Eikebrand (M + D) 28 nov. 85
- 38. Hoeve De Torrelen (M + D) 1 juli 87
- 39. Wegkapel (M) 30 okt. 85
- 40. Wegkapel (M) 23 apr. 85
- 41. Wulveringem : kerk, kasteel, pastorie (M + D) verschill. data
- 42. Vinkem : kerk, boerenhuis (M + D) verschillende data
- 43. Blauw Huis (M) 24 mei 76
- 44. Kerk Steenkerke (M) 20 febr. 39
- 45. Lindeboom Avekapelle (M) 8 febr. 46
- 46. Oude Zeedijkmolen Avekapelle (M) 6 juli 57
- 47. Molen Decroos Eggewaartskapelle (M) 13 okt. 86
- 48. Hoeve Rode Poort Eggewaartskapelle (M) 16 juli 93

Alveringem

- 49. Boerenhuis Oeren (M + D) 18 juni 85
- 50. Voormalige kerk Oeren (M) 20 febr. 39
- 51. De Snoek (M) 31 mei 91
- 52. Broekmolen Beveren (M) 14 april 44
- 53. Sint-Audomaruskerk Beveren (M) 20 febr. 39
- 54. 't Swaenhof Beveren (M) 16 juli 93

Diksmuide

- 55. Oud Stuivekens (M + D) 16 juli 93
- 56. Dodengang (M) 2 juni 92
- 57. IJzertoren, Paxpoort (M + D) 10 nov. 92
- 58. Hoeve Rood Huis Nieuwkapelle (M + D) 23 febr. 83

Lo-Reninge

- 59. Stadskern Lo + reeks monumenten : versch. data
- 60. Molen Markey (M) 1 april 49
- 61. Fintele (D) 22 apr. 94 + sluizen (M) V.O.L. 28 jan. 94
- 62. Fort Knokke (M) V.O.L. 28 jan 94
- 63. Kerk Pollinkhove (M) 25 maart 38
- 64. Molen Pollinkhove (M) 20 sept. 58

(D : dorpsgezicht ; M : monument ; S : stadsgezicht ; VOL : voorontwerplijst)

LANDINRICHTING

Project:
DE WESTHOEK

FASE : RICHTPLAN

LANDSCHAPSECOLOGISCHE TYPOLOGIE

LEGENDE

- Oude Duinen
- Overgangszone Duinen-Polders
- Noordelijk agrarisch gebied
- Binnenmoeren
- Buitenmoeren
- Oudlandpolders
- Middellandpolders
- Overdekt pleistoceen van Lo
- Noordelijke en oostelijke randzone zandleemplateau
- IJzervallei
- Oude zeedijk
- Stedelijke en grote niet-stedelijke bebouwingkernen

Bron: Afdeling Monumenten en Landschappen (april '95)

KAART 5

SCHAAL 1/100000

